

197-8

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΑ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ 1909

ΑΘΗΝΑΙ, ΟΔΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 35

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡΑΧΜΑΣ 2

ΤΙΜΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΑΙ ΕΓΓΡΑΦΑΙ ΑΡΧΙΖΟΥΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ.
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΙ' ΕΝ ΕΤΟΣ ΔΡ. 25
» ΔΙ' ΕΞ ΜΗΝ. » 13
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΙ' ΕΝ ΕΤΟΣ ΦΡ. 25
» ΔΙ' ΕΞ ΜΗΝ. » 13

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΑΘΗΝΑΙ. 35 Ὀδὸς Ἀριστοτέλους.
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΤΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ἐκδίδονται τὴν 15 καὶ 30 ἐκάστου μηνός.
Ἐκαστον ἔτος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο τόμων ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου καὶ ἀπὸ 15 Ἀπριλίου.
Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.
Ἐν τεύχῳ ἀποστέλλεται δωρεάν ὡς δείγμα.

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ: Δρ.—Φρ. 4 κατὰ διμηνίαν, προπληρωτέαι. Ἡ 1^η δόσις Δρ.—Φρ. 5. **ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΜΗΝΙΑΙΟΙ** (διὰ τὴν Ἑλλάδα μόνον) Δρ. 2 κατὰ μῆνα, προπληρωτέαι. Ἡ 1^η δόσις Δρ. 3.
— Πᾶσα αἴτησις πρὸς ἐγγραφὴν συνοδεύεται ἀπαραιτήτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς τραπεζ. ἢ ταχ. ἐπιταγῇ.

Πρὸς τὸν κ. **ΚΙΜΩΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΝ**
Διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων» ΑΘΗΝΑΣ

Ὅλα τὰ τεύχη τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ὑπερτιμημένα.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ τῶν «Παναθηναίων» εἰς ὅλην τὴν Ρωσσίαν ὁ κ. Ἀναστάσιος Μάλτος.
Ὁδὸς rue Rousskaïa No 66.

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100,000!

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ **ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Τελευταία κλήρωσις 31 Δεκεμβρίου 1908.

1 ΔΡΑΧΜΗ ΕΚΑΣΤΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΙΣΧΥΟΝ ΔΙΑ ΜΙΑΝ ΚΛΗΡΩΣΙΝ

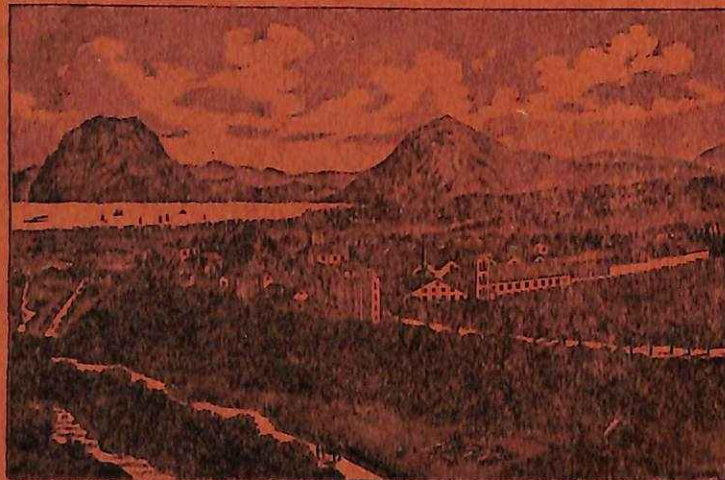
ΚΕΡΔΗ ΕΚΑΣΤΗΣ ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ

1 Μέγα κέρδος	ἐκ Δραχ. 100,000
1 Κέρδος	ἐκ » 25,000
1 Κέρδος	ἐκ » 10,000
3 Κέρδη	ἐκ » 5,000
5 Κέρδη	ἐκ » 1,000
411 Κέρδη	ἐκ » 100
578 Κέρδη	ἐκ » 50
10,000 ἐν ὅλῳ Κέρδη ἀξίας	Δραχ. 225,000

Γραμμάτια πωλοῦνται: Εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα καὶ λοιπὰς δημοσίας ἀρχάς, εἰς τὰς Τραπεζάς, εἰς τοὺς σταθμάρχας καὶ στασιάρχας τῶν σιδηροδρόμων, τοὺς διαχειριστάς τῶν μονοπωλίων καὶ τὰ πρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων πρὸς **ΔΡΑΧΜΗΝ ΜΙΑΝ** ἑκαστον γραμματίον, ἰσχύον διὰ τὴν τελευταίαν κλήρωσιν.

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ **Γραφεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου** καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων, Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, Ἀθήνας.

Ὁ Διευθύνων Τμηματάρχης Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΧΡ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Γενικός ἀντιπρόσωπος τῆς ἐν Πάτραις Οἰνοποιητικῆς Ἑταιρίας

Ἡ «ΑΧΑΪΑ»

ΑΘΗΝΑΙ.—Ὀδὸς Νέως 1 καὶ ὁδὸς Πανεπιστημίου 52.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ
ΤΗΣ
ΑΥΛΗΣ ΤΗΣ Α. Β. Υ.
ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ
ΤΗΣ Α. Β. Υ.
ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΙΝΟΙ ΚΑΙ ΚΟΝΙΑΚ ΚΛΑΟΥΣ

Παρακαταθήκη οἴνων παλαιῶν ἀνω τῶν 5 ἐτῶν ἐπιδορπίων καὶ ἱαματικῶν

Μαυροδάφνη, Μάλβασία, Ἀχαιοὺς

ὡς καὶ ἐπιτραπέζιων οἴνων

Δεμέστιχα λευκὸς καὶ μέλας *Μορέα* καὶ *Καλάβρυτα*.

ΚΟΝΙΑΚ «Royal» τοῦ 1887

» «des Princes» τοῦ 1890

» «Τῶν 2 Στεμμάτων» τοῦ 1895

» «Τοῦ Στέμματος» τοῦ 1900

Τιμολόγια ἀποστέλλονται παντὶ τῷ αἰτοῦντι.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΥΠΟΚΑΜΙΣΩΝ

ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΚΥΡΙΩΝ

ΙΔΡΥΘΗ ΕΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑ ΣΙΔΗΡΩΤΗΡΙΟΥ ΠΡΩΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

33—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ—33

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ

ΜΕΓΕΘΥΝΣΕΙΣ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 10. Παρὰ τῇ πλατείᾳ Συντάγματος.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ, ΓΛΥΠΤΙΚΗΣ & ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΑΡ. ΛΑΪΟΥ

Ἀριστοῦχου τοῦ Πολυτεχνείου Ἀθηνῶν

καὶ τῆς Ἀκαδημίας Μονάχου

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΙΩΝ & ΧΑΛΚΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ.—Ὀδὸς Κολοκοτρώνη 55 Α

ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΗΛΙΑΣ Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ ΓΕΦΥΡΟΠΟΙΩΝ

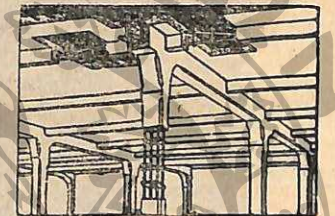
5—ΟΔΟΣ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ—5

Μελέται καὶ ἐκτελέσεις μηχανικῶν καὶ οἰκοδομικῶν ἔργων.—Ἐφαρμογὴ συστήματος Hennebique.

Κατασκευὴ γεφυρῶν ἀφλέκτων οἰκιῶν, δαπέδων, στηλῶν κ.τ.λ. διὰ συστήματος οὐλονοῦ σιδηροπαγοῦς (béton armé) συστήματος Hennebique.

ΜΕΓΑ ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΕΝ Τῇ ΠΑΓΚΟΣΜΙῳ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ 1900

—Ἀντιπροσωπεία ἐν Ἑλλάδι τοῦ ἐν Παρίσι οἴκου Hennebique.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ

Ἀθήναι.—Ὀδὸς Ἑρμοῦ

Πλούτος γραφικῆς ὕλης.—Ἐντυπα καὶ ἐπισκεπτήρια καλλιτεχνικά.—Ἐργοστάσιον φακέλων τέλειον.—Χάρτης τυπογραφικὸς λευκὸς καὶ ἐξωφύλλων παντὸς εἶδους καὶ ποιότητος.

Εὐθηνία, ταχύτης, ἀκριβεία.

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΤΟ ΦΑΛΗΡΟΝ

ΙΩΑΝ. Κ. ΚΟΝΤΣΙΜΕΛΟΥ

Παράρτημα ἐν Ἀθήναις

Ὀδὸς Χαλκοκονδύλη 34^α.

ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ

ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ

πρὸς 80 λεπτὰ ἢ διὰ

ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ

ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ!

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣΗΣ ΤΩ 1886

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΑΧ. 5.000000

Τμήμα Τραπεζικόν.—Συνάλλαγμα.—Έκδοσις επιταγών (chèque).—Πιστωτικά έπιστολά.—Εισπράξεις.—Δάνεια επί ενέχυρῳ Χρεωγράφων.—Προεξοφλήσεις.—Καταθέσεις.—Φύλαξις τίτλων καὶ τιμαλφῶν.

Τμήμα Ταμιευτηρίου.—Ταμιευτήριον 4 %.—Μηνιαία καταθέσεις ἀνατοκιστικά.

Τμήμα Χρηματιστηρίου.—Αγοραπωλησίαι χρεωγράφων.—Χρηματιστικά έντολά.

Τμήμα Εμπορίον.—Προμήθειαι έμπορευμάτων.—Αντιπροσωπείαι οίκων.—Πληροφορίαι έμπορικά.—Δέματα κατεργασμένα βυρσοδειφίου Μοσχάτου.

Γενικόν Πρακτορείον εν Έλλάδι του Γαλλικού «Phenix» ασφαλείας κατά του πυρός καὶ τῆς ζωῆς.

ΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

3 1/2 %	απόδοσις εἰς πρώτην ζήτησιν.	4 1/2 %	απόδοσις μετὰ έν έτος.
4 0/0	» μετὰ τρεῖς μῆνας.	5 0/0	» μετὰ δύο έτη.
4 1/4 %	» μετὰ έξ μῆνας.	5 1/2 %	» μετὰ δύο έτη καὶ πλέον.

Διὰ καταθέσεις εἰς χρυσόν κατὰ 1/2 % ὀλιγώτερον.

Τὰ κομψότερα **Σανάκια** ἀπὸ τὰ ἐκλεκτότερα Ἀγγλικά καὶ Γαλλικά ὑφάσματα εἰς τὸ μέγα έμποροπραπτικόν κατάστημα:

ΣΩΚΡ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ὁδὸς Σταδίου 12 (Έναντι Βουλῆς).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΑΡΕΚΙΝΑ

ΗΓΓΥΗΜΕΝΗ ΕΙΔΙΚΗ ΣΚΕΥΑΣΙΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΜΠΟΥΓΑΔΑ

ΚΑΘΑΡΙΖΕΙ, ΛΕΥΚΑΙΝΕΙ ΚΑΙ ΑΠΟΛΥΜΑΙΝΕΙ

ΑΝΔΡΕΟΥ Γ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Φαρμακοποιῦ - Χημικοῦ

Διὰ τῆς χρήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Βαρεκίνης ἐπιτυγχάνεται ὁ τέλειος καθαρισμός, λεύκανσις καὶ ἀπολύμανσις τῶν ἀσπρорρουχῶν χωρὶς ταῦτα νὰ ὑπόκεινται καὶ εἰς τὴν ἐλαχίστην βλάβην, καθότι ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς ἐπ' αὐτῶν γίνεται χημικῶς καὶ οὐχὶ διὰ τεχνικῶν μέσων (τρηφίματος, κοπανίσματος κλπ.) ἐπομένως περιορίζεται εἰς τὸ νὰ καθαρίζῃ, λευκαίνῃ καὶ ἀπολυμαίνῃ τὰ ἀσπρорρουχα, διατηροῦσα τὴν στερεότητα αὐτῶν, καθὼς καὶ τὰ εἰς χεῖρας ἡμῶν ἐπίσημα πιστοποιητικά διαφόρων χημικῶν βεβαιοῦσι. Προκύπτει δὲ καὶ οἰκονομία κόπου, χρόνου καὶ χρήματος, κατὰ τὰ 2/3, έν συγκρίσει πρὸς τὸ παλαιὸν σύστημα τῆς μπουγάδας.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ

Φαρμακείον Ἀνδρέου Γ. Θεοδωροπούλου.

Διασταύρωσις Ἀριστοτέλους καὶ Ἡπείρου.— Ἀρ. τηλ. 382.

ΛΑΡΥΓΓΟ-ΩΤΟΛΟΓΟΣ ΙΑΤΡΟΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Πλατεῖα Ἁγίου Γεωργίου 4.

Ἀκριβῶς ἐμπροσθεν τοῦ Συλλόγου Παρνασσῶ.

Ὁραιοὶ ἐπισκέψεως 10—12 π. μ. 3—5 μ. μ.

ΕΥΛΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΚΑΙ

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΕΛ. ΚΑΖΑΝΗ

ΜΕΓΑ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ, ΧΗΜΕΙΟΝ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΕΙΟΝ

Α. ΦΩΚΑ

Φαρμακοποιῦ Ἀ' τάξεως τῆς ἀνωτάτης Φαρμακευτικῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων

Ἀκριβεστάτη ἐκτέλεσις ὅλων τῶν συνταγῶν ὑπὸ προσωπικοῦ ἀπαρτιζομένου ὑπὸ ἐπιστημόνων φαρμακοποιῶν. — Γαλλικαὶ καὶ Ἀγγλικά ἐιδιότητες (*Spécialités*). — Πρόσφατα μεταλλικά ὕδατα. — Ἀπολυμάνσεις καὶ ἀποστειρώσεις διὰ τελειοτάτων συσκευῶν καὶ κλιβάνων. — Τεχνητὸς ὀρρός.

Ὅλα τὰ εἶδη τῶν χημικῶν ἀναλύσεων. — Ἀναλύσεις ὑδάτων μετὰ μικροβιολογικῆς ἐρεῦνης. — Μικροβιολογικὸν ἐργαστήριον τέλειον.

ΤΜΗΜΑ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

Ὅλα τὰ φαρμακευτικά εἶδη εἰς τιμὰς ἀκαταγωνίστους

ΕΞΕΛΟΘΗΣΑΝ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

ΥΠΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΗ

Τόμος ἐκ 12 τυπογραφικῶν φύλλων καὶ με 40 σκίτσα καλλιτεχνικώτατα τῆς νήσου Τήνου.

Τὸ βιβλίον τυπώνεται εἰς τὸ καλλιτεχνικώτατον τυπογραφεῖον τῆς Ἑστίας Μάισον καὶ Καργαδούρη.

Τιμὴ διὰ τὴν Ἑλλάδα δρ. 5—Διὰ τὸ Ἐξωτερ. φρ. 6

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΦΩΤΙΣΜΟΣ

ΘΕΡΜΑΝΣΙΣ

ΚΙΝΗΤΗΡΙΟΣ ΔΥΝΑΜΙΣ

διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος

Ὁ Φωτισμός διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος στοιχίζει τέσσαρας φορές εὐθηνότερα ἀπὸ τὸν φωτισμὸν διὰ τοῦ πετρελαίου. δὲν ἀλλοιώνει τὸν ἀέρα, οὔτε παράγει κατὸν ἢ ὀσμὴν. — Κίνδυνος κανεῖς. — Καθαριότης τέλεια.

Μηχανήματα μαγειρείου **Rechauds** καὶ λουτρῶν. — Σίδερα διὰ σιδέρωμα.

Θερμάστραι διὰ δωμάτια παντὸς μεγέθους.

Κινητὲς δυνάμεις 1/2 ἕως 30 ἵππων, τῶν καλυτέρων μηχανουργείων τοῦ ἑξωτερικοῦ Otto Deutz, Christoph etc.

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ "ΑΠΟΛΛΩΝ"

ΩΔΕΙΟΝ ΛΟΤΤΝΕΡ

ΑΘΗΝΑΙ—Ὁδὸς Φειδίου 3.—**ΑΘΗΝΑΙ**

Ἐν τῷ Ὁδεῖῳ τοῦτο διδάσκουσιν οἱ ἐξῆς δεδοκιμασμένοι καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι:

Ἡ Κ^α Δίνα φὸν Λόττνερ, Διευθύντρια, κλειδοκύμβαλον.

Ὁ Κ^{ος} Κάρολος Μπέμμερ, Βιολοντζέλον, χορωδία καὶ musique d'ensemble.

Ὁ Κ^{ος} Τὸνν Σούλτσε, Βιολίον.

Ἡ Κ^α Νίνα Φωκά, Μονοψά.

Ἡ Δ^ε Σ. φὸν Χαίρσελμαν, Κλειδοκύμβαλον.

Ὁ Κ^{ος} Νικ. Δέλλιος, Θεωρία τῆς Μουσικῆς.

Ἡ Κ^α Ε. Κισσίσογλου, Κλειδοκύμβαλον.

Ἐκτενέστεραι πληροφορίες, ὁ κανονισμός τοῦ Ὁδεῖου ὡς καὶ τὸ καταστατικὸν τοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου «Απόλλων» στέλλονται ταχυδρομικῶς τῷ αἰτοῦντι.

ΑΜΙΝΤΑ **ΕΔΩΔΙΜΑ ΑΠΟΙΚΙΑΚΑ**
ΕΚΛΕΚΤΑ

ΟΙΚΟΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΦΗΜΗΣ

CROSSE & BLACKWELL	WYNAND-FOCKINK
HUNTLEY & PALMERS	MARIE BRIZARD & ROGER
PERNOT	J. & E. MARTELL
K. & G. POPOFF-FRERES	SUSHARD
LIPTONS	GALA PETER & KOHLER
G. H. MUNN & CO	VAN HOUTEN
MOET & CHANDON	J. FISHER
MERCIER	J. JERABEK
G. H. KNORR	PSCHORR-BRAU

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΡΓΥΡΟΥΝ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΒΟΡΑΘ
ΔΙΑ ΜΕΛΙΣ ΕΛΛΙΑΣ

21^η ΣΤΑΔΙΟΥ 21^η ΑΡ. ΤΗΛ. 137
ΑΘΗΝΑΙ

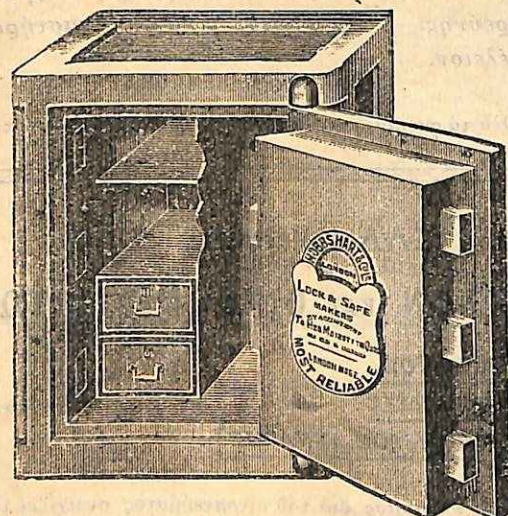
HOBBS, MART & CO L^D

ΜΟΝΟΚΟΜΜΑΤΑ @ @ @

ΧΑΛΥΒΔΙΝΑ @ @ @ @ @ @

ΧΡΗΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΑ @ @

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ
ΤΗΣ ΠΤΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΛΕΠΤΩΝ

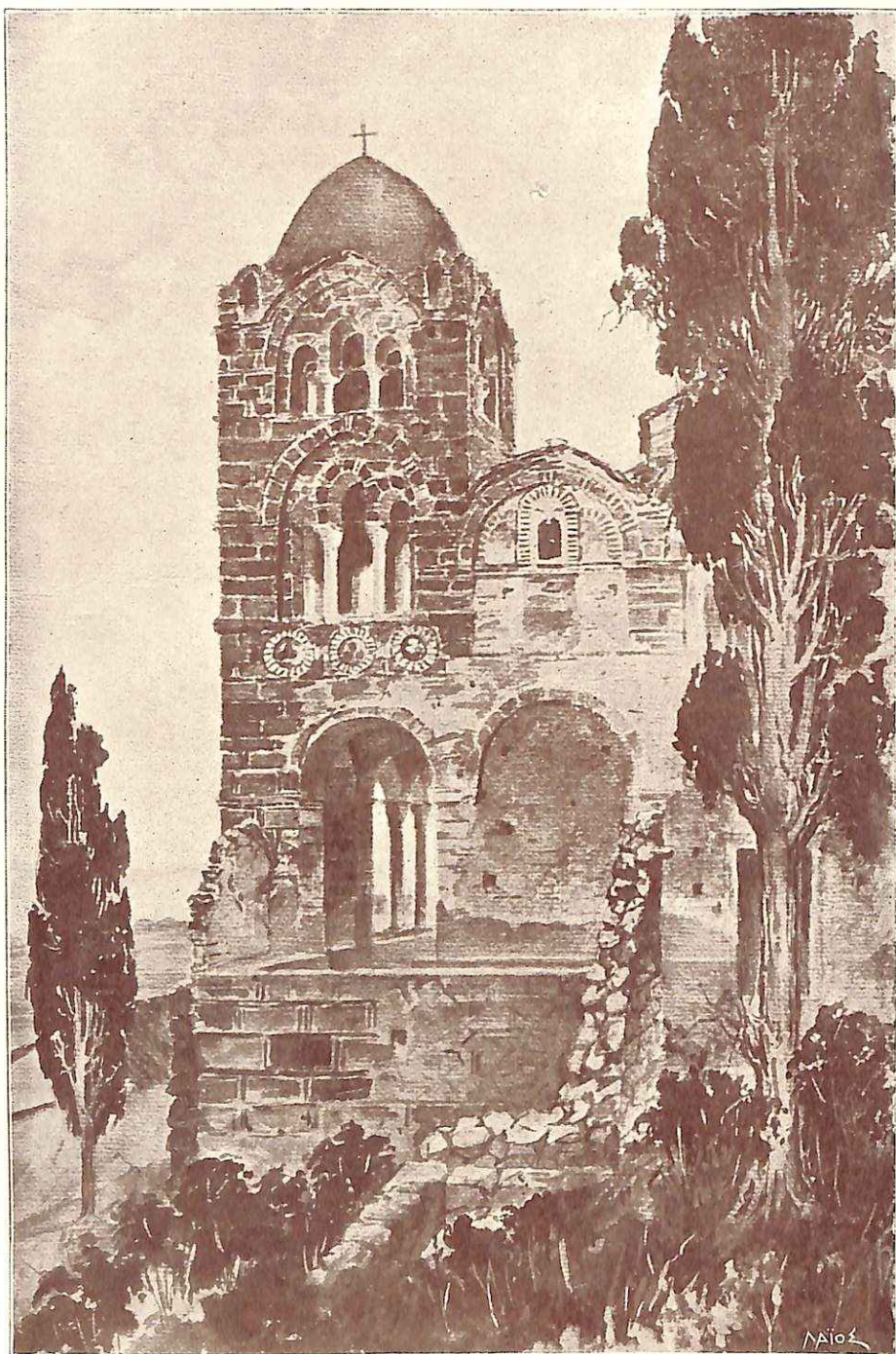
ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΑΙ
ΤΩΝ ΘΗΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΙΩΝ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ: 76, Cheapside, London E. C.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ: Arlington Street, Islington, N.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΥΣΤΡΑΣ — ΤΟ ΚΑΘΟΙΚΟΝ ΤΗΣ
ΠΑΝΤΑΝΑΣΣΗΣ — ΥΠΟ Α. ΖΑΧΟΥ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Θ'. ΤΕΥΧΟΣ 197-8 15-31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1908

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑ 1908

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ 1909

ΕΙΣ ΤΑ ΕΡΕΙΠΙΑ ΤΟΥ ΜΥΣΤΡΑ

ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ ΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ.—ΣΠΥΡ. ΜΕΛΛΑΣ.
ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ.—ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ.
ΑΛΕΚΟΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ.—ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ.
Α. ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ.—Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ.
ΑΓΙΣ ΘΕΡΟΣ.—ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ.—ΙΩΝ.
Θ. Ι. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ.

Όταν ή άμαξα, ή οποία σέ φέρει εις την πόλιν του δονακώδους Εϋρώτα, διελθούσα τὸ Ἀρκαδικὸν ὀροπέδιον, ἀρχίζει νὰ κατέρχεται ἀπὸ τὰ κλιμακοειδῆ ὑψώματα, τῶν ὁποίων αἱ τελευταῖαι ῥάχεις σχηματίζουν τοὺς λόφους, ὅπου ἠγείρετο ἡ ἀρχαία Σπάρτη, τὸ βλέμμα σου τρυφᾷ εἰς τὴν ὑπέροχον σκηνογραφίαν, τὴν ὁποίαν ἀνοίγει ἐνώπιόν σου ἡ φύσις.

Πρὸς τὰ κάτω ἔχεις τὴν πανήγυριν τῆς ὀλοπρασίνου κοιλάδος τοῦ Εϋρώτα, στενῆς κατ' ἀρχάς, ἀπλουμένης καθ' ὅσον προχωρεῖ μεταξὺ τοῦ Ταῦγέτου καὶ τῶν Μαναλαίων, πεποικιλμένης μὲ τῆς ἐλαίας τὴν γλανκὴν θαλερότητα καὶ τῆς κυπαρίσσου τὴν ῥαδινὴν χάριν καὶ τῆς ἀμπέλου τὴν χρυσίζουσαν δροσερότητα. Καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ἐσπεριδοειδῶν καὶ τῶν κυπαρίσσων κυλᾷ τὰ ὕδατά του πρὸς τὴν θάλασσαν ἑλισσόμενος ὁ Εϋρώτας, ὅπου ἐλούοντο αἱ δρυάδες τοῦ κόσμου τῶν μύθων καὶ οἱ ἥρωες τῶν μαχῶν τῆς ἱστορίας. Ἀπέναντί σου ἐπιμήκης, καὶ μὲ τὰς δειράδας του τὰς ἀνερχομένας κλιμακωτὰς εἰς τὰ ὕψη, ὁ Ταῦγετος, ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ ὁποίου ἐτράφησαν τῶν Λακαινῶν γυναικῶν οἱ παῖδες.

Ἐμπροσθεν τῶν ὑψηλοτέρων ὀροσειρῶν τοῦ Ταῦγέτου σειρὰ ὄφρων, βουνῶν ἀποκορήμων, ὥς πρόχωμα ἐγείρεται βαθείας πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Ταῦγέτου σχηματιζόντων ἀνὰ μεταξὺ τῶν φάραγγας, τὰς φάραγγας ταύτας αἱ ὁποῖαι ποικιλοτρόπως ἐκλείσθησαν καὶ περιεβλήθησαν τῆς λαϊκῆς παραδόσεως τὸ μυστήριον κατὰ τοὺς πολέμους τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς τοὺς Μεσσηνίους.

Εἰς ἐν ἐκ τῶν βουνῶν αὐτῶν, ὄφρυν ὄρους τραχεῖαν, διακρίνεις ἐν κορυφῇ κάστρον, τὸ ὁποῖον περιβάλλει τὴν κορυφήν, ἀληθὲς στέμμα ἀπὸ μακρὰν φαινόμενον μὲ τὴν χαρίεσσαν ποικιλίαν τῶν εὐρύθμων ἐπάλξεων αὐτοῦ.

Τοῦτον τὸν δρόμον ἀπὸ τοῦ Ἀρκαδικοῦ ὀροπέδιου θὰ κατῆλθεν καὶ ὁ Γουλιέλμος Βιλλαρδουίνος, ὁ μεγαλομανὴς προῖκηψ τοῦ *Πριγκιπάτου τοῦ Μορέως*, ὅτε, ἀφοῦ ἐμεγάλωσε τὴν κληρονομίαν τῶν γονέων του, μὲ χάραν ἐπερίπατει καὶ ὑπερηφάνειαν εἰς τὸν τόπον, ὅπου

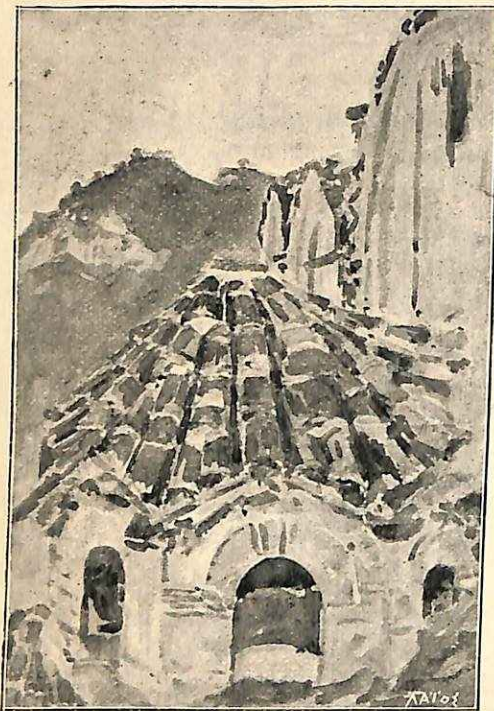
ἐκέρδισεν, μᾶς λέγει ὁ ἀρχαῖος χρονογράφος. Τὸ βλέμμα του, ἀνθρώπου ἐξησκημένου εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀχυρῶν θέσεων, ἀντίκρουσε τὰ βουνὰ ταῦτα τοῦ Ταῦγέτου, τὰ ὁποῖα σχηματίζουν τὴν πρώτην σειρὰν τῶν προπόδων αὐτοῦ, ὥς ἄλλοι προμαχῶνες ὑψούμενοι. Καὶ μεταξὺ αὐτῶν τῶν βουνῶν, μᾶς λέγουν τὰ περιεργότερα μεταξὺ τῶν περιέργων χρονικῶν τοῦ μεσαιῶνος, τὰ *Χρονικά τοῦ Μορέως*, «ἠῦρεν βουνὸν παράξενον, ἀπόκομμα εἰς ὄρος, — κάστρον ἐποῖκε ἀφίρον (ὄχυρόν), Μυζηθρᾶν ὠνόμασέν το». Καλυτέραν περιγραφὴν τοῦ βουνοῦ τοῦ Μυστρᾶ, καὶ εἰς ὀλίγας λέξεις, βουνὸν παράξενον, ἀπόκομμα εἰς ὄρος, δὲν θὰ δυνηθῶ ἐγὼ νὰ κάμω ἀπὸ τὸν παλαιὸν Μοραίτην χρονογράφον.

Δρόμος περνῶν ἀνὰ μέσον ἐλαιῶνων καὶ κήπων καὶ κυπαρίσσων μᾶς φέρει εἰς τὸ χαρίεστατον σημερινὸν χωρίον, τὸν νέον Μυστρᾶν. Γέφυρα, διὰ τοῦ χειμάρρου τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, ἐγώνει τὸν Νέον Μυστρᾶν μὲ τὸ βουνὸν τῆς Βυζαντινῆς νεκροπόλεως. Μόλις διέλθῃς τὴν γέφυραν θέαμα καταπληκτικῆς μεγαλοπρεπείας καταλαμβάνει τὴν ψυχὴν σου. Νὰ φαντασθῇς κόσμον ὁλόκληρον ἐρειπίων πολυειδῶν, — κάστρον, περιτειχισμάτων, πύργων, μοναστηρίων, οἰκημάτων, παλατίων, — τὰ ὁποῖα ἐκπηδῶσιν ἐξαίφνης ἐνώπιόν σου, νομίζεις ὅτι ἐκπηδῶσιν ἐξ αὐτῶν τῶν σπλάγγων τοῦ βουνοῦ.

Ἦκουσα ὑψηλῆς μορφώσεως περιηγητᾶς, ἀφοῦ ἐστάθησαν κατάπληκτοι πρὸ τοῦ ἐκπύλου θεάματος, — τῆς φύσεως καὶ τῆς ἐρειπώσεως, — νὰ ἀναφωνῶσιν, ὅτι μεταξὺ τῶν θαυμασίων θεαμάτων, τὰ ὁποῖα βλέπουσι περιερχόμενοι τὸν κόσμον, οὐδὲν εἶδον νὰ ὁμοιάζῃ μὲ τὸ θέαμα τῆς εἰσόδου ταύτης τοῦ Μυστρᾶ καὶ ἀδύνατον νὰ τὸ λησμονήσῃ τις οὐδέποτε. Καὶ ἀποκρυσταλλῶναι τὸν θαυμασμόν των ὁ Barrès ἀναφωνῶν εἰς τὸ *Ταξίδιον του εἰς τὴν Σπάρτην* : «Υπάρχουσιν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἄλλαι πόλεις τοῦ Μεσαιῶνος, ἡ πόλις les Beaux εἰς τὴν Προβηγκίαν, ἡ πόλις San Gemignano παρὰ

τὴν Σιέναν· ἡ γραφικότης των μᾶς διασκεδά-
ζει, ἀλλ' ὁ Μυστράς γεμίζει τὴν ψυχὴν μου μὲ
ποίησιν».

Ἀνερχόμεθα τὸν δρόμον, ὁ ὁποῖος μᾶς φέρει
πρὸς τὴν Μητρόπολιν, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου
Δημητρίου, ὅπου ἄλλοτε ἦτο τὸ μέγαρον τοῦ
Μητροπολίτου τῆς Λακεδαιμονίας. Ἀριστερά,
πρὸς Ν. βλέπομεν τὰ εἰσέλματα ν' ἀναρριχῶνται

ΜΥΣΤΡΑΣ — ΣΚΙΤΣΟ ΝΑΟΥ ΠΑΝΤΑΝΑΣΣΗΣ
ΥΠΟ Α. ΖΑΧΟΥ

πρὸς τὴν ἀνωφέρειαν τοῦ βουνοῦ. Δεξιὰ ἔχομεν
ἕξιν τοῦ πρώτου, τοῦ ἐξωτερικοῦ περιτειχίσμα-
τος, τὸ ὁποῖον, μὲ πύργους ἀπὸ ἀποστάσεως εἰς
ἀπόστασιν, περιέβαλον τὴν πόλιν ὅλην.

Πέραν τοῦ περιτειχίσματος ἀπλώνεται τῆς κοι-
λάδος τοῦ Εὐρώτα ἡ χλιδή, μὲ τὴν θάλλουσαν
βλάστησιν αὐτῆς, τὴν ἀνερχομένην ἕως τοὺς
πρόποδας τοῦ Ταυγέτου.

Τὴν προσοχὴν σου ἐλκύει καὶ τὸν θαυμασμόν
σου διὰ τὴν γραφικότητά της διεγείρει ἡ μονὴ
τῆς Παντανάσσης. Περικλειομένη εἰς εὐρὺν περί-
βολον, μὲ τὰς ὑψιτενεῖς κυπαρίσσους αὐτῆς, μὲ
τὸ κομψὸν γραφικὸν κωδωνοστάσιόν της, — τὸ
ὁποῖον τόσον ὥραϊα ἐξωγράφισεν ὁ ἀρχιτέκτων
κ. Ζάχος, — κινεῖ εἰς τὴν ψυχὴν σου τὴν χορδὴν
τῶν λησμονημένων ποιήσεων τοῦ περασμένου
μεσαιωνικοῦ κόσμου. Μὲ τὴν αἰσθησὶν αὐτῆς
τῆς ποιήσεως καὶ τοῦ μεσαιωνικοῦ μυστηρίου

ἀνοίγει τὴν ψυχὴν σου εἰς ὅλα τὰ αἰσθήματα,
τὰ ὁποῖα θὰ σοῦ γεννήσῃ ἡ ἐπίσκεψις μιᾶς
νεκρᾶς πόλεως εἰς ἀνθρώπους, ζωντανῆς ὁμως
μὲ τὰ εἰσέλματά της εἰς ἀναμνήσεις.

Διὰ νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὸν ναὸν τῆς Μητροπό-
λεως διέρχεσαι δύο αὐλὰς, αἱ ὁποῖαι μὲ τοὺς
ὕψηλούς των τοίχους σὲ φέρουν εἰς μοναστήρι
μεσαιωνικόν. Ἡ στοά, ἡ ὁποία εἶναι ἔμπροσθεν
τοῦ ναοῦ, ὁ σκοτεινὸς νάρθηξ, αἱ κιονοστοιχίαι
καὶ αἱ στεναὶ καμάραι τῶν πλαγιῶν κλιτῶν, ὁ
ὑπεράνω αὐτῶν γυναικωνίτης, — τὰ πάντα ἐξυ-
πνοῦν εἰς τὴν ψυχὴν σου τοὺς μυστικοπαθεῖς
ἐκείνους Βυζαντινοὺς, οἱ ὁποῖοι συνηθοῦντο
εἰς τὸν ναὸν τοῦτον νὰ λατρεύουν τὸν Θεὸν
τῶν πατέρων των.

Ἀπὸ τὴν Μητρόπολιν προχωροῦμεν πρὸς Α.
Τὸ τμήμα τοῦτο τῆς Βυζαντινῆς πόλεως, ἡ
Βυζαντινὴ αὐτὴ συνοικία, πιθανώτατα ἐλέγετο
τοῦ Βροντοχίου. Καὶ οἱ δύο ναοὶ τοὺς ὁποίους
θὰ ἐπισκεφθῶμεν ἔχουσι τὸ ἐπώνυμον τοῦτο,
Ἅγιος Θεόδωρος τοῦ Βροντοχίου, μονὴ τῆς
Θεοτόκου τῆς Ὁδηγητρίας τοῦ Βροντοχίου.
Μοναὶ ἦσαν καὶ αἱ δύο, πρώτη δ' ἐκτίσθη τὰ
τέλη τῆς ΙΓ' ἐκ. ἡ μονὴ τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου
ὑπὸ τοῦ μεγάλου πρωτοσυγγέλλου Παχωμίου,
ἐπιφανοῦς Βυζαντινοῦ καὶ μεγάλου πατριώτου.
Ὀλίγον ἔπειτα ἐκτίσθη ἡ μονὴ τῆς Θεοτόκου
τῆς Ὁδηγητρίας, τῆς ὁποίας τὸ καθολικὸν λέγε-
ται σήμερον Ἀφεντικό. Συγχρόνως, τὰς ἀρχὰς
τῆς ΙΔ' ἐκ. ἐκτίσθη καὶ ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Δημη-
τρίου, ἡ Μητρόπολις. Τοὺς χρόνους ἐκείνους, τὰ
τέλη τῆς ΙΓ', τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΔ' ἐκ., ἤρχισε νὰ
συνοικίζεται ἡ πόλις τοῦ Μυστρά, καὶ ἀπὸ τότε
ἤρχισαν νὰ κτίζονται τὰ ποικίλα κτίρια αὐτῆς,
ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἀστικά. Πρῶτον δὲ κατοικήθη,
ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας τῶν μνημείων δεικνύεται, ἡ
συνοικία τοῦ Βροντοχίου, τὸ κάτω τμήμα τῆς
Βυζαντινῆς πόλεως.

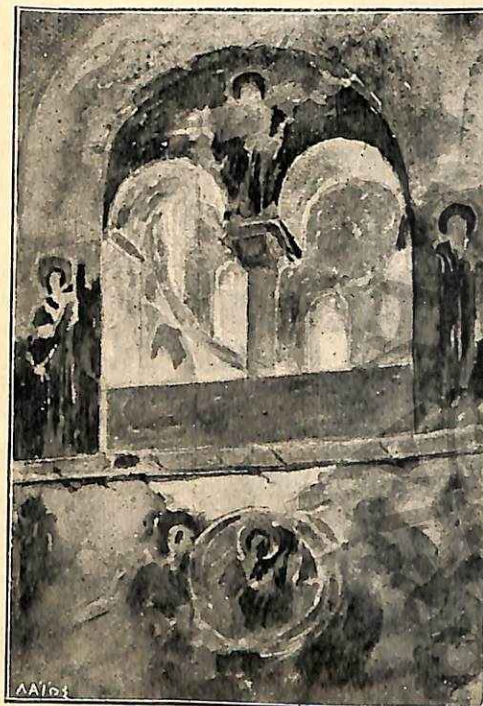
Ἐνταῦθα ἠγέρθη καὶ ἡ Εὐαγγελίστρια, μικρὸς
ἀλλὰ κομψὸς ναός. Διερχόμενοι παρ' αὐτὴν φθά-
νομεν εἰς τὸν Ἅγιον Θεόδωρον, ναὸν ἄλλοτε
κατηρειπωμένον, ὁ ὁποῖος ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτοῦ
μορφῇ ἔχει τελείως ἀναστηλωθῇ σήμερον ὑπὸ
τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Τὸ μεγαλοπρεπὲς
τύμπανον καὶ ὁ εὐρὺς αὐτοῦ τροῦλλος ποικίλ-
λουςιν εὐαρέστως τὰς ἄλλας ἀπὸ τῶν εἰρηλίων
ποικίλας ἐντυπώσεις.

Διότι τοῦτο τὸ ἐξαιρετικὸν ἔχουσι τὰ μνημεῖα
τοῦ Μυστρά, ὅτι οὐδὲν ὁμοιάζει πρὸς τὸ ἄλλο,
καὶ πανταχοῦ ἔχομεν κατὰ νέον νὰ ἴδωμεν, κατὰ
διαφορετικὰ ὥραϊον νὰ θαυμάσωμεν. Ὀλίγον
πέρα κάτω ἀπὸ τὸν Ἅγιον Θεόδωρον, ἠρειπωμέ-
νος ὁ ναὸς τοῦ Ἀφεντικοῦ σώζει ἀκόμη τὴν
χαριεστάτην ποικιλίαν τῶν πολυαριθμῶν αὐτοῦ
τροῦλλων καὶ καμαρῶν, τὸ ὥραϊον του κωδο-
νοστάσιον, καὶ εἰς τὴν εἰρηλίωσιν αὐτοῦ, εἰς τὴν
νέκρωσιν, ἡ ὁποία τὸ περιβάλλει, μὲ τὰ ἔρημα

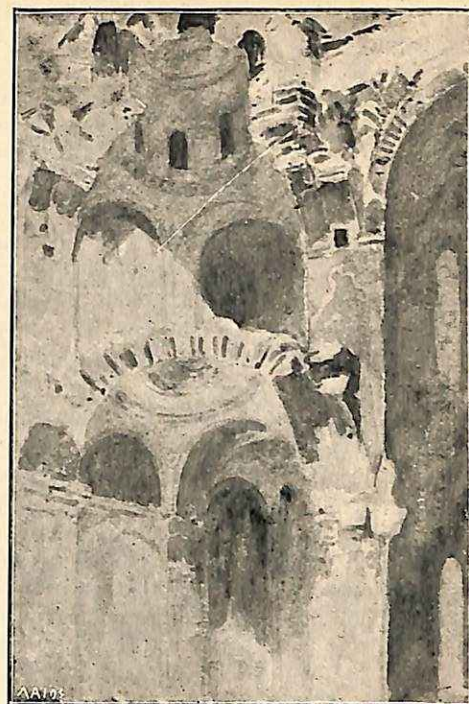
τριγύρω του οἰκήματα τῶν μοναχῶν, σοῦ διε-
γείρει ἀλησμόνητον αἰσθημα γραφικότητος καὶ
μεγαλοπρεπείας.

Γνήσιος τύπος τοῦ κλασσικοῦ βυζαντινοῦ θυθ-
μοῦ τὸ Ἀφεντικό, ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν ἐνδιαφέ-
ρουσαν μὲ τὴν Παντάνασσαν, ἡ ὁποία δεικνύουσα
μερικὰς ἀντιδράσεις φραγκικὰς, εἶναι γραφικω-
τέρα. Διερχόμενοι διὰ μέσου εἰρηλίων, — καὶ
πάντοτε εἰρηλίων — ἀκολουθοῦντες παλαιὰν βυ-
ζαντινὴν ὁδόν, ἀναβαίνομεν εἰς τὴν Παντάνασ-
σαν, τὴν καλύτερον σωζομένην Ἐκκλησίαν τοῦ
Μυστρά, θαυμάζομεν ἐκ τοῦ πλησίον ἤδη τὸ
ὥραϊον της κωδωνοστάσιον, τὰ ποικίλα ἐπὶ τῶν
τοίχων κοσμήματά της, ἰδίως τοῦ ἱεροῦ, περιπα-
τοῦμεν εἰς τὴν πρὸς τὴν κοιλάδα ἀναπεπταμέ-
νην στοὰν αὐτῆς, — ἵσως ὑπὸ τὰς ὑψιτενεῖς κα-
μάρας αὐτῆς περιπατῶν ἄλλοτε ὠνειροπόλησεν
ὁ τελευταῖος ἡμῶν αὐτοκράτωρ, Δεσπότης τοῦ
Μυστρά, τὴν ἀναγέννησιν μιᾶς νέας μεγάλης
Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἔως τώρα εὐρισκόμεθα εἰς τὴν Κάτω Πόλιν
τοῦ Βυζαντινοῦ Μυστρά, καὶ ἤδη, διερχόμενοι
τὴν Πύλιν τῆς Μονεμβασίας ἀναβαίνομεν πρὸς
τὴν Ἄνω Πόλιν, τὴν ἀριστοκρατικὴν συνοι-
κίαν, τὴν πόλιν τῶν μεγιστάνων τοῦ Δεσποτά-
του τῆς Πελοποννήσου. Εἰς τὸ ἄκρον πλατείας
εὐρείας (cour d'honneur) ὑφύεται μακρὸς ὁ

ΜΥΣΤΡΑΣ — ΓΥΝΑΙΚΩΝΙΤΗΣ ΝΑΟΥ ΠΑΝΤΑ-
ΝΑΣΣΗΣ — ΥΠΟ Α. ΖΑΧΟΥ

ΜΥΣΤΡΑΣ — ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΝ ΠΑΝΑΓΙΑΣ
ΒΡΟΝΤΟΧΙΟΥ — ΥΠΟ Α. ΖΑΧΟΥ

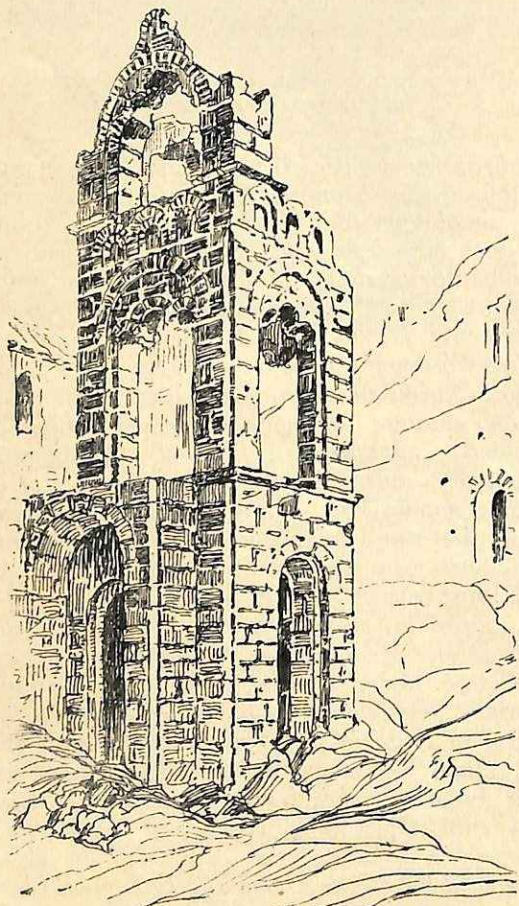
τοίχος καὶ ὕψηλὸς τῆς μεγάλης αἰθούσης τοῦ
θρόνου τῶν Δεσποτῶν. Τὴν αἰθούσαν ταύτην
ἐκαθαρίσαμεν ἀπὸ τῶν ἐπιχωματώσεων, καὶ δύ-
ναται ἤδη ὁ θελγόμενος ἀπὸ τὰ μνημεῖα τοῦ
παρελθόντος νὰ θαυμάσῃ τὴν ἀπέραντον ἔκτασιν
της, τὰ πολυεῖδη παράθυρά της, τὴν κόγχην ἐν
τῇ ὁποία, ὡς καὶ εἰς τὰ Παλάτια τῆς Κωνσταν-
τινουπόλεως ἦτο τεθειμένος τοῦ Δεσποτοῦ ὁ θρό-
νος. Ἀπέραντα εἶναι τὰ Παλάτια τῶν Δεσπο-
τῶν, κάστρον ὁλόκληρον, ὠχυρωμένον μὲ πολυ-
ποικίλα παραρτήματα: στρατώνας, οἰκήματα,
πύργους, πύλας ὠχυρωμένας, ἐξώστας πολεμι-
κοὺς, προμαχῶνας, — τοιαῦτα ἦσαν τὰ Παλάτια
τῆς Κωνσταντινουπόλεως, — κάστρον ὁλόκληρον,
τοιαῦτα εἶναι τὰ Παλάτια τοῦ Πεκίνου, τῆς
Μόσχας, τῆς Ἀλάμbras.

Ἐνταῦθα, περικλεισμένη ὑπὸ τὸν δεύτερον
περίβολον εἶναι ἡ πόλις ἡ ἀριστοκρατικὴ τοῦ
Μυστρά. Μικρὰ παλάτια μεγιστάνων, οἰκήματα
μεγάλα, — τριώροφα πολλάκις, — πληροῦσι τὸν
περὶ τὰ Παλάτια χώρον καὶ ἀναρριχῶνται πάν-
τοτε πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ. Καὶ ἡμεῖς
ἂς ἀνέλθωμεν. Δεξιὰ μας, ὅπισθεν τῶν Παλα-
τίων, βλέπομεν πύλιν ὠχυρωμένην, προασπιζο-
μένην ὑπὸ δύο πύργων προστασιμένων εἰς τὰ
ἄκρα αὐτῆς, — τὴν Πύλιν τοῦ Ναυπλίου. Εἰσερ-
χόμεθα εἰς τὴν Ἄνω ταύτην Πόλιν τοῦ Μυ-
στρά διὰ τῆς Πύλης τῆς Μονεμβασίας, ἀπὸ τῆς
ὁποίας μεγάλη λεωφόρος διερχομένη διὰ τῆς

μεσαιωνικῆς πόλεως τοῦ Γερακίου ἦνῳνε τὴν πρωτεύουσάν τοῦ δεσποτάτου μετὰ τὸ ἐπίνειον αὐτοῦ, τὴν Μονεμβασίαν. Ἀπὸ τὴν Πύλιν τοῦ Ναυπλίου ἤρχιζεν ἄλλη λεωφόρος πρὸς τὸ Ναύπλιον· αἱ δύο αὗται παράλιοι πόλεις ἦσαν, ὅπως λέγουν τὰ Χρονικά τοῦ Μορέως, οἱ πρῶτοι «λιμῶνες, ὅπου ἤρχονταν τὰ πλευντικά τοῦ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων».

Προχωροῦντες πρὸς τὰ ἄνω βλέπομεν ῥαδινὴν ὑψομένην πρὸς τὰ ἀριστερά μας, τὴν Ἀρίαν Σοφίαν, παρεκκλήσιον τῶν Παλατιῶν, κτισθὲν, ὅπως καὶ ταῦτα, ὑπὸ τῶν Καντακουζηνῶν, τῶν πρώτων δεσποτῶν τοῦ Μυστρά.

Ἦδη ἐξερχόμεθα εἰς τὸ ΒΔ. ἄκρον τῆς κλιτύος τοῦ βουνοῦ, καὶ βαδίζομεν παραπλεύρως πρὸς τὸ ὄχυρόν περιτείχισμα, μετὰ πύργους στρογγυλοὺς ἐπιμελοῦς τοιχοδομίας προασπιζόμενον, τὸ ὁποῖον περιέβαλλεν ὅλην τὴν Βυζαντινὴν Πόλιν. Κάτωθεν ἐνὸς ἐξώστου πολεμικοῦ, ἐνὸς μάχιστου, μετὰ τὴν ἀπὸ τὴν ὁποίαν οἱ ἀμυνόμενοι ἔχονον κατὰ τῶν πολιορκητῶν ζέον ἔλαιον, ῥητίνην, πίσσαν, ἀναβαίνομεν τὴν ἀπό-

ΜΥΣΤΡΑΣ — ΚΩΔΩΝΟΣΤΑΣΙΟΝ ΠΑΝΑΓΙΑΣ
ΒΡΟΝΤΟΧΙΟΥ — ΥΠΟ Α. ΖΑΧΟΥ

κρημνον πρὸς τὸ κάστρον τοῦ Γουλιέλμου ἀνωφρέειαν.

Μικρὸν τὸ κάστρον, ὠχυρωμένον ὁμως μετὰ τὰ ἐφόδια τῆς πολεμικῆς τέχνης τῶν χρόνων ἐκείνων. Σειρὰ ἐπάλξεων μετὰ τοξοτίδας, καὶ μετὰ ὁρμον περιφερικὸν περιβάλλει τὸ περιτείχισμα. Ἐντὸς τοῦ κάστρου ἐρείπια οἰκίσκων καὶ δρομίσκοι, — συννοικισμὸς στρατιωτικὸς — πύργος κεντρικὸς εἰς τὸ πρὸς τὸν Ταῦγετον ἄκρον τοῦ κάστρου (donjon) εἶναι τὸ ὑστατον καταφύγιον, τέταρτον τοῦτο ἀμυντήριον τῆς τόσον ἰσχυρῶς ὠχυρωμένης πόλεως. Ἀπὸ τὰς τρεῖς πλευρὰς τοῦ κάστρου, ἀμέσως μετὰ τὸ τεῖχος, κατέρχεται ἀπόκρημνος ὁ βράχος. Ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν Ταῦγετον πλευρὰν, ὁ βράχος τόσον ἀποτόμως κρημνίζεται εἰς φάραγγα, ὥστε τεῖχος δὲν ὑπάρχει, τεῖχος εἶναι αὐτὸς ὁ βράχος.

Εἰς τὴν ἄκρην αὐτὴν τοῦ βράχου ἄφωνοι ἱστίαμεθα θαυμάζοντες τὸ ἐνώπιόν μας ἀπλούμενον ἐκπαγλὸν θέαμα τῆς φύσεως καὶ τῶν ἐρειπίων.

Ἐμπρὸς μας ἀλλοῦται ἡ κοιλὰς τοῦ Εὐρώτα μετὰ τὴν πλουσίαν βλάστησιν αὐτῆς, διὰ μέσου τῆς ὁποίας βλέπεις νὰ λαμποκοπᾷ ὀφιοειδῶς κατερχόμενος πρὸς τὴν θάλασσαν ὁ Εὐρώτας. Ἡ θαυμασία σκηνογραφία κλείεται ἀπέναντί σου ἀπὸ τὰς νοτιωτέρας ὑπώρειας τῶν ὄρεων τοῦ Πάργωνος καὶ μακρὰν, ὀπισθεν μᾶς τῶν πτυχῶν αὐτοῦ, πρὸς τὰ ΝΑ. φανταζέσαι τὴν ἄλλην ἐκείνην, τὴν ἄγνωστον μεσαιωνικὴν ἀκρόπολιν, τὸ Γεράκι, σταθμὸν στρατιωτικὸν εἰς τὸ μέσον τῆς μεγάλης πρὸς τὴν Μονεμβασίαν στρατιωτικῆς λεωφόρου.

Ἄν δ' ἐντείνης τὸ βλέμμα σου μακρὰν πέραν πρὸς Νότον, θέλεις διακρίνει, ὅταν ἤρεμος εἶναι ὁ καιρὸς, καὶ τὴν θάλασσαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκβάλλει ὁ Εὐρώτας.

Ὅπισθεν τοῦ βράχου τοῦ Μυστρά, ὁ ὁποῖος κρημνίζεται εἰς βαθεῖαν φάραγγα, ὑψώνονται αἱ δειράδες τοῦ Ταῦγετον, ἀνερχόμεναι κλιμακωταί εἰς τὰ ὕψη, ποικιλλόμεναι εἰς τὴν αὐστηρὰν μονοτονίαν τῶν βράχων μετὰ τὴν πρασίνην χλοερότητα τῆς εἰς τὰς ὑψηλότερας ταύτας ζώνας φυομένης ἐλάτης. Τὰ ὕψη ἐκεῖνα τοῦ ὑπερηφάνου Ταῦγετον, τὸ ἀπέραντον μῆκος καὶ αἱ ἀπόκρημνοι εἰς τὰ πλευρά του εἰσχωροῦσαι χαράδραι, ἡ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ ἀπλουμένη πλουσία ἄλλ' αὐστηρὰ καὶ εἰς τὴν χλιδὴν τῆς κοιλὰς τοῦ Εὐρώτα, — σοῦ ἀποκαλύπτουν τὸ μυστήριον, πῶς ἐκεῖ ἐξετράφησαν τὰ τέκνα τῶν ἀρχαίων Λακωνῶν, καὶ πῶς εἰς τὰ ὕψη ἐκεῖνα ἦλθον οἱ Φράγκοι νὰ κτίσουν τὸ κάστρον τῶν, καὶ οἱ μεγιστᾶνες κατόπιν τοῦ Βυζαντίου νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν ἀναγέννησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου.

Διότι μίαν νέαν Ἑλλάδα πλήρη ζωῆς καὶ δρόσου, μᾶς ἀποκαλύπτουν τὰ πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ κάστρου εἰς τὴν κλιτὸν τοῦ βουνοῦ ἀπλούμενα ἐρείπια.

Ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ κάστρου βλέπεις κόσμον ὁλόκληρον ἐρειπίων ν' ἀναπηδᾷ ἐκ τοῦ βράχου. Εἰς τὸν νοῦν ἔρχεται εὐκόλως τὸ διάγραμμα τῆς πόλεως. Τὸ ἐξωτερικὸν περιτείχισμα περικλείει τὰς ἐκκλησίας, τὰς ὁποίας πρῶτον ἐπεσκέφθημεν. Ὑψηλότερα εἰς τὸ μέσον τῆς κλιτύος, ἐγείρονται τὰ Παλάτια μετὰ τὸ δεύτερον περιτείχισμά των, τὸ ὁποῖον, ἐξακολουθοῦν καὶ συναντῶν τὸ πρῶτον, φθάνει ἕως τοὺς βράχους, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑψοῦται τὸ κάστρον.

Καὶ τὰ ἐρείπια ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἀντιμετώπισαν ἀγερώχως τὴν δῆωσιν καὶ τὸν χρόνον, ἴστανται μάρτυρες ἀφευδεῖς τῆς μεγάλης παρὰ τὸν Ταῦγετον ἐπιχειρηθείσης ἀναγεννήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου. Ἀπὸ τὰ ὕψη τοῦ κάστρου βεβαίως ὁ τελευταῖος μας αὐτοκράτωρ ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, προσβλέπων τὸν Ταῦγετον καὶ τὴν κοιλὰδα τοῦ Εὐρώτα, συχνάκις θὰ ὠνειρεύθη μίαν νέαν, ἀπὸ τῆς τέφρας τοῦ Βυζαντινοῦ κόσμου ἐγειρομένην μεγάλην Ἑλληνικὴν Αὐτοκρατορίαν.

Σελ. 133 ἀντὶ ἀντιδράσεις γρ. ἐπιδράσεις φραγκικάς.

Τὴν νέαν αὐτὴν δύναμιν, τὴν νέαν αὐτὴν ζωὴν μᾶς τὴν μαρτυροῦν ἰδίως αἱ τοιχογραφίαι, μετὰ τὰς ὁποίας ἐπέστρωσαν τοὺς ναοὺς τῶν οἱ καλλιτέχναι τοῦ Μυστρά. Διότι ἀληθῆς καλλιτέχνης ἦτο ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος, μετὰ χεῖρα σταθερὰν καὶ τολμηράν, ἐξωγράφισε τὰς κλασσικῆς εὐγενείας μορφὰς τῶν ἀγγέλων τῆς Περιβλέπτου καὶ τοῦ Ἀφεντικοῦ, τὰς πλήρεις κινήσεως καὶ ἐλευθερίας σκηνὰς τῆς Νέας καὶ Παλαιᾶς Διαθήκης, αἱ ὁποῖαι σ' ἐκπλήττουν διὰ τὸν πλοῦτον τῆς σκηνογραφίας, διὰ τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τοῦ χρώματος καὶ τῆς γραμμῆς, διὰ τὸν τόνον τὸν ζωηρόν, ὁ ὁποῖος ἀποδίδει τὴν φύσιν αὐτὴν καὶ σὲ θωπεύει μετὰ τὴν θερμὴν πνοὴν τῆς ζωῆς.

Ζωὴν ἦλθον νὰ ζητήσουν εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Ταῦγετον καὶ τοῦ Πάργωνος οἱ μετὰ τὸν ἐπίσημον βυζαντινὸν τύπον κουρασμένοι μεγιστᾶνες τοῦ Βυζαντίου. Τὴν ζωὴν καὶ τὴν φύσιν, ἡ ὁποία ἐδυνάμωσε τὸ κεκμηκὸς βυζαντινὸν τῶν αἰμάτων, ἐξωγράφισεν εἰς τάπητα χλιδῆς καὶ φαιδρότητος χρωμάτων λαός, ὁ ὁποῖος ἐκληρονόμησεν ἀπὸ τοὺς πατέρας του τὴν χαρὰν τῶν χρωμάτων, ὅπως καὶ ἐκεῖνοι ἠγάπησαν τὴν χαρὰν τοῦ λευκοῦ μαρμάρου.

Ἐν Ἀθήναις, 26 Νοεμβρίου 1908

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

ΑΠΟ ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ἈΝΘΡΩΠΟΥ

Δὲ θέλω τῆς ἀγάπης μου τὸ ναι
Νά μου τὸ ποῦνε τῶν ἀνθῶν τὰ φύλλα
Στὴν ὁμορφὴν τοῦ βραδυνοῦ
Ἀνέμου ἀνατριχίλα.

Δὲ θέλω τῆς ἀγάπης μου τὸ ναι
Νά μου τὸ κελαϊδήσῃ
Κάτω ἀπ' τὸ μπαλκόνι μας τὸ χελιδόνι.
Δὲ θέλω τῆς ἀγάπης μου τὸ ναι
Νά μου τὸ τραγουδήσῃ
Απὸ ψηλὸ κλαρὶ τ' ἀηδόνι.

Δὲ θέλω τῆς ἀγάπης μου τὸ ναι
Νά μου τὸ πῇ τὸ κρούσταλλο ρυάκι
Οὔτε τὸ εὐκολόσβυτο στὴν ἀμμουδιά
Τ' ἀφρότο κυματάκι.

Ὡ, τῆς ἀγάπης μου τὸ ναι
Πές το μετὰ τὸ τραγοῦδι τῶν ἀντροει-
[μένων,
Τῶν στοιχειωμένων σου κυμάτων
Θεριοῦ ἐσύ, ὠκεανέ.

ΣΠ. ΜΕΛΛΑΣ

Από ξένη γειτονιά ήρθε κ' έστησε τὸ λιμέρι του έδωπέρα ένας μεγάλος μαλλιαρὸς σκύλος. Γιατί ήρθε, γιατί άφισε τὰ παλαιά του μέρη, γιατί άπαρνήθηκε τάφεντικά του, γιατί διάλεξε τήν ψηλή κι' άπόμερη γειτονιά με τὰ λιγοστά σπιτάκια, κανέναν δέν τὸ ξέρει.

Ήρθε κουρασμένος, ξάπλωσε τὸ μεγάλο του κορμὶ σ' έναν μανδρότοιχο, έχωσε τὸ κεφάλι του συλλογισμένος ανάμεσα στὰ μπροστινά του πόδια καὶ κάθησε ακούνητος, με μισοκλεισμένα μάτια, σάν νάτανε ἀπὸ χρόνια φερμένος.

Άπ' τήν ήμέρα πού ήρθε δέν άλλαξε θέσι. Πότε-πότε σηκώνεται, με μιὰ τεμπέλικη περπατησιὰ, σάν νάχε περπατήσει μερόνυχτα ολάκερα, γυρεύει τήν τροφή του στή γειτονικιά πόρτα, πού καλογνωρίστηκε με μιὰ γρηά γυναίκα, καὶ ξαναγυρίζει στή γωνιά του.

Όταν πρωτοφάνηκε στή γειτονιά, τ' άλλα σκυλιά τὸν βάλανε μπροστά με γανγίσματα καὶ με φοβέρες. Τὰ μεγάλα, με σηκωμένες τίς τρίχες, τοῦ δείχνανε τὰ δόντια τουξ καὶ τὰ μικρά τὸν τριγυρίζανε με φόβο, σκύβανε μπροστά του φοβισμένα τὰ μικρά τους κεφαλάκια καὶ τὸν γανγίζανε, πηδώντας μιὰ μπροστά καὶ μιὰ πίσω. Αὐτὸς όμως δέν έπαιρνε χαμπάρι. Στὸ τέλος τὸν βαρέθηκαν καὶ τὸν αφήκανε ήσυχο κ' ύστερα σιγά-σιγά, μέρα με τή μέρα, τὸν συνειθίσανε καὶ τὸν κάνανε καὶ χάσι. Περνοῦσαν μπροστά του, τοῦ κουνούσανε τήν οὐρά καὶ τὸν καλημερίζανε.

Αὐτὸς όμως οὔτε τίς αγριάδες τους λογαρίαζε, οὔτε τὰ καλημερίσματά τους. Τὸ ἴδιο καὶ με τοὺς ανθρώπους. Περνούσανε γιὰ δέν περνούσανε, ένα ήτανε γι' αὐτόν. Οὔτε σήκωνε τὸ κεφάλι του, οὔτε γαύγιζε, οὔτε τοὺς πρόσεχε καθόλου.

— Τί σῶϊ ζωντανὸ εἶν' αὐτό! εἶπ' ένα πρωί, μιὰ κανελλιὰ σκυλίτσα σ' έναν μεγάλο μαῦρο μαντρόσκυλο, πού τῆς έκανε τήν αγάπη. Δέν ακούσαμε ἀκόμα τή φωνή του.

— Δέν βαρύνεσαι, τῆς εἶπε ὁ μαῦρος μαντρόσκυλος, γλύφοντάς της τ' ὠμορφο αὐτάκι της. Ποιὸς ξέρει πόσον καιρὸ γαύγισε ὁ κακομοῖρης. Βαρέθηκε πιά νὰ γανγίξει...

Μιὰ μέρα περνοῦσε ένας κουρελιάρης ἀπὸ τὸ δρόμο. Όλα τὰ σκυλιά, μικρά καὶ μεγάλα, τὸν βάλανε στήν κάτσα καὶ τοῦ τραβούσανε τὰ κουρέλια του. Ή μικρὴ κανελλιὰ σκυλίτσα, πού τὸν έκανε πάντα χάσι, τὸν παράξενο μουσαφίρη, πέρασε κοντά του καὶ τὸν ξύπνισε με μιὰ ψηλὴ φωνούλα.

— Δὲ βλέπεις τί γλέντι γίνεται έδωπέρα; Ήλα μαζί μου. Ήλα νὰ τραβήξωμε τὰ κουρέλια τοῦ γέρου! τοῦ εἶπε.

Ήκεῖνος άνοιξε τὰ μάτια του καὶ τήν κύταξε γλυκά.

— Δὲ βαρύνεσαι, μάτια μου! τῆς εἶπε. Τί νὰ καταλάβω νὰ σηκωθῶ; Καλὰ εἶμαι έδῶ.

Ή σκυλίτσα θύμωσε κ' έφυγε.

— Τί γερο - παράξενος πού εἶναι, έλεγε φεύγοντας. Βαρύνεται νὰ κουνήση άπ' τὸν τόπο του.

Μίαν ἄλλη μέρα, κυνηγημένη ἀπὸ κάπιο σπίτι, πέρασε σάν άστραπή μπροστά στὰ πόδια του μιὰ κοκκινοτρίχα γάττα. Γύρισε καὶ τήν κύταξε αδιάφορα. Τ' ἄλλα σκυλιά πού τύχανε μακρύτερα, γύρω ἀπὸ λίγα σκουπίδια, σάν εἶδανε τήν κλέφτρα, τοῦ φωνάξαν: «Πιάστηνε μωρέ, πιάστηνε, ὅσο πού νάρθοῦμε». Ήκεῖνος όμως τίποτε.

— Μωρὲ τί τεμπέλης εἶσαι τουλόγου σου! τοῦ εἶπανε ὅλοι, σάν ήρθανε κοντά. Μέσα στὰ πόδια σου πέρασε τὸ κελεπούρι καὶ τάφισες καὶ σοῦφυγε! Κρίμα στὸ ψωμὶ πού τρῶς, κακομοῖρη!

Μὲ τὰ πολλά, ὅλα τὰ σκυλιά τῆς γειτονιάς τὸ πήρανε ἀπόφασι πὼς ὁ μουσαφίρης τους δέν ήτανε γιὰ λογαριασμό. Οὔτε τὸν ξεσυνερίζότανε πιά κανεῖς. Τάρσενικά οὔτε τὸν λογαρίαζανε καὶ τὰ θηλυκά τὸν κύτταζαν παράξενα. Κι' αὐτός, σάν ξέπεφτε καμιά νύφη στή γειτονιά καὶ γινότανε ὁ κόσμος άνω κάτω άπ' τὸν σκυλοκαυγᾶ, καρφὶ δέν τοῦ καιγότανε. Καθότανε ἀπὸ μακριὰ κ' έκανε χάσι καὶ χαμογελοῦσε κάτω άπ' τὰ μεγάλα φρύδια του.

Όστόσο ἡ μικρὴ κανελλιὰ σκυλίτσα, σάν ήρθε ἡ ὥρα της νὰ παντρευτῇ, γυρίζει καὶ λέει σὲ μιὰ γρηά σκύλα, φιλενάδα της.

— Ξέρεις ένα πρᾶμα; Ὁ μουσαφίρης ὁ παράξενος — έτσι τὸν λέγανε — με γλυκοκυττάζει

κάποτε. Νὰ ἰδῆς πού θὰ σοῦ τὸν καταφέρω.

Ή γρηά ἡ σκύλα, ἡ πολύξερη, χαμογέλασε.

— Νὰ ἰδοῦμε, τῆς εἶπε. Βάλε τὰ δυνατά σου.

Ένα βράδυ, πού ὅλα τὰ σκυλιά εἶχανε τρυπώσει στὰ σπίτια τους, ἡ μικρούλα ξέφυγε ἀπὸ τ' άφεντικά της, πού τῇ φυλάγανε στὰ σίδερα μὴν τύχη καὶ πάρη κακὸ δρόμο, πήδησε άπ' τῇ χαμηλῇ ταράτσα καὶ τραβήξε βιαστικῇ κατὰ τὸν μανδρότοιχο. Ὁ παράξενος μουσαφίρης καθότανε σάν πάντα στή θέσι του συλλογισμένος.

— Μόνος σου κάθεσαι; τοῦ λέει με μιὰ γλυκειὰ φωνούλα.

Ήκεῖνος σήκωσε τὰ μάτια του καὶ τήν κύταξε αδιάφορα.

— Μόνος μου, σάν πάντα.

— Δέν στενοχωριέσαι;

— Όχι. Κάθομαι καὶ συλλογίζομαι.

— Εἶδες τί ὠραία βραδυὰ πού εἶναι άπὸψε;

— Δέν τῶχα καταλάβει. Ήτανε ἄλλοῦ ὁ νοῦς μου.

Ή μικρούλα κάθισε μπροστά του, άπλωσε τὰ μπροστινά της ποδαράκια καὶ τὸν κύτταξε στὰ μάτια, κουνώντας τήν οὐρά της.

— Γιὰ πές μου σ' άρέσω;

— Όμορφη εἶσαι, τῆς εἶπε ξερά.

— Ξέρεις πὼς εἶμαι καὶ κακιά! τοῦ εἶπ' εκείνη, κουνώντας γρηγορότερα τήν οὐρά της.

Ύστερα έκανε ένα σάλτο χαριτωμένο κι' άρχισε νὰ τοῦ τραβᾷ τ' αὐτιά, νὰ τοῦ σέρνῃ τὰ μακριὰ του μαλλιά, νὰ τοῦ δαγκώνῃ τῇ μου-

σούδα του, νὰ στριφογυρίζῃ μπροστά του σὰ σβοῦρα, νὰ φεύγῃ τρεχάτη καὶ νὰ ξανάρχεται λαχανιασμένη. Ήσυχία δέν εἶχε. Μιὰ τὸν έγλυφε καὶ μιὰ τὸν δάγκωνε.

Ήκεῖνος δέν ξάλευε άπ' τῇ θέσι του.

— Σὲ καλὸ σου, κορίτσι μου! τῆς εἶπε στὸ τέλος. Δέν πᾶς νὰ κοιμηθῆς;

Ή μικρούλα τὸ πήρε κατάκαρδα. Τοῦ γύρισε τίς πλάτες κ' έφυγε θυμωμένη.

Τήν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ πέρασε μπροστά του καὶ δέν τὸν καλημέρισε. Ή γρηά ἡ φιλενάδα της φανερώθηκε άπ' τάντικρυνὸ καντούνι, χαμογελώντας πονηρά. Κατάλαβε πὼς ἡ μικρὴ της φιλενάδα έκανε μούτρα στὸ μουσαφίρη. Τῇ ζύγωσε καὶ τῆς εἶπε κρυφά:

— Δέν μοῦ λές; Εἶσαι κακιωμένη με τὸν λεγάμενο;

Ή μικρούλα γύρισε τὸ κεφάλι της άπ' τήν ἄλλη μεριά, πειστωμένη. Νὰ τῆς έπιανες τὸ ρουθούνι θάσκαζε άπ' τὸ κακὸ της.

— Δέν μ' άφίνεις! Ποιὸς τὸν λογαρίαζει αὐτὸν τὸν κουτεντέ; Συχαίνομαι καὶ πού τὸν βλέπω...

Ή γρηά κούνησε τ' αὐτιά της.

— Άμ' δέν τὸν ξέρεις; Αὐτὸς εἶναι φιλόσοφος, παιδί μου...

— Φιλόσοφος! εἶπε κ' ἡ μικρούλα, ανοίγοντας τὰ καστὰνὰ ματάκια της.

Τότε γυρίσανε κ' οἱ δυὸ μαζί καὶ τὸν κυττάζανε με θαυμασμὸ καὶ με περιφρόνησι.

Φρεατίδα 5 Νοεμβρίου 1908.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΜΕΛΕΑΓΡΟΥ — ΕΙΣ ΦΙΛΛΗΝ

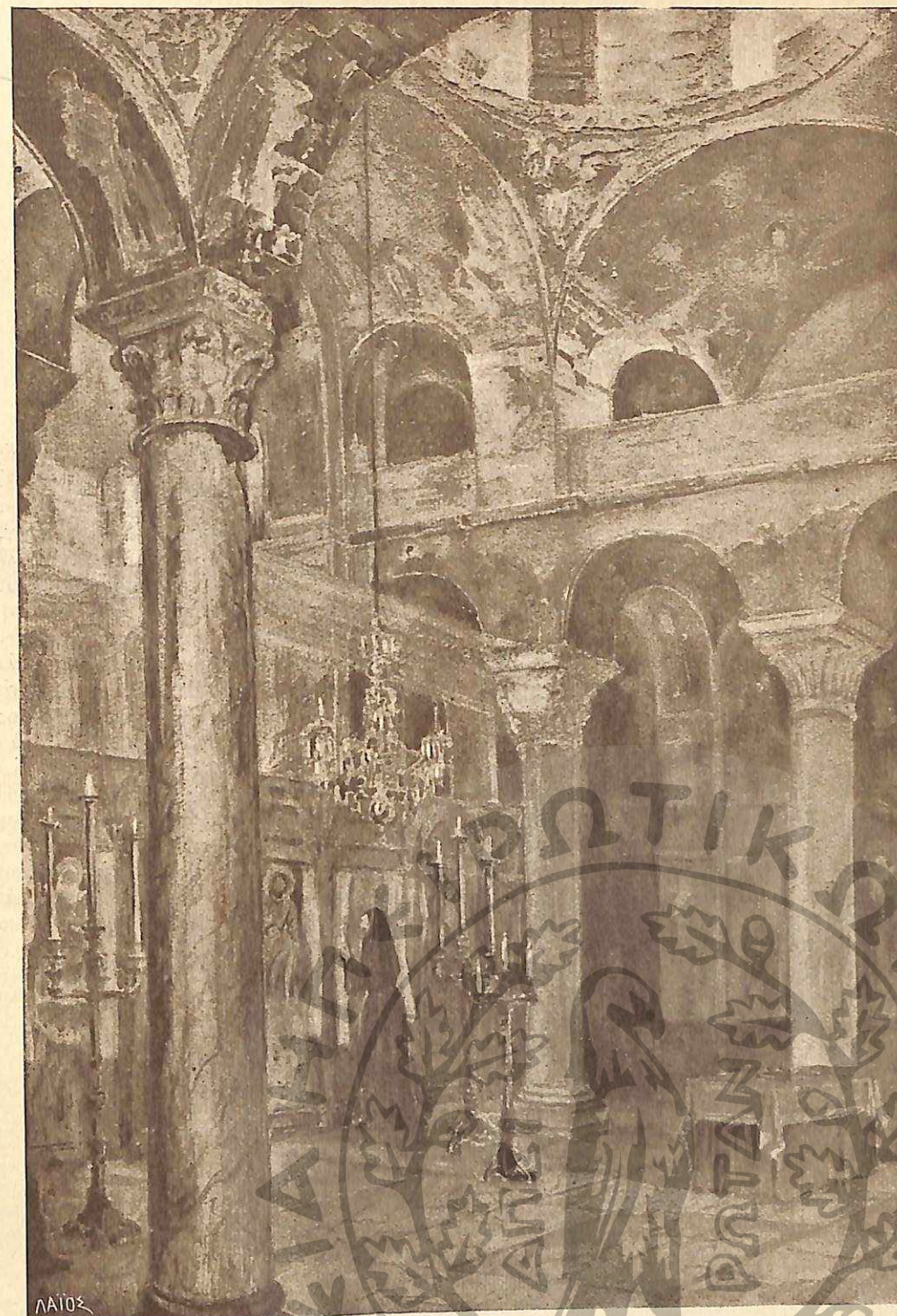
Χαρούμενο λαμποκοπᾷ καὶ λέει μου τὸ κρυστάλλι
Πῶς στὸ γλυκὸ τὸ στόμα της τὸ ἀγγίζει ἡ Χρυσανγή.
Χαρά του! Αἶ, καὶ τὰ χεῖλη μου στὰ χεῖλη της ἄς βάλῃ
Καὶ μονορούφι τὴν ψυχὴν, ὅση μου μένει, ἄς πιῇ!

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ — ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ — "Ακουσε, μάννα μου γλυκειά, κ' ἐμένα τί θὰ πῶ.
Νὰ θέμε τ' ἀκατόρθωτα δὲν ἔχει πειὰ σκοπό,
Κι' οὔτε μὲ τὸν πατέρα μου νὰ μοῦ πικροχολιάζης.
Σ' εὐχαριστοῦμε, ξένε μου, γιὰ μᾶς ὅπου κοιιάζεις.
Ἐγὼ τὸ πῆρα ἀπόφασι καὶ ξέρω τί θὰ κάνω.
Μὴν πικραθῇς, μοῦ εἶναι γραφτό, μαννοῦλα, ν' ἀποθάνω.
Μὰ θὰ δεχτῶ τὸ θάνατο χωρὶς κἂν νὰ δακρύσω.
Ἡ Ἑλλάδα τώρα, κύτταξε, τὰ μάτια της σ' ἐμένα
Ἡ γῆς αὐτὴ ἀπέραντη πῶς ἔχει καρφωμένα.
Χαρά μου! φτάνει μοναχὰ σὲ λίγο νὰ θελήσω
Καὶ θενὰ πάρῃ στὰ πανιὰ γοργόφτερο τ' ἀγέρι.
Φτάνει μονάχα νὰ τὸ πῶ κ' εὐθὺς ρημαδιασμένα
Τὰ τεῖχη θὰ γκρεμίσουνε τῆς Τροίας. Κι' ἀπὸ μένα
Θεν' ἀκουστῇ μέσ' τῶν Φρυγῶν τὰ βάρβαρα τὰ μέρη,
Τῇ δίκηα τιμωρία τους σὰν βροῦνε στὸ σπαδί μας,
Τοῦ Πάρι τί τοῦ γράφτηκε πού πῆρε τὴν τιμὴ μας.
Καὶ θενὰ γείνουν ὅλ' αὐτὰ μὲ μιὰ ζωὴ πού δίνω.
Ἡ δόξα, τῆς πατρίδας μας λευθερωτῆς ἂν γείνω,
Ἀπὸ γενειὰ ὡς σὲ γενειὰ θ' ἀκολουθαί ξοπίσω.
Μὴν τάχατες μ' ἐγέννησες παντοτεινὰ νὰ ζήσω;
Γιὰ τὴν Ἑλλάδα, μάθε το, πὼς μ' ἔχεις γεννημένα
Γιὰ νὰ μ' ὀρίζετε μαζὶ κι' ὄχι μόνο γιὰ σένα.
Τόσες χιλιάδες γύρω σου δὲν κύτταξες, δὲν εἶδες,
Ἄλλοι κρατῶντας τὰ κουπιὰ κι' ἄλλοι ζωσμένοι ἀσπίδες
Σηκώθηκαν τὸ θάνατο νὰ βροῦνε γιὰ τὴ χώρα.
Καὶ μιὰ γυναῖκα πρόπει ἐγὼ νὰ γείνω ἐμπόδιο τώρα
Σ' ὅλους; Ἄν δὲν μιλῶ σωστὰ νὰ μοῦ τὸ πῆς. Στοχάσου
Τὰ παλληκάρια τώρ' αὐτὰ πού στέκονται μπροστά σου
Γιὰ μιὰ γυναῖκα μοναχά, κι' ἂν πρέπη ν' ἀποθάνουν.
Χίλιες γυναῖκες μιὰ ζωὴ παλληκαριοῦ δὲν κάνουν.

ΑΛΕΚΟΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΜΥΣΤΡΑΣ — ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΝ

ΠΑΝΤΑΝΑΣΣΗΣ — ΥΠΟ Α. ΖΑΧΟΥ

Κυρίες και κύριοι: η διεύθυνσις τοῦ θεάτρου τούτου ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ προηγηθῇ τῆς ἀποψινῆς παραστάσεως μία σύντομος εἰσήγησις. Διότι ἡ «Δεσποινὶς Τζούλια» ἡ πρωτακουστός εἰς τὰς Ἀθήνας, εἶνε μὲν ἀπὸ τὰ ὠραιότερα καὶ τὰ δυνατώτερα ἔργα τοῦ συγχρόνου θεάτρου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ πλέον καινότερα, παρὰδοξα, ἀσυνείδητα καὶ δυσκολονόητα. Ὅσοι δὲν ἔτυχε νὰ γνωρισθῇτε μετὰ τὸν Στρίντμπεργ, ὅσοι δὲν ἔτυχε νὰ διαβάσετε δράμα του, θὰ ἐδοκιμάζετε διὰ πρώτην φορὰν μίαν ἀπορίαν, μίαν ἐκπληξιν, ἡ ὁποία θὰ σᾶς ἐμπόδιζεν ἵσως νὰ πολεμήσετε. — Νὰ σᾶς ἀπαλλάξουν ὅσῳ εἶνε δυνατόν ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐκπληξιν καὶ νὰ σᾶς ἀφίσουν ἐλευθέρους εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ ἔργου, — ἰδοὺ ποῖος εἶνε ὁ σκοπὸς τῶν ὀλίγων λέξεων, τὰς ὁποίας ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἀπευθύνω.

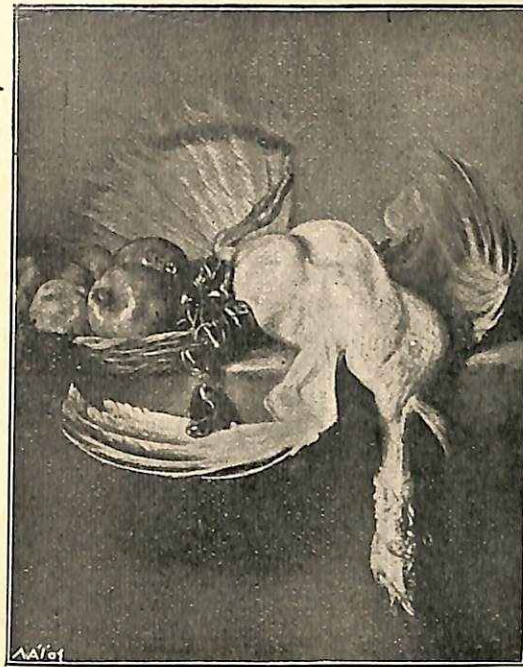
Ἡ ἐσπέρα αὕτη, κυρίες καὶ κύριοι, μοῦ ἐνθυμίζει μίαν ἄλλην. Ὅταν διὰ πρώτην φορὰν ἐνεφάνίζοντο εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ «Βρυκόλακες» τοῦ Ἰψεν, ἐγὼ ἐπίσης εἶχα τὴν τιμὴν καὶ τὸ θάρρος, — πολὺ μεγαλότερον τοῦ ἀποψινοῦ, ἂν λάβῃ κανεὶς ὑπ' ὄψιν καὶ ὅτι ἐπέρασαν ἀπὸ τότε δεκατέσσερα χρόνια... — νὰ κάμω ἀπὸ σκηνῆς τὴν εἰσήγησιν. Ἀργήσε, βλέπετε, πολὺ νὰ ἔλθῃ καὶ ἡ σειρά τοῦ Στρίντμπεργ. Σημειώσατε μάλιστα ὅτι ἡ «Δεσποινὶς Τζούλια» ποὺ παίζεται ἐδῶ μόλις ἀπόψε, ἐπαίχθη διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν Κοπενάγηκ τῷ 1889. Ὁ δὲ Αὐγούστος Στρίντμπεργ εἶνε πρὸ πολλοῦ παγκόσμιος καὶ... ἐξηκοντούτης. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται τώρα διὰ τὴν ἀργοπορίαν μας εἰς τὸ νὰ γνωρίζωμεθα μετὰ τοὺς μεγάλους συγγραφεῖς τῶν ἔθνων. Ἀπλῶς ἡ σύμπτωσις μᾶς ἐνθύμισε τὸν Ἰψεν, καὶ ὡς πρῶτον ἐρώτημα προβάλλει αὐτό: Ὁ σουηδὸς Στρίντμπεργ ὁμοιάζει μετὰ τὸν νορβηγὸν ὁμότεχόν του; Βεβαίως ὁμοιάζουν, ὅσον εἰμπορεῖ νὰ ὁμοιάζουν δύο Σκανδιναβοί: ἀλλὰ καὶ διαφέρουν — λέγει ἕνας κριτικὸς — ὅσον εἰμπορεῖ νὰ διαφέρει ἕνας Νορβηγὸς ἀπὸ ἕνα Σουηδόν. Ὁ Ἰψεν ἐν γένει εἶνε ποιητικώτερος καί, ἂν θέλετε, ρομαντικώτερος μετὰ ὅλον τὸν ρεαλισμόν του δι' αὐτὸ ἀναντιρρήτως καὶ μεγαλύτερος. Ὁ Στρίντμπεργ ἀπεναντίας, χωρὶς νὰ παύῃ νὰ εἶνε ποιητής, εἶνε ρεαλιστικώτερος, ὁμότερος νατουραλιστής, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ περισσότερον τεχνίτης εἰς τὸ δράμα, θεατρικώτερος. Εἰς τὸ ἔργον του ἡ ἐπίδρασις τοῦ Ἰψεν εἶνε καταφανής, — ἂν καὶ κανεὶς δὲν ἐσκέφθη νὰ τὸν κατηγορήσῃ δι' αὐτό, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι δημο-

σιογράφοι, ποὺ δσάκις ἀνακαλύπτουν πραγματικὸν ἢ φανταστικὸν ἔχνος ὑπενεισμοῦ εἰς ἔργον δυστυχῶς Ἑλληνος συγγραφέως, ξεφωνίζουν ὡς νὰ ἦτο μικρόβιον πανώλους... Ἐκτὸς τοῦ Ἰψεν, ὡς πρὸς τὴν τεχνοτροπίαν ἐν γένει, ἔχουν ἐπιδρᾶσιν ἀκόμη τὸν Στρίντμπεργ, ὡς πρὸς τὰς ιδέας ὁ Νίτσε, καὶ ὡς πρὸς τὴν σχολὴν ὁ Ζολᾶ καὶ οἱ Γάλλοι νατουραλισταί, μετὰ τῶν ὁποίων ἀγαπᾷ ἰδιαιτέρως τοὺς ἀδελφούς Γκογκούρ.

Ἀλλὰ μετὰ ὅλας αὐτὰς τὰς πολυπλόκους ἐπιδράσεις, τὰς ὁποίας δὲν εἰμποροῦμεν ἀποφθεῖν νὰ καθορίσωμεν λεπτομερέστερα, ὁ Στρίντμπεργ διατηρεῖ τὴν ἀτομικότητά του καὶ εἶνε ὁ πρωτοτυπώτατος συγγραφεὺς, ὁ ἀποτυπώσας ἰδικήν του σφραγίδα ἐυδιάκριτον εἰς πᾶν ὅ,τι ἔγραψε, ποίημα, δράμα, μυθιστόρημα, ἱστορικὴν ἢ κοινωνικοφιλοσοφικὴν μελέτην. Κανεὶς δὲν ἐπολεμήθη λυσσώδεστερα ἀπὸ τὸν Στρίντμπεργ, κατὰ τὰς ἀρχὰς προπάντων τοῦ σταδίου του, ἀλλὰ καὶ κανεὶς δὲν ἐθανυμάσθη περισσότερον, ὅταν ὁ πόλεμος, τὸν ὁποῖον προκαλεῖ κάθε πρωτοτυπία, ἐκόπασε. Καλλιτέχνης καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἀκόμη τῶν ὑπερβολῶν τοῦ ὁμοτέρου νατουραλισμοῦ, εἶνε ζωγράφος ἀνυπέρβλητος καὶ ἀπαράμιλλος τῶν ἡθῶν καὶ τῶν τοπίων τῆς πατρίδος του, ποιητὴς δὲ καὶ εἰς τὰ πεζὰ του καὶ εἰς τὰ ἔμμετρα, εἰκονίζει τὴν ζωὴν καὶ τὴν φύσιν μετὰ δύναμιν, τὴν ὁποίαν εἰς μάτην θάναξῃ κανεὶς εἰς ἄλλον σουηδὸν συγγραφέα. Ἐξ ἄλλου ἐρρίφθη ὀρμητικὸς καὶ ἀκατάσχετος εἰς τὴν πάλιν τῶν ιδεῶν. Ὁνειρευόμενος πάντοτε τὴν πρόοδον καὶ τὴν βελτίωσιν, ἡσπασθῇ ἀλληλοδιαδόχως ὅλας τὰς νεωτέρας καὶ τὰς πλέον τολμηρὰς θεωρίας, ἀλλὰ χωρὶς νὰ σταματήσῃ εἰς καμίαν. Δύο ἄνθρωποι, δύο φύσεις συναντῶνται εἰς τὸν Στρίντμπεργ: ἅψ' ἑνὸς ὁ δημιουργὸς καλλιτέχνης, ἅψ' ἑτέρου ὁ ἐπαναστάτης καὶ ὁ καταλυτής. Ἡ πάλιν μετὰ τῶν δύο τούτων φύσεων, παρατηρεῖ ἕνας Ἀγγλος θαυμαστής του, εἶνε παρ' αὐτῷ διαρκής, διότι οὐδέποτε κατάρθωσε νὰ τὰς συμφιλίωσιν. Ἀλλ' αὕτη ἀκριβῶς ἡ διπλὴ ὑπόστασις τοῦ συγγραφέως, ἡ ἀνεξήγητος ὡς ἀντινομία, προσδίδει εἰς κάθε του ἔργον τὸν ἰδιάζοντα χαρακτῆρα του, κατὰ παραδόξον καὶ μυστηριώδες, τὸ ὁποῖον μᾶς θέλγει συγχρόνως καὶ μᾶς ἐπαναστατεῖ.

Ὁ Στρίντμπεργ εἶνε ἀντιφεμινιστής καὶ γενικῶς μισογύνης. Εἰς πολλὰ μετέβαλε γνώμην, ἀλλ' εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ἔμεινε σταθερός. Ὅλιν γον μετὰ τὸν γάμον του διεξεύχθη καὶ ἔκτοτε δὲν ἐνυμφεύθη πλέον. Τὸ κίνημα τῆς γυναικείας χειραφετήσεως, τὸσον ζωηρὸν εἰς τὴν πατρίδα του, τὸ ἐπολέμησε μετ' ἴσης ζωηρότητος. Καὶ

* Διάλεξις γενομένη εἰς τὸ Θέατρον Κυβέλης τὴν ἐσπέραν τῆς 4 Αὐγούστου 1908, πρὸ τῆς παραστάσεως τῆς «Δὸς Τζούλιας».

ΡΟΠΟΓΡΑΦΙΑ

ΥΠΟ Ν. ΓΥΖΗ

διὰ τὴν γυναῖκα ἐν γένει, παλαιὰν ἢ νέαν, χειράφετον ἢ δούλην, ἔχει τόσον ὀλίγον κολακευτικὴν ιδέαν, ὥστε δὲν τὴν λέγω, σεβόμενος τὰς παρούσας κυρίας. Ἄλλως τε ἡ ιδέα αὕτη θὰ σᾶς ἀποκαλυφθῇ ἀρκετὰ καθαρά ἀπὸ τὴν παράστασιν τῆς «Δὸς Τζούλιας». Ἡ ἡρώϊς τῆς τραγωδίας εἶνε κόρη μιᾶς «μισογυναίκας» — ὅπως ὀνομάζει τὰς χειραφετημένας ὁ Στρίντμπεργ — ἡ ὁποία ἐπεχείρησε νὰ τὴν ἀναθρέψῃ κατὰ τὰς ιδέας τῆς. Τῆς ἐφοροῦσεν ἀνδρικὰ καὶ τὴν ἐστειλεν εἰς τὸν σταῦλον νὰ ξυστρίξῃ καὶ νὰ σελώνῃ μόνη τῆς τὰ ἄλογα. Κ' ἐπενέβη μὲν ὁ πατέρας τῆς, ὁ κόμης, κ' ἐτελείωσε γρήγορα ἡ κωμωδία, ἀλλ' ἡ Τζούλια εἶχεν ἤδη κληρονομίαν ἀπὸ τὴν μητέρα τῆς τὰ ἐπαναστατικὰ ἔνστικτα καὶ τὸ μῖσος ἐναντίον τοῦ ἀνδρός. Κατὰ τὸν συγγραφέα, τὰ ὄντα αὐτοῦ τοῦ εἴδους, αἱ παραστρατιμέται ἀπὸ τὸ φύλον των καὶ ἀπὸ τὴν φύσιν μισογυναῖκες, εἶνε προωρισμέναι νὰ νικηθῶν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς καὶ νὰ ἐκλείψουν. Οὕτω νικᾶται, καθὼς θὰ ἴδῃτε, καὶ ἡ Τζούλια, εἰς τὴν πρώτην ἐκ τοῦ συστάδην πάλιν πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν δυνατόν, τὸν ὀλόκληρον, τὸν πιστὸν εἰς τὸ φύλον του καὶ εἰς τὴν φύσιν, καὶ ἀποθνήσκει ἡ ἀσθενὴς συνετεία τῆς ἡττης, καὶ ἐκλείπει, καὶ συνεκλείπει ἡ γενεά τῆς, — μία γενεὰ αἰωνόβιος βασιλικῆς καταγωγῆς, ἡ ὁποία σβύνει μοιραίως, μόλις ὑπεισῆλθεν εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς μίας μισογυναίκας, — ἡ μητέρα τῆς Τζούλιας.

Ἀλλ' αὐτὸς δὲν εἶνε ὁ μόνος λόγος τῆς κατατροπῆς. Διὰ κάθε φαινόμενον ὁ Στρίντμπεργ

ἀγαπᾷ τὸ σωρεῦν ὅλους τοὺς λόγους, ὅλα τὰ αἷτια, φυσιολογικά, ψυχολογικά ἢ κοινωνικά. Εἶνε ἄλλως τε τὸ σύστημα τοῦ νατουραλισμοῦ, τὸν ὁποῖον εἰσήγαγεν εἰς τὸ θέατρον. Εἰς τὴν ἀποψινὴν τραγωδίαν, θὰ ἴδωμεν μίαν κόρην μεγάλης οἰκογενείας, τὴν Τζούλιαν τὴν μοναχόκορην τοῦ κόμητος, νὰ παραδίδεται μίαν νύκτα εἰς τὸν ὑπηρέτην τῆς, τὸν θαλαμηπόλον Γιάννην, καὶ κατόπι ναυτοκτονῇ, — ἔξω ἀπὸ τὴν σκηνήν, — κόπτουσα τὸν λαιμόν τῆς μετὰ τὸ ξουράρι του. Ἡ ἱστορία αὕτη, κυρίες καὶ κύριοι, δὲν εἶνε πλάσμα τῆς φαντασίας. Συνέβη πραγματικῶς. Ὁ Στρίντμπεργ μᾶς βεβαιώνει ὅτι τὴν ἤκουσε κατὰ τὴν νεότητά του, τοῦ ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωσιν, καὶ ἀργότερα τὴν ἔλαβεν ὡς θέμα τραγωδίας. Ἀλλ' ἀκούσατε πόσα καὶ ποῖα ἐπικαλεῖται διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ σπάνιον καὶ δυσεξηγητόν φαινόμενον. Διότι, μὰ τὴν ἀλήθειαν, εἰς τὴν ζωὴν δὲν βλέπομεν πολὺ συχνὰ τὰς κόρας τῆς ἀριστοκρατίας νὰ παραδίδονται εἰς τοὺς λακέδες των! Ἐξαιρετικὸν λοιπὸν τὸ φαινόμενον, ἀλλ' ἐξαιρετικαὶ καὶ αἱ συνθήκαι, αἱ περιστάσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας παρουσιάζεται: Ὁ ὑπηρέτης

ΣΤΗΝ ΠΗΓΗ

ΥΠΟ Ν. ΓΥΖΗ

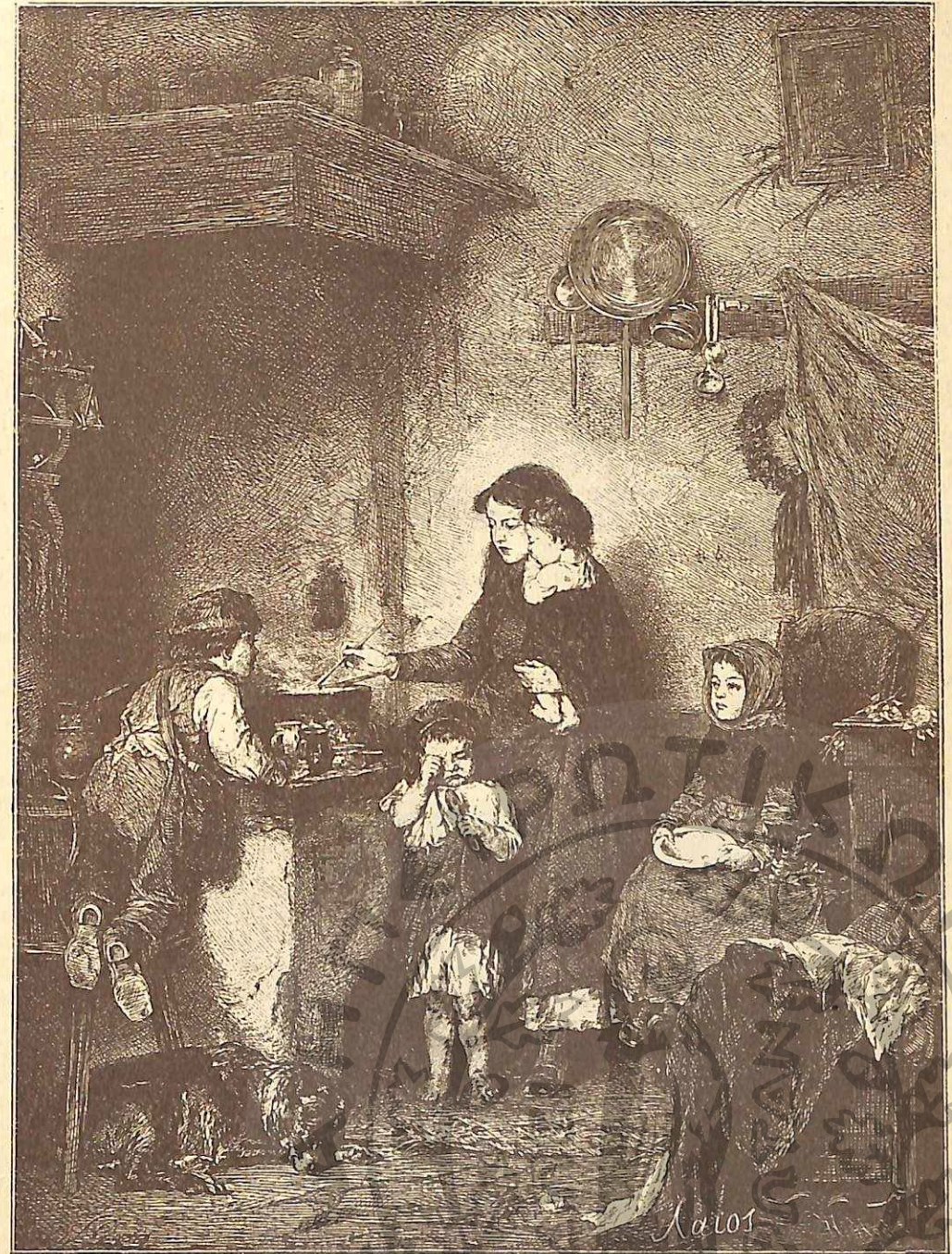
είνε νέος, εὐμορφος, φορεῖ χαριτωμένα τὴν *λιβρέαν* του, καὶ ὅταν θέλῃ, εἰξεύρει νὰ ὀμιλῇ κοιμῶν καὶ εὐγενικά, ἐπειδὴ ἐτρίφθη ἀρετὰ μὲ τὸν καλὸν κόσμον καὶ ἐδιάβασε μυθιστορήματα. Ἡ Τζούλια πάλιν ἐκκληρονόμησεν, ὥς εἴπαμεν, μερικὰ πρόστυχα ἔνστικτα ἀπὸ τὴν μητέρα της· ὁ πατέρας της τῆς ἔδωσε ψευδὴ ἀνατροφὴν· αὐτὴ ἢ ἰδία, κατὰ βάρθος, δὲν εἶνε φύσις χρηστή, πρὸ ὀλίγου δὲ διαρρήξασα τὰς σχέσεις μὲ τὸν μνηστῆρα της, διατηρεῖ βεβαίως τὴν ἀνάμνησιν τῶν θωπείων του, αἱ ὁποῖαι διήνοιξαν νέους ὁρίζοντας εἰς τὸ παρθενικὸν της πνεῦμα. Τὸ παράπτωμα γίνεται τὴν νύκτα τῆς παραμονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, μίαν νύκτα ἐορτῆς καὶ τρέλλας, χορῶν καὶ ᾠμάτων καὶ ᾠδῶν ὁργίων· εἰς τοὺς τόπους ἐκεῖνους. Ὁ πατέρας λείπει, ταξιδεύει, ἡ Τζούλια εἶνε μόνη εἰς τὴν ἑπαυλιν μὲ τοὺς ὑπηρέτας. Ἀναγκάζεται νὰ καταβῇ εἰς τὸ μαγειρεῖον διὰ νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν σκύλλαν της, ἡ ὁποία ἀκριβῶς εἶχε μίαν περιπέτειαν, ἱκανὴν νὰ ἐξάψῃ τὴν φαντασίαν της. Ἐπειτα χορεύει μὲ τοὺς χωρικούς, καὶ ὁ χορὸς αὐτὸς συμπληρῶνει τὴν ἐπενέργειαν τοῦ νυκτερινοῦ σκότους καὶ τῆς εὐωδίας τῶν ἀφθόνων ἀνθέων τῆς παννυχίδος. Μία σύμπτωση τέλος τὴν ἀναγκάζει νὰ καταφύγῃ πρὸς στιγμὴν εἰς τὸ ἴδιον δωμάτιον μὲ τὸν Γιάννην, ἐκεῖ δὲ ἡ τόλμη τοῦ δυνατοῦ ἀνδρός, ὁ ὁποῖος διαμιάς γίνεται κτήνος, ἔρχεται νὰ ἐπισπύσῃ καὶ νὰ τελειώσῃ μίαν πτώσιν, ἡ ὁποία εἶχεν ἤδη ἀρχίσει.

Κατόπι τοῦ παραπτώματος, τὸ ὁποῖον ὀφείλεται εἰς τὴν ἀδυναμίαν τῆς στιγμῆς, ἡ ὁποία ὅμως εἶνε τὸ μοιραῖον ἀποτέλεσμα τῆς ἀδυναμίας ὅλης της τῆς ζωῆς, ἡ Τζούλια εὐρίσκεται, ὥς εἴπαμεν, ἀναγκασμένη νὰυτοκτονήσῃ. Προσπαθεῖ νὰ παρασύρῃ εἰς τὸν θάνατον καὶ τὸν συνένοχόν της, ἀλλ' ὁ Γιάννης, ὅχι, δὲν ἐννοεῖ νὰποθάνῃ. Ἀπεναντίας θέλει νὰ ζήσῃ καὶ ὀνειρεύεται νὰ προοδεύσῃ. Καὶ οὔτε πρέπει νὰποθάνῃ, διότι αὐτὸς εἶνε ὁ δυνατός, καὶ ἔχει δικαίωμα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ τὸ μέλλον εἶνε ἰδικόν του. Κατὰ τὴν κοινὴν ἀντίληψιν τῆς ἡθικῆς, εἰς τὴν περιστάσιν αὐτὴν ὁ Γιάννης δὲν ἐφάνη ἡθικώτερος ἀπὸ τὴν Τζούλιαν. Ἀπεναντίας, εἶνε ὁ ἀσυνείδητος ἐκμεταλλευτής, τοῦ ὁποῖου ἡ ἀτιμωρητος κυνικότης, μετὰ τὸ ἔγκλημα, γεννᾷ βδελυγμίαν. Ἀλλ' ἡ ἡθικὴ τοῦ ἔργου ὑπὸ τινὰ ἔποψιν εἶνε νιτσεϊκὴ. Ὁ Στρίντμπεργ παραδέχεται, ὅτι ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ἀδυνάτου εἶνε ἐπιτετραμμένη καὶ ἐπιβεβλημένη ἂν θέλετε εἰς τὸν δυνατόν, ὁ ὁποῖος νικᾷ εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Καὶ αὐτὸς πρέπει νὰ ζῇ καὶ νὰ ἐπικρατῇ, ἐνῶ ὁ ἀδύνατος πρέπει νὰ ἐκλείπῃ, πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ εἵδους, τῆς ἀνθρωπότητος. Ὑπάρχει ὅμως καὶ ἄλλη ἔποψις, ὑπὸ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἴδωμεν τὴν τραγωδίαν αὐτὴν, τὴν πολυσύνθετον ὥς ἡ ζωὴ. Μᾶς παρουσιάζει μίαν φάσιν τοῦ μεγάλου, τοῦ

αἰωνίου ἀγῶνος μεταξὺ τοῦ ἄρρενος καὶ θήλεος, μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός. Ὁ Στρίντμπεργ φρονεῖ ὅτι τὰ δύο φύλα εἶνε δύο ἀντίπαλα στρατόπεδα. Κάθε σύζευξις, νόμιμος ἢ παράνομος, στιγμιαία ἢ μακροχρόνιος, εἶνε σύρραξις προαιωνίων θανασίμων ἐχθρῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἕνας θὰ φάγῃ τὸν ἄλλον. Πότε ὁ ἀνδρας θὰ φάγῃ τὴν γυναῖκα, πότε εἰς τὴν πάλιν θὰ ἐπικρατήσῃ ἡ γυναῖκα καὶ θὰ φάγῃ τὸν ἄνδρα αὐτὴ. Εἰς κάθε ζεύγος, πολὺ ἢ ὀλίγον, ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο θὰ εἶνε τύραννος καὶ ἐκμεταλλευτής, ὁ ἄλλος θὰ εἶνε δοῦλος καὶ θῦμα. Ὁ Στρίντμπεργ ἔχει γράψῃ τέσσαρα δράματα μὲ τὸ ἴδιον θέμα: τὸν «Πατέρα», τοὺς «Συντρόφους», τοὺς «Δανειστάς» καὶ τὴν «Δὲ Τζούλιαν». Εἶνε οὕτωςειπεῖν μία τετραλογία. Εἰς τὸν «Πατέρα», ἡ γυναῖκα τρώγει τὸν ἄνδρα, διότι εἰς τὸ ἀνδρόγυνον ἐκείνο ἡ Λαύρα εἶνε ἡ δυνατὴ. Ἀπεναντίας εἰς τὴν «Δὲ Τζούλιαν» ὁ ἀνδρας τρώγει τὴν γυναῖκα, διότι ἐδῶ ὁ Γιάννης εἶνε ὁ δυνατός. Ἄν εἰς αὐτὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν βαθύτατα σοσιαλιστικὴν ἰδέαν τοῦ ἔργου, ἔχομεν, νομίζω, ὅλας τὰς ἐπόψεις ὑπὸ τὰς ὁποίας πρέπει νὰ τὸ θεωρήσωμεν διὰ νὰ τὸ ἐννοήσωμεν. Τὰ δύο κύρια προσόντα εἶνε τύποι ἀντιπροσωπευτικοὶ δύο μεγάλων καὶ ἀντιθέτων κοινωνικῶν τάξεων. Ὁ Γιάννης προέρχεται ἀπὸ τὸν λαόν· δὲν ἔχει προγόνους αὐτός, ἀλλ' εἶνε, λέγει, ἱκανὸς νὰ γίνῃ πρόγονος. Ἡ Τζούλια προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀριστοκρατίαν· εἰς τὰς φλέβας της ρεῖ αἷμα βασιλικόν, ἀλλ' ἔχει ἤδη συντελεσθῇ ὁ ἐκφυλισμὸς τῆς γενεᾶς, ὁ ὁποῖος θὰ τὴν σβύσῃ. Εἰς τὴν πάλιν μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν πλασμάτων, τῶν τῶσων ἀνομοίων, βλέπομεν τὴν πάλιν τῶν δύο τάξεων. Ἡ μία ἀναβαίνει ὀλονέν μὲ ὅλην τὴν ὁρμὴν τοῦ νέου καὶ ὑγιούς της αἱματος. Ἡ ἄλλη πίπτει.

Ἀλλ' ὅσον τύποι καὶ ἂν εἶνε οἱ ἥρωες τοῦ Στρίντμπεργ, δὲν παύουν διὰ τοῦτο νὰ εἶνε ζωντανοὶ ἄνθρωποι, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς ζωντανότερους πού μᾶς παρουσιάζει τὸ θέατρον, τὸ καταπνιγόμενον ἀπὸ τὴν συνθήκην.

Τὴν συνθήκην αὐτὴν ἐπολέμησε μὲ ὅλην τὴν δύναμιν ὁ Στρίντμπεργ. Ἐφθασε νὰ μὴ παραδέχεται ἀπὸ σκηνῆς οὔτε τοὺς λεγομένους καὶ πιστευομένους κοινῶς *χαρακτήρας*. Τί θὰ πῇ, λέγει, *χαρακτήρ*; Ἀνθρωπος παρουσιαζόμενος συνθηματικῶς μόνον ὑπὸ μίαν του ὄψιν: ὡς φιλάργυρος, ὡς αἰμοχαρής, ὡς ραδιοῦργος, ὡς ζηλότυπος, ὡς ἡλίθιος, κτλ. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ζωὴν εἶνε πολυμερὴς καὶ πολυσύνθετος. Ποτὲ δὲν ἀπηντήσαμεν εἰς τὴν πραγματικότητα ἕνα ἄνθρωπον πού νὰ εἶνε μόνον φιλάργυρος ἢ μόνον ζηλότυπος, κτλ. ὅπως εἰς τὸ θέατρον. Διὰ τοῦτο ὁ Στρίντμπεργ, ὁ νατουραλιστής, δὲν διαγράφει *χαρακτήρας*, ἀλλὰ παρουσιάζει ἀνθρώπους *ὁλοκλήρους*. Οἱ ἥρωές του ἔχουν διὰ

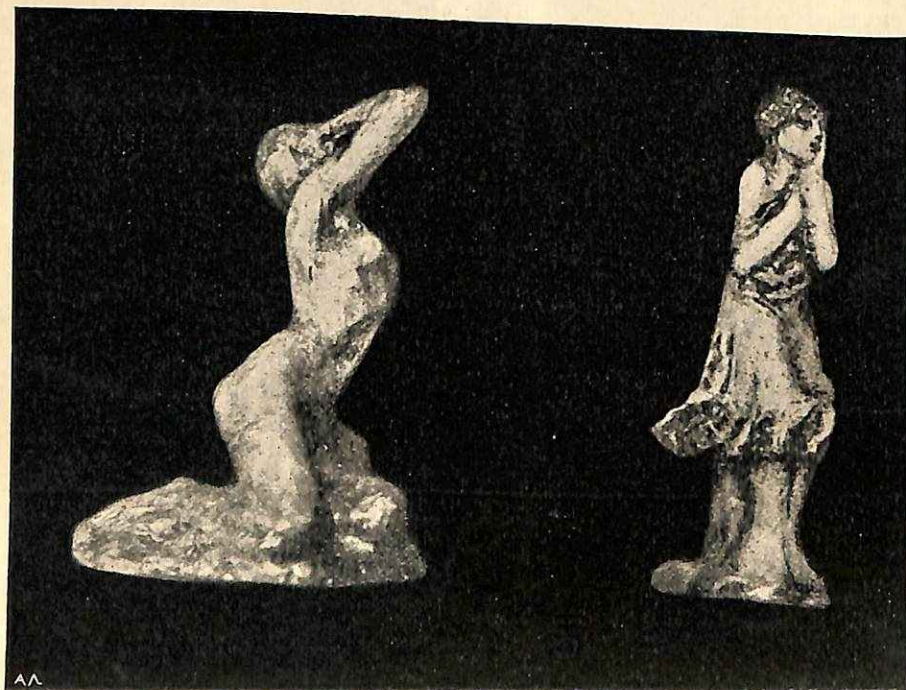

ΤΑ ΟΡΦΑΝΑ — Ν. ΓΥΖΗ

τοῦτο τὴν ἀορισίαν, τὸ ἀσύλληπτον καὶ τὸ μυστηριώδες ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον κάθε ἄνθρωπος, καὶ ὁ μᾶλλον ἄπλοῦς, ἔχει εἰς τὴν ζωὴν. Ἀπὸ τὰ τρία πρόσωπα τῆς τραγωδίας, μόνον ἡ μαγεύρισσα Χριστίνα, δευτερεύον πρόσωπον, φαίνεται νὰ ἔχη, κατὰ τὴν κοινὴν ἀντίληψιν, χαρακτηριστῆρα. Διότι ὁ συγγραφεὺς ἐπίτηδες τὴν παρημέλησεν, ἀρκεσθεῖς νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἕνα τύπον ἀπλοῦν, δουλικόν, ἀντιπροσωπεύοντα τὴν κοινὴν ἠθικὴν τῶν Ταπεινῶν καὶ διδάσκοντα μάλιστα αὐτὴν, «ἐλλείψει πάστορος» ὅπως λέγει ὁ Στρίντμπεργ ὁ ἴδιος εἰς τὸν πρόλογόν του. Εἰς μάτην ὅμως θὰ ζητήσετε χαρακτηριστῆρα ὀρισμένον ἀπὸ τὰ ἄλλα δύο κύρια πρόσωπα, καὶ εἰς μάτην θὰ προσπαθήσετε νὰ συμπεράνετε ἂν ἡ Τζούλια καὶ ὁ Γιάννης εἶνε καλοὶ ἢ κακοί. Ἀλλὰ δοκιμάσατε ἐπίσης νὰ εἰπῆτε τὸ ἴδιον δι' οἰονδήποτε τῶν ἀνθρώπων τοὺς ὁποίους γνωρίζετε, ἢ καὶ διὰ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν σας, καὶ θὰ εὐρεθῆτε εἰς τὴν αὐτὴν ἀμηχανίαν καὶ τὸν αὐτὸν δισταγμόν. Δὲν ὀρίζεται εὐκόλα ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ Στρίντμπεργ μᾶς παρουσιάζει τὸν ἄνθρωπον ὅπως εἶνε: ἀόριστον καὶ ἀχαρακτήριστον. Τὰ δράματα τοῦ Στρίντμπεργ εἶνε αὐτὴ ἡ ζωὴ, μεταφερόμενη εἰς τὴν σκηνὴν μὲ ὅσιν πιστότητα εἴμπορεῖ νὰ μεταχειρισθῇ ἕνας καλλιτέχνης, χωρὶς νὰπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῆς τέχνης του. Διὰ τοῦτο θὰ σᾶς ἐκπλήξῃ κάπως καὶ ὁ

διάλογός του. Ἴδου τί λέγει περὶ αὐτοῦ εἰς τὸν πρόλογόν του: «Ἀπέφυγα τὴν συμμετρικὴν καὶ μαθηματικὴν διάταξιν τοῦ γαλλικοῦ διαλόγου, καὶ ἀφῆκα τοὺς ἐγκεφάλους νὰ ἐργάζωνται ἐλευθέρως, ὅπως τὸ κάμνουν καὶ εἰς τὴν πραγματικότητά. Δὲν εἶνε ἀληθές, ὅτι εἰς τὴν συνομιλίαν κανὲν θέμα δὲν πραγματευόμεθα κατὰ βάθος, ἀλλ' ὅτι ἡ μία διάνοια ἀνοίγει εἰς τὴν ἄλλην τυχαίως μίαν ὁδόν, εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὴ σπεύδει νὰ εἰσέλθῃ; Διὰ τοῦτο ὁ διάλογός μου κυμαίνεται, καὶ κατὰ τὰς πρώτας σκηνὰς κάμνει προμήθειαν ὑλικῶν, τὰ ὁποῖα ἐπανέρχονται κατόπιν, ἐπαναλαμβάνονται, ἀναπτύσσονται καὶ τακτοποιοῦνται, ὅπως τὰ μοτίβα μιᾶς μουσικῆς συνθέσεως».

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν μορφὴν τοῦ ἔργου, πρέπει νὰ υπενθυμίσωμεν ὅτι ἡ «Δ'ῆς Τζούλια» εἶνε τραγωδία μονόπρακτος μὲ τὴν κλασσικὴν ἐνότητα τόπου καὶ χρόνου. Γίνεται ὅλη εἰς μίαν νύκτα καὶ εἰς τὸ μαγεῖριον τῆς ἐπαύλεως. Εἰς τὸ μέσον σχεδόν, ὑπάρχει ἕνα διάλειμμα παντομίμας καὶ μπαλέτου. Εἰσβάλλουν οἱ ἑορτασταὶ χωρικοὶ εἰς τὸ μαγεῖριον μὲ ἄσματα, καὶ πίνουν καὶ χορεύουν. Ἡ αὐλαία δὲν πίπτει διόλου. Ἀπόψε ὅμως θὰ πέσῃ, διότι ἡ διεύθυνσις τοῦ θεάτρου τούτου, ἀπὸ εὐσυνειδησίαν, ἐπροτίμησε νὰ διαιρέσῃ τὴν τραγωδίαν εἰς δύο, παρὰ νὰ σᾶς παρουσιάσῃ, ἀντὶ χοροῦ σουηδῶν χωρικῶν,

ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΒΙΔΩΛΙΑ — 1 ΘΛΙΨΙΣ, 2 ΨΥΧΟΣ

ΥΠΟ Ν. ΓΥΖΗ

ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΒΙΔΩΛΙΑ — 1 ΡΑΨΙΜΟ, 2 ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ, 3 ΠΛΕΞΙΜΟ

ΥΠΟ Ν. ΓΥΖΗ

αἴφνης κανένα... τσάμικον. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου, καὶ ἄλλας ἐλλείψεις θὰ εὕρισκον ἕνας λεπτολόγος, τὰς ὁποίας ἐπέβαλεν ἡ ἀνάγκη. Διότι ἡ τραγωδία αὐτὴ δὲν εἶνε διὰ νὰ παίζεται εἰς τὸ θέατρόν μας. Εἶνε καμωμένη ἐπίτηδες, ὡς πρότυπον, διὰ τὸ θέατρον τοῦ μέλλοντος, τὸ ὁποῖον ὠνειρεύθῃ ὁ Στρίντμπεργ καὶ ἐπραγματοποιήσῃ ἐν μέρει εἰς τὸ Παρίσι ὁ Ἀντουάν. Μόνον μὲ τὰς τολμηρὰς καινοτομίας τῆς σκηνῆς καὶ τῆς πλατείας, τὰς ὁποίας ὑποδεικνύει ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς, εἰς ἕνα θέατρον κτισμένον ἐπίτηδες καὶ οργανωμένον κατὰ τὰς συμβουλὰς του, θὰ ἤμποροῦσε νὰ λάμψῃ ἡ «Τζούλια» μὲ ὅλην τὴν τὴν δύναμιν, τὴν ὡραιότητα καὶ τὴν ἀλήθειαν. Ἀλλὰ καὶ οὕτω παιζομένη, — ὅπως ἄλλως τε ἐπαίχθη καὶ παντοῦ, κατὰ τὸν παλαιὸν τρόπον, — πάλιν θὰ σᾶς κάμῃ τὴν βαθυτάτην ἐκείνην ἐντύπωσιν ποὺ κάμνουν τὰριστουργήματα, διὰ τὰ ὁποῖα τὰ «σκηνικὰ μέσα» ἴσως καὶ νὰ περιτεύουν.

Ἡ ἐντύπωσις αὕτη βεβαίως δὲν θὰ εἶνε φαιδρά. «Ποῦ ἠκούσθη φαιδρὰ τραγωδία;» διεμαρτυρήθη ὁ Στρίντμπεργ ὅταν κατηγορήσῃ τὸν «Πατέρα» του—τὴν τραγωδίαν—ὡς πολὺ θλιβεράν. Εἶνε ἀληθές ὅτι τὸ πολὺ κοινόν, καὶ ἐδῶ καὶ παντοῦ, δὲν διασκεδάζει τόσον μὲ τὰ δράματα. Λυπεῖται νὰ βλέπῃ ἀπὸ σκηνῆς τὴν ἀνθρωπίνην δυστυχίαν καὶ προτιμᾷ θεάματα εὐθυμὰ διὰ νὰ γελά. Ἡ φάρσα, ἡ κωμωδία, τὸ ἐλαφρὸν δράμα, καὶ ἐδῶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἢ Ἐπιθεώρησις, ἔχουν

πάντοτε τοὺς περισσότερους φίλους. Καὶ μάλιστα τώρα τὸ καλοκαίρι... Ἀλλὰ μήπως καὶ τὸν χειμῶνα μᾶς ἀφίνει τὸ κοσμογάπητον πόκερ νὰ πηγαίνωμεν εἰς τὸ θέατρον; καὶ ἂν τύχῃ νὰ ὑπάγωμεν, ἡ λύπη μας δι' ἕνα θάνατον ἐπὶ σκηνῆς, θὰ εἶνε τάχα μικροτέρα διότι τὸν χειμῶνα κάμνει κρύο;... Πότε λοιπὸν πρέπει νὰ δίδονται αἱ τραγωδίαί, καὶ διὰ ποίους τὰς ἔγραψαν οἱ μεγαλοφυεῖς συγγραφεῖς, ἀπὸ τοῦ Αἰσχύλου μέχρι τοῦ Στρίντμπεργ; — Τὴν ἀντιπάθειαν αὐτὴν ὁ συγγραφεὺς τὴν ἀποδίδει εἰς τὴν ἀδυναμίαν τῶν συγχρόνων ἀνθρώπων. Διὰ νὰ αἰσθανθῇ κανεὶς ἡδονήν, βλέπων τὴν τραγικὴν πτώσιν τῆς Τζούλιας, «πρέπει, λέγει, νὰ εἶνε ἰσχυρὸς ὡς οἱ ἄνθρωποι τῆς πρώτης Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἐντύπωσιν ἀπολύτως γλυκεῖαν καὶ φαιδρὰν, βλέποντες εἰς τὸ βασιλικὸν δάσος νὰ πίπτουν τὰ σάπια καὶ ἐσχατόγηρα δένδρα». Τέτοιο δένδρον εἶνε ἡ Τζούλια καὶ ἡ γενεὰ τῆς. Πρέπει νὰποθάνῃ καὶ ἀποθνήσκῃ. Ἄν ὀπλίσωμεν τὴν ψυχὴν μας μὲ δύναμιν, εἰς τὸ τραγικόν της τέλος θὰ αἰσθανθῶμεν τὴν ἀνακούφισιν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν αἰσθανόμεθα ὅταν ἀποθνήσκῃ ἕνας ἀπηλπισμένος καὶ βασανισμένος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος πάσχει ἀνιάτως. Καὶ ἡ ἀνακούφισις αὕτη πολὺ ὁμοιάζει μὲ χαράν...

Κυρίαι καὶ κύριοι, νομίζω ὅτι σᾶς εἶπα πλέον ἀρκετά, ὥστε νὰ μὴν αἰσθανθῆτε κατὰ τὴν πα-

ράστασιν ἑνὸς ἀσυνήθους ἔργου τὴν ἐκπληξιν, ἢ ὁποία θὰ παρέβλαπτε τὴν καθαρὰν ἀπόλαυσίν σας. Θὰ προσθέσω ἀκόμη, ὅτι εἶνε ἀνάγκη νὰ παλλάξετε τὸ πνεῦμα σας καὶ ἀπὸ κάθε ἰδέαν κριτικῆς! Ὁλος ὁ κόσμος παραδέχεται, ὅτι ὁ Στρίντμπεργ εἶνε μέγας συγγραφεὺς καὶ ὅτι ἡ «Δὲ Τζούλια» εἶνε τὸ ἀριστοῦργημά του. Παραδεχθῆτε το καὶ σεῖς. Τίποτε δὲν θὰ χάσετε,

ΕΥΘΥΜΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΧΡΙΣΤΙΝΑ

Τοῦ κ. Ζαφείρη Ἀ. Μάτσα

Πόσα χρόνια! Πόσα χρόνια περασμένα! Ὁ Μίλτος Γρημάνης στρίβοντας τὸ σοκάκι ἐνῶ τὸ ξεροβόρι ἐσάρωνε κυτρινιάρικα φύλλα καὶ ἀνθρώπους κοκαλιασμένους ἀπὸ τὸ κρύο, ἔπεσε ἀπάνω σχεδὸν στὸ Γιάννη Μαρά, αὐτὸν ποὺ τὸν παλὴδ καιρὸ γελῶντας ὀνόμαζε Ἅγιο Γιάννη τὸν Κυνηγὸ, γιατί κυνηγοῦσε τὰ ὄμορφα κορίτσια. Ἐσφίξαν τὰ χέρια, ἐξύγισε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο μὲ τὴ ματιὰ καὶ προχώρησαν κουβεντιάζοντας μ' ἐνθουσιασμό.

— Καὶ ποὺ βρισκόσουν, Κυνηγέ;
— Κάτω στὸ Τούνεζι. Ἐσύ; Στὴν Ἀθήνα πάντα;
— Τί νὰ κάνη κανεῖς! Καὶ πῶς τὰ πέρασες; Λέγε μας τὸ λοιπόν;
— Ἐ! Ὁχι κι' ἄσχημα. Δουλεῖς καλές. Ὁ κόσμος ὁ ἴδιος, ὅπως παντοῦ. Καὶ ἡ ἄλλη παρέα;
— Ἀ! δὲ βαρεῖσαι. Σκορπισμένη σ' ὅλους τοὺς ἀνέμους. Ὁ Κώστας εἶναι μονάχα ἐδῶ. Μὰ καὶ μ' αὐτόνε βλέπομαστε ἀργὰ καὶ κάπου. Μὰς πῆρε βλέπεις ὅλους ἢ κάτω βόλτα. Γερνάμε. Γερνάμε.

— Παληόκοσμος, καῦμένε!
— Ἀλήθεια, ἀπόψε εἶπαμε ν' ἀνταμωθοῦμε ὅδ' κοντὰ σ' ἕνα κρασί. Ἄν θές νὰ τονε δῆς, ἔλα νὰ φᾶμε μαζί νὰ σοῦ κάνουμε καὶ τὰ μουσαφιρλίκια.

Ὁ Μαράς ἔγυρε πρόθυμα τὸ κεφάλι καὶ τραβήξανε κι' οἱ δυὸ κατὰ τὸ κρασί ἐνῶ τὸ ξεροβόρι ἐσάρωνε κυτρινιάρικα φύλλα καὶ ἀνθρώπους κοκαλιασμένους ἀπὸ τὸ κρύο.

Ἐμπήκανε σὲ μιὰ ταβερνούλα ἀπόκεντρο καὶ σὰν κρυμμένη. Ἐκεῖ καθισμένος μονάχος ἐπερίμενε ὁ Κώστας, ἔπινε δηλαδὴ καὶ περιέμενε, γιατί — καθὼς εἶπε ὁ ἴδιος — ἅμα κανεῖς δὲν ἔχει συντροφιά, μιλάει μὲ τὰ ποτήρι του.

Ὅταν εἶδε τὸ Μαρά καταχάρηκε, τὸν φίλησε γκαρδιακὰ καὶ διατάζοντας φρέσκο κρασί τὸν ῥωτοῦσε γιὰ τὴν τωρινὴ ζωὴ του. Καὶ οἱ τρεῖς

σὰς βεβαίῳ, ἀπεναντίας θὰ κερδίσετε εἰς ἀπόλαυσιν. Ἄλλως τε δὲν πρέπει νὰ λησιμονῶμεν, ὅλοι καὶ πρὸ πάντων ἡμεῖς οἱ δημοσιογράφοι, ὅτι ξένα ἔργα μελετημένα πρὸ πολλοῦ, ἐξηγημένα καὶ τοποθετημένα τόσον ὑψηλά, δὲν δίδονται ἐδῶ διὰ νὰ τὰ κρίνωμεν, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ γνωρίζωμεν ἀπλῶς καί, ἂν ἡμποροῦμεν, νὰ τὰ θαυμάζωμεν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

φίλοι ἄρχισαν νὰ κουτσοπίνουν καὶ νὰ κουτσοτρῶν, ἀκόμα καὶ νὰ κουτσολένε πεταχτὲς κουβέντες. Καὶ μίλησε ὁ καθένας γιὰ τὰ ταξίδια του, γιὰ τὶς δουλειές του, γιὰ τὶς χαρὲς καὶ γιὰ τὶς πίκρες.

— Τ' εἶνε ὁ κόσμος μὰ τὴν ἀλήθεια. Δέκα χρόνια τώρα χαθήκαμε, εἶπε ὁ Γρημάνης καὶ ποιοὺς θὰ τῷ λεγε πῶς θὰ συντυχαίναμε ἔτσι ἄξαφνα. Θαρρῶ πῶς ξαναγυρίζω στὰ νειάτα μου ἀπόψε. Σὰν νᾶμαστε ἡ παλὰ παρέα, ποὺ ἀνταμωνόμαστε στὸ σπῆτι τῆς Χριστίνας.

— Κακομοίρα Χριστίνα!... εἶπε ὁ Κώστας.
— Πῶς χάθηκε ἡ κοπέλλα! Σὲ δυὸ νύχτες μέσα... ἀποκρίθηκε ὁ Κυνηγός.

— Σὲ δυὸ νύχτες ἀλήθεια!... ξανάειπαν οἱ ἄλλοι.

Καὶ πὰ δὲν ἔγινε λόγος παρὰ γιὰ τὴ Χριστίνα ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Γιὰ τὰ μαλλιά της, τὰ σγουρὰ καὶ καστανά, γιὰ τὰ σπιθόβολα μάτια της, γιὰ τὸ πρόσωπο τ' ἀχνορόδινο, ἀκόμα καὶ γιὰ τὴν ψυχὴ της...

Καὶ θυμήθηκαν — τὴ φτωχική, μὰ συμπαθητικὴ τραπεζαρία ποὺ μαζεῦονταν τὰ βράδια κι' ἄλλα νόστιμα κορίτσια τῆς γειτονίας — πῶς τοὺς ὑποδεχότανε πάντα ἡ γορὰ μητέρα της μὲ στραβὸ μάτι — πόσο καλόβολος ἦταν ὁ γερο-ταγματάρχης ὁ πατέρας της, καταφχαριστημένος ὅταν εὕρισκε εὐκαιρία νὰ διηγηθῇ ἀνέκδοτα τῆς παλιᾶς ἐποχῆς, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ἔγινε ἡ Μεταπολίτευση.

Κ' οἱ τρεῖς φίλοι τᾶλεξαν σιγά, σιγά κι' ἐπίνανε καλὸ κρασί τῆς Σάμου. Καὶ ἡ κουβέντα ἐξακολουθοῦσε ὅλο γιὰ τὴ Χριστίνα καὶ μάλιστα ὁ Κυνηγὸς ὀρκίστηκε πῶς μιὰ στιγμὴ αἰσθάνθηκε τὴν ἴδια τὴ νεκρὴ νὰ τοῦ φέρῃ τὸ ποτήρι στὰ χεῖλη!

— Ἀλήθεια — εἶπε ὁ Κώστας μὲ σκυφτὸ τὸ κεφάλι — κι' οἱ τρεῖς τὴν ἀγαπούσαμε. Γιὰ νὰ κρυβόμαστε τώρα πιά;

Οἱ ἄλλοι δύο ἐσώπασαν λυπητερά.

— Ἔτσι καθὼς ἀπαντηθήκαμε τώρα, ὕστερ' ἀπὸ ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ, ἄς ποῦμε παιδιὰ καθέννας τὴν ἱστορία του μὲ τὴ Χριστίνα.

— Δὲν ταιριάζει, ἀποκρίθηκε ὁ Κυνηγός.

— Γιὰ μιὰ πεθαμένη, εἶπε ὁ Μίλτος.

Μὰ ὁ Κώστας παρακάλεσε, θύμωσε, ἐξώρκισε καὶ τὸ θέλημά του ἐγίνηκε ἐπὶ τέλους.

Ὁ Μίλτος ἔκανε τὴν ἀρχή.

— Καθὼς θυμᾶστε, στὸ σπῆτι τῆς Χριστίνας πῆγαινα συχνά. Τὴν ἀγαποῦσα. Δὲν εἶπαμε πῶς τὴν ἀγαπούσαμε κι' οἱ τρεῖς;

— ...

— Λοιπὸν ἕνα ἀπομεσήμερο τὴ βρῆκα στὸ τζαμλίκι μονάχη ποὺ ἐκεντοῦσε. Ἐκάθισα κοντὰ της κι' ἐλέγαμε ἕνα σωρὸ τιποτένια πράγματα. Πῶς ἀπὸ τὰ χωρατὰ φτιάσαμε στὰ σοβαρὰ δὲν μπορῶ νὰ θυμηθῶ. Σὰν φοβισμένος καὶ σὰν γενναῖος μαζί τῆς εἶπα σιγὰ πῶς τὴν ἀγαποῦσα. Δὲ μοῦδωκε καμιὰν ἀπόκρισι καὶ ἀρχίνησε κάτι γέλοια ἀτέλειωτα. Σηκώθηκα κι' ἔφυγα. Ἐπειτα ὅταν τὴν ξαναεῖδα τῆς ζήτησα συνγνώμη. Μοῦ ἐζήτησε κι' αὐτὴ γιὰ τὰ γέλοια της. Μὰ τί βγαίνει;... Ἄς εἶνε, μείναμε φίλοι καλοὶ ὥς τὸ τέλος. Δὲν εἶνε καὶ μεγάλῃ ἡ ἱστορία μου. Ἐ παιδιὰ; Κακομοίρα Χριστίνα! Αἰωνία της ἡ μνήμη!

Ὁ Κώστας εἶπε:

— Κι' ἐγὼ ἕνα βράδυ, θάταν ἐπὶ ἡ ὥρα λίγο πρὶν τὴν ἀνοιξί, τὴν ἀπάντησα πού γύριζε στὸ σπῆτι της καὶ τὴν συνόδεψα κάμποσο δρόμο. Ἦταν εὐθυμῇ, χαρούμενη κι' ἐκρατοῦσε ἀγριο-λούλουδα ποὺ εἶχε μαζέψῃ μὲ ἄλλα κορίτσια στὴν ἐξοχή. Τῆς ἐζήτησα ἕνα. Καμώθηκε πῶς δὲν ἄκουσε καὶ κοκκίνησ' ἐλαφρά. Τότε πῆρα ἐγὼ μονάχος μιὰν ἀνεμῶνα.

— Γιατί μοῦ τὴν παίρνεις; ρώτησε. Τῆς ἐξηγήθηκα τὴν ἀγάπη μου. Οὐτ' ἐγέλασε, οὐτ' ἔκλαψε. Ἐφυγε χωρὶς νὰ με καλονυχτίσῃ. Ὑστερ' ἀπὸ μέρες ἀπαντηθήκαμε καὶ με παρακάλεσε νὰ ξεχάσω τὸ βράδυ ἐκεῖνο ὁλότελα. Τῷ λεγε μὲ τέτοια καλωσύνη! Ἐμεῖναμε κι' ἐμεῖς καλοὶ φίλοι. Ἐνοιωθε βέβαια τὴν ἀγάπη μου. Μὰ ποτὲ δὲν ἔτυχε ν' ἀντικρυστοῦμε μοναχοί. Ἀπάνω σὲ εἴκοσι τρεῖς μέρες ἀρρώστησε καὶ πέθανε. Ποιὸς ξέρει κι' ἂν δὲ μ' ἀγαποῦσε! Γιὰ τὰ νὰ μ' ἐρωτήσῃ ἔτσι γιὰ τὴν ἀνεμῶνα; Κακομοίρα Χριστίνα! Αἰωνία της ἡ μνήμη!

Καὶ τότε ἀρχίνησε ὁ Κυνηγός.

— Δὲν ἤθελα, παιδιὰ, νὰ μποῦμε σ' αὐτὴ τὴν

κουβέντα. Τώρα ἔδωκα τὸ λόγο μου. Θὰ ξεμολογηθῶ κι' ὁ Θεὸς νὰ μὲ συχωρέσῃ. Ἐγὼ δὲν εἶπα ποτὲ στὴ Χριστίνα πῶς τὴν ἀγαποῦσα. Αἰσθανόμουν τὴν ἀγάπη της, κι' ἐκεῖνη τὴ δική μου. Καὶ τὰ λόγια ἐστάθηκαν περιττά. Ἐνα βράδυ ποὺ περπατοῦσε στὸ περιβολάκι κι' εἴχαμε κρυφτῇ κάτω ἀπὸ τὴ τρανταφυλλιά — κείνη μὲ τᾶσπρα τραντάφυλλα, θυμᾶστε; — τὴν ἔσυρα κοντὰ καὶ τὴ φίλησα, τὴ φίλησα πολὺ κι' ἐκεῖνη ἐμένα. Πόσῃ ὥρα φιλοῦμαστε! Πόσα φιλιὰ δώσαμε στὰ χεῖλη, στὰ μάτια, στὰ μαλλιά, στὸ λαιμό. Ἡ μητέρα της μὰς φώναξε καὶ χωριστήκαμε βιαστικά. Ἐφυγα νωρὶς τὸ βράδυ ἐκεῖνο. Ἐπειτα βλέπομαστε ταχτικά μὲ τὴ Χριστίνα. Κάθε σούρουπο κάναμε μαζί περίπατο. Καὶ βρεθήκαμε τέτοιαν ὥρα κάτω ἀπὸ πεῦκα καὶ κοντὰ σ' ἀκρογιάλια. Καὶ τ' ἀγριολούλουδα μαζί τὰ εἴχαμε κόψῃ καὶ — μὴ θυμώσῃς Κώστα — μοῦπε ἡ Χριστίνα πῶς μιὰ ἀνεμῶνα πῆγε χαμένη.

Ὁ Κώστας ἤπια μιὰ γουλιὰ κρασί.

— Ἀγαπηθήκαμε ὅσο δὲν ἀγαπήθηκαν ἄλλοι στὸν κόσμο. Εἴχαμε ὀρκιστῇ νὰ παντρευτοῦμε σὲ λίγους μῆνες. Μὰ μὰς ἄφηκε ὁ Χάρος; Ἡ καὶ μὲνουλα ὥς τὴν τελευταία της πνοὴ ἐμένα συλλογιότανε.

Στεκόμουν στὴ διπλὴν κάμαρα σὰν ξένος κι' ἀπ' τὴ μισάνοιχτη πόρτα εἶδα τὴ ματιὰ της νὰ καρφώνεται ἀπάνω μου κι' ἔτσι ξεφύχῃ. Τί νὰ τα λέμε πιά. Ὁ θάνατός της μ' ἐτάκισε. Δὲν εἶμαι πιά ὁ ἴδιος. Χριστινούλα, συχώρα με!

Κι' εἶπαν κι' οἱ τρεῖς μαζί.

— Αἰωνία της ἡ μνήμη!

Κι' ἀργά, ἀργά σὰν κουρασμένοι κι' ἀρραγμένοι βγήκαν ἀπ' τὴν ταβέρνα.

— Ἐρωτα μὲ τοὺς πεθαμένους κάναμε ἀπόψε, εἶπε ὁ Γρημάνης.

— Ἀλήθεια, ἀποκρίθηκε ὁ Κυνηγὸς χαμογελῶντας θλιβερά.

Κι' ὁ Κώστας δὲν ἐμίλησε τίποτα. Συλλογισμένος περπατοῦσε. Μιὰ στιγμοῦλα σιγοψιθύρισε μὲ φωνὴ βραχνή.

Πῆγε... χαμένη...

Ἐτράβηξε τὸ πιστόλι του καὶ χτύπησε κατὰ-στηθα τὸ Γιάννη Μαρά.

Ἐτσι σκοτώθηκε ὁ Κυνηγὸς χαμογελῶντας θλιμμένα.

Α. ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ

ΣΚΙΤΣΑ ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ
ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ ΚΑΡΑΒΙΑ

ΣΚΙΤΣΑ ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ
ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ ΚΑΡΑΒΙΑ

ΑΠΟΜΕΙΝΑΡΙΑ

[Προσπαθώ να συγκεντρώσω τās αναμνήσεις μου και να ανιχνεύσω τὸ παρελθόν μου ἀκέραιον· ἀλλ' εἶναι ἀδύνατον. Ἡ φορὰ τῶν ἐτῶν τὸ παρέσυρε, καὶ μένουν σκόρπια ἐδῶ κ' ἐκεῖ μέρη τινά, χωρὶς συνοχὴν καὶ χωρὶς ἄλλην σχέσιν πρὸς ἄλληλα, παρὰ μόνον, ὅτι ἀνήκον ποτὲ εἰς τὸ αὐτὸ οἰκοδόμημα. Τὰ ἀπομεινάρια ταῦτα παρέχω ἤδη ὅπως περιεσώθησαν, χωρὶς καμίαν μεταγενεστέραν συμπλήρωσιν].

Α'.

Ο ΑΡΑΠΗΣ ΤΗΣ ΜΑΡΜΑΡΟΣΚΑΛΑΣ

Βλέπω τὸ Παλάτι, καὶ ἐνθυμούμαι, ὅτι ἐπήγαινα, ἢ μᾶλλον μ' ἐπήγαιναν, συχνά. Ἀπὸ τās ἐντυπώσεις μου ἐσώθη μία μεγάλη μαρμαρόσκαλα... Ἀπὸ αὐτὴν κατέβαιν' ἕνας Ἀράπης· μάλιστα ἐνθυμούμαι ὅτι κατέβαινε δι' ἐμέ.

«Ὁ Ἀράπης τῆς μαρμαρόσκαλας» θὰ ἦτο βεβαίως ὁ περίφημος Ἀράπης τῆς Βασιλίσσης: ὁ Μάρκος. Θὰ ἦτο ἀγαθὸς ἄνθρωπος. Φαίνεται ὅτι μ' ἀγαποῦσε πολὺ. Ἐνθυμούμαι ὅτι μ' ἔλεγε ἀδελφό· (ἐγὼ κατέβαζα τὰ μοῦτρα μου). Ὁ τίτλος ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι καὶ τοὺς δύο μᾶς εἶχε βαπτίσῃ ὁ αὐτὸς νοννός: ὁ Αὐλάρχης Νοταρᾶς ἐμένα βρέφος, εἰς τὴν Πεντέλην, (ἕνας καλόγερος πρὸ ὀλίγων ἐτῶν μοῦ ἔδειξε τὴν κολυμβήθρα μου) καὶ αὐτὸν μεγάλον, ἀλλαξοπιστήσαντα. Δὲν ἐνθυμούμαι τὸ νοννό μου. Μόνον τὴν φουστανέλλα του ἐνθυμούμαι. Δὲν ἐλησμόνησα ὅμως, ὅτι ὁσάκις ἐπήγαινα νὰ τὸν ἐπισκερῶ, τὴν ὥρα πού θὰ ἔφηνγα, μὲ συνώδενεν ὁ Ἀράπης καὶ μοῦ ἔδιδ' ἐκ μέρους τοῦ νοννοῦ μου ἕνα χαρτί μὲ γλυκίσματα.

Μοῦ φαίνεται ὅτι φοροῦσε κόκκινη βράκα ὁ Ἀράπης τῆς μαρμαρόσκαλας.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ

Μία καὶ μόνη φορὰ μ' ἐτιμώρησ' ἡ μητέρα μου σὰν ἦμουν μικρὸ παιδί· δὲν ἐνθυμούμαι διὰ ποῖον λόγον. Καὶ τί τιμωρία φαντάζεσθε πῶς μοῦ ἔκαμε; Μὲ ἔδεσε μὲ μιὰ βαμπακερὴ κλωστή ἀπὸ τὸ πόδι μου στὸ κρεβάτι· καὶ ἡ κλωστή ἦτον τόσο μεγάλη, ὥστε εἶχα ἐλευθέρως τās κινήσεις ἐντὸς τοῦ δωματίου. Εἶχα κατσουφιάση φοβερὰ, ἀλλὰ δὲν ἐπανεστάτησα. Ὅταν σὲ λίγο ἡ μητέρα μου μετενόησε διὰ τὴν αὐστηρὰν τιμωρίαν καὶ μοῦ ἔθραυσε τὰ δεσμά μου, ἐκλαίγαμε καὶ οἱ δύο: αὐτὴ διατὶ νὰ μὲ λυπηθῇ, καὶ ἐγὼ διατὶ... νὰ λυπηθῇ πού μὲ ἐλύπησε.

ΚΑΤΩ Ο ΣΠΟΝΕΚ !..

Πρὸς ἐκδήλωσιν τῶν πολιτικῶν μου φρονημάτων παρευρέθην εἰς ὅλας τὰ διαδηλώσεις, καὶ φυσικὰ ἐκνηγγήθην εἰς ὅλας.

Πρώτην διαδήλωσιν πού ἐνθυμούμαι ἦτον ἡ ἐναντίον τοῦ Σπόνεκ. Ἦμουν μὲ τοὺς δύο Βενετοκλήδες, τὸν Δημήτριον καὶ τὸν Μίνω. Κατὰ τὴν φυγὴν ἐχάθη ὁ Μίνως. Οἱ δύο ἡμεῖς, καταδιωκόμενοι, κατεφύγαμε, ἢ μᾶλλον κρυφθήκαμε, εἰς τὴν σκάλα τοῦ ὑπογείου τοῦ τότε καφενεῖου Γιαννοπούλου. Ἀπὸ ἐκεῖ ὁ Βενετοκλῆς φώναζε τὸν ἀδελφό του μὲ τὴν ἰδιάζουσαν προφορὰν τῆς πατρίδος του Ρόδου: «Μωρὲ Μίνω!..» Οἱ πλησίον μας στριμωγμένοι γελοῦσαν, καὶ ἐγὼ ἐπίσης ἐκ τοῦ ἀσφαλούς.

Ὅταν γύρισα σπῆτι, διηγήθηκα τὰ πράγματα ἐπὶ τὸ τραγικώτερον, καὶ πολὺ μ' ἐπέπληξ' ἡ μητέρα μου... διὰ τὸ ὑποκίνδυνον τοῦ χαρὰ κτήρος μου.

ΣΥΚΑ—ΜΗΛΑ

Μία φορὰ ἔγινε καὶ δάσκαλος· ἀλλὰ τὸ ἐπιγέλμα τοῦτο διήρκεσε πέντε λεπτά, ὅσον καὶ τὸ σχολεῖον μου.

Εἰς τὸ χωρίον δηλ. Σπάτα, πού ἔχουν ἰδιοκτησίας μερικοὶ συγγενεῖς τῆς μητρός μου, προσεκλήθην ἕνα Σεπτέμβριον νὰ διαμεῖνω πλησίον των, χάριν ἀναψυχῆς, δύο-τρεῖς ἡμέρας.

Τὴν πρώτην ἡμέραν εἶδα πῶς τριγοῦν οἱ χωρικοί, πῶς πατοῦν τὸν εὐώδη οἶνον... ἐπεσκέφθην τὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωριοῦ· τὸ βράδυ βράδυ εἶδα τὸν γυναικεῖον πληθυσμὸν εἰς τὴν βρῦσιν καὶ... κοιμήθηκα μὲ τῆς κότταις.

Τὴν δευτέραν ἡμέραν, πρωτὶ-πρωτὶ, ἐγύρισα ὅλο τὸ χωριὸ καὶ τὰ περίξ καὶ «σὰ κι' ἀράξαμε». Ἐκάθησα λοιπὸν εἰς τὸ πρὸ τῆς οἰκίας πεζοῦλι, καὶ ἐσκεπτόμουν τί θὰ κάμω ὅλη τὴν ἄλλη μέρα.

Ἐξαφνα βλέπω νὰ περνᾷ ἕνα μικρὸ, κατάχοντρο, κοτακόκινο χωργιατάκι, μὲ καταγάλανα ἐκφραστικά, ἀλλ' ἄνευ νοημοσύνης, κατσικίσια, μάτια.

Κρατοῦσε ἕνα κομμάτι ψωμὶ στὸ χέρι καὶ ἔτρωγε μὲ πολλὴν ὄρεξι.

Νά, ἀσχολία, ἐσκεπθην.

— Ἔλα ἴδω μωρέ. Ἐέρεις γράμματα;

— Ἐέρω.

— Ποῦ διαβάζεις τώρα;

— Στὸ ἀλφαβητάριο.

— Αἴντε, φέρε' το γρήγορα νὰ σὲ διαβάσω, καὶ νὰ σοῦ δώσω καὶ μιὰ δεκάρα.

Καὶ ἐπειδὴ ἐδίσταζε:

— Νά! πάρε τὴ μιὰ πεντάρα ἔμπρὸς καὶ σὰν ἔλθης παίρνεις καὶ τὴν ἄλλη.

Σὲ δύο λεπτά τῆς ὥρας ἐπανῆλθε μὲ τὸ ἀλφαβητάριό του στὸ χέρι.

— Ὡς πού ἔχεις φτάσει μωρέ;

— Ὡς ἐδῶ.

— Γεῖά σου. Πρόσεξε λοιπόν! Σὺ... ὦ, ... Σὺ!

— Σὺ! (ἐπανελάβε καὶ αὐτό).
 — Κά... ἄ;... Κά!
 — Κά.
 — Πές το τώρα ὅλο μαζύ. Σὺ... κα.
 — Μῆλα! (μοῦ φωνάζει αὐτό, μὲ ἓνα τραχύτατον λάμβδα).
 — "Οχι μωρὲ μῆλα! Σὺ... ὦ;... Σὺ... Κά... ἄ;... κά. Σὺ... κα!
 — Μῆλα! (αὐτὸ πάλιν).
 Δὲν ἔχασα ἀκόμη τὴν ὑπομονή, ἀλλ' ἀναψα ὅλος.
 — Μπρὲ παιδί μου! γιὰ πρόσεξε καλά!
 Καὶ γίνεται ἡ τρίτη ἀπόπειρα.
 — Μῆλα! (αὐτὸ καὶ πάλιν).
 Τώρα χάνω πιά τὴν ὑπομονή μου, τοῦ τραβῶ ἓνα γιὰ καὶ τὸ στέλνω στὸ διάβολο!...
 "Ετσι διέλυσα τὸ σχολεῖόν μου καὶ δὲν ξανάκαμα πιά τὸν δάσκαλο.

ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΤΗΣ!

"Όταν ἐπῆρα τὸ δίπλωμά μου—διδάκτωρ τὰ νομικά!—κρατῶν τὸ σοφὸν εἰλητάριον διηυθύνθη πρὸς τὸν Κουμουνδοῦρον, πατρικὸν μου φίλον.

— Τί τρέχει, Δημητράκη; (μοῦ εἶπε μὲ τὴν ἀπαράμιλλόν του γλυκύτητα καὶ προσήνειαν).

— Σὰς φέρνω, Κύριε Πρόεδρε, τὸ δίπλωμά μου (εἶπα δειλά-δειλά).

— Καὶ δεσπότης!... Τώρα τί νὰ σὲ κάμωμε;
 — Θέλω, Κύριε Πρόεδρε, κάποιαν θέσιν, διότι εἶμαι πολὺ νέος διὰ δικηγόρος καὶ ἔχομε καὶ οἰκογενειακὰς ἀνάγκας. Γνωρίζετε τί καταστροφὴν ὑπέστη ὁ μακαρίτης ὁ πατήρ μου διὰ νὰ ἀνυψώσῃ τὴν Ἐθνικὴν σκηνήν.

— Αὐτὰ τὰ ξέρω καλλίτερά σου... Νὰ σοῦ δώσω ἓνα γράμμα στὸν Ζαΐμη (καὶ τὸ ἔγραψε εὐθύς). Πάρ' το!... Πήγαινε νὰ ἰδοῦμε τί θὰ σοῦ πῇ καὶ ἐδῶ εἵμαστε πάλι.

Τὸν εὐχαρίστησα, πῆρα τὸ γράμμα, καὶ ἴσια στοῦ Ζαΐμη τὸ σπίτι.

Οἱ διάφοροι θυρωροί, ἐπὶ τῇ διαβεβαιώσει μου ὅτι ἔχω γράμμα τοῦ Κουμουνδοῦρου—καὶ τὸ ἐπεδείκνυα—καὶ ὅτι πρέπει νὰ τὸ ἐγχειρίσω ὁ ἴδιος, μὲ ἄφησαν, ἀφοῦ μὲ ἀνήγγειλαν ὑπὸ τὴν ιδιότητά μου, καὶ εἰσῆλθα εἰς τὸ γραφεῖόν του.

"Ἦτο πολὺ ἀπησχολημένος καὶ σύννους. Σκυμμένος ἔγραφε. Ἐπῆρε τὸ γράμμα, τὸ διάβασε, εἶδε ὅτι ἦτο ἀτομικὴ μου ὑπόθεσις, μὲ κύτταξε

ἀστραπιαίως ἀπάνω ἕως κάτω, καὶ ἐξηκολούθησε νὰ γράφῃ.

Φαίνεται ὅτι ἐθύμωσε φοβερά, διότι δὲν ἦτο πολὺ ὁμαλὸς ὁ τρόπος τῆς εἰσόδου μου, ἀλλὰ δὲν ἐξεδήλωσεν, ὁ λεπτότατος ἀνὴρ, οὔτε διὰ τῆς παραμικρᾶς μυϊκῆς κινήσεως τὸν θυμὸν του. Δὲν μοῦ εἶπε ὅμως λέξιν!...

Περίμενα ὁρθὸς ἐμπρὸς του, περίμενα... περίμενα... τίποτε. Ἐγραφε καὶ διαρκῶς ἔγραφε.

Σὲ ὀλίγα λεπτά τελείωσε τὸ γράψιμο καὶ ἤρχισε νὰ διαβάξῃ.

"Ἐχασα τὴν ὑπομονή μου.

— Ἐχετε καμίαν ἀπάντησιν, κύριε Πρόεδρε; (Ἦτο τότε τὸ ὑπουργεῖον τῶν Προέδρων—τὸ Οἰκουμενικόν).

"Υψωσε ἐλαφρῶς τοὺς ὤμους, χωρὶς νὰ ἀφήσῃ τὸ διάβασμά καὶ δὲν ὠμίλησε πάλιν.

— Σὰς προσκυνῶ, κύριε Πρόεδρε.

Αὐτὴν τὴν φορὰν οὔτε ἐκινήθη.

"Ἐφυγα ἀπογοητευμένος. Ἦτο ἡ πρώτη ψυχολογία μετὰ τὸ τέλος τῶν σπουδῶν μου.

Πάλιν εἰς τὸν Κουμουνδοῦρον.

— "Ε! τί σοῦ εἶπε;

— Τίποτε.

— Πῶς τίποτε;!

Τοῦ διηγήθην δι' ὀλίγων τὰ τῆς ὑποδοχῆς μου.

— Περιέργον! θὰ ἦτο στῆς κακιαίς του. Ἐχε ὀλίγην ὑπομονήν· θὰ τὸν ἰδῶ καὶ θὰ τοῦ ἰμλήσω.

— "Αν γίνῃ τίποτε θὰ γίνῃ ἀπὸ σὰς, κύριε Πρόεδρε.

— Σὰ νάχῃς δίκηο. Νὰ σοῦ πῶ. Γίνεσαι συντάκτης τῶν πρακτικῶν τῆς Βουλῆς; (Καὶ ἐπῆρε τὴν πέννα νὰ γράψῃ).

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην κάποιος Βουλευτὴς εἰσῆλθε βιαστικὸς τὸν ἐπλησίασε καὶ τοῦ ὁμιλοῦσε στ' αὐτί.

Συγχρόνως ἄλλος Βουλευτὴς, παρὼν εἰς τὴν μετὰ τοῦ Κουμουνδοῦρου συνδιάλεξιν, μοῦ νεύει νὰ τὸν πλησιάσω.

— Μὴ δέχεσαι αὐτὴν τὴν θέσιν! Δὲν ἔχει σύνταξιν!!...

"Ἦτο ὁ κακὸς μου δαίμων.

"Ο Κουμουνδοῦρος ἐπίασε πάλιν τὴν πέννα.

— Κύριε Πρόεδρε, τοῦ λέγω, ἡ θέσις αὐτὴ δὲν ἔχει σύνταξιν.

— Καλὰ λοιπόν, σκέψου τίποτε ἄλλο καὶ ἐδῶ εἵμαστε.

Τὸν εὐχαρίστησα καὶ ἔφυγα. Ἐως ὅτου νὰ εὐρεθῇ αὐτὸ τὸ «τίποτε ἄλλο», τὸ Ὑπουργεῖον ἔπρεπε.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΔΑΝΤΕ ΓΑΒΡΙΗΛ ΡΟССΕΤΤΗ

Η ΕΚΛΕΚΤΗ

"Εστεκεν ἡ Ἐκλεκτὴ κι' ἀκουμπῶντας ἔγερνε
 Ἀπὸ τοῦρανοῦ ψηλὰ τὰ χρυσὰ παλάτια
 Ἀπ' τῶν βραδινῶν νερῶν τὸ βυθό, τῶν ἡσυχων,
 Μαῦρα εἶχε, βαθύτερα πειὸ πολὺ, τὰ μάτια
 Τρία κρινάνθια ὀλόλευκα ἐκράταγε στὰ χέρια,
 Στὰ μαλλάκια τῆς ἐπτὰ ἔλαμπαν ἀστέρια.

Τὸ χυτὸ τὸ φόρεμα ὁποῦ ἐφόρει, τὸ ἄζωστον,
 Ἄνθος δὲν τὸ ἐστόλιζε πλουμιστὸ κανένα
 Γιὰ στολίδι τῆς σεμνὸν ἓνα ῥόδο κάτασπρο,
 Τῆς Μαρίας χάρισμα, μόνο εἶχε βαλμένα
 Τὰ μαλλιά, στοὺς ὤμους τῆς ἀπλωτὰ μὲ χάρι,
 Κίτρινα σὰν τῶριμο χύνονταν σιτάρι.

Μιὰν ἡμέρα μοναχὴ ἀπ' τὰ χτῆς ἀπέρασε,
 Μὲ τοὺς ψάλτες τοῦ Θεοῦ ποὺ ἔσμιξε ἡ παρθένα
 Ἀπ' τὴ γαληνὴ ματιὰ τὸ τρανὸ τὸ ξάφνισμα
 Δὲν ἐχάθη ὀλότελα· μὰ 'ς αὐτοὺς—ὠμένα!—
 Ποὺ ὁ πικρὸς τῆς μισεμὸς ἔρημους ἀφίνει,
 Δέκα χρόνια φαίνεται ἡ μιὰ ἡμέρα ἐκείνη.

[Δέκα, γι' ἄλλον κάποιον, χρόνοι χρόνων διάβηκαν
 ...Τωραδὰ μοῦ ἐφάνηκε τάχατε ἐδῶ χάμου,
 Πῶς ἀπάνω μου ἔγυρε καὶ πῶς τὰ χρυσόξανθα
 Τὰ μαλλιά τῆς ἔχθησαν γύρω στὴ θωριά μου...
 Τίποτα... ξερόφυλλα φθινοπώρου ῥέβουν...
 Τί γοργὰ κι' ἀγύριστα ποὺ οἱ καιροὶ μισεύουν!]

Στὰ παλάτια τοῦ Θεοῦ, τὰ τρανὰ κ' αἰώνια,
 Εἰς τὸ δῶμα ἡ κορασιά τᾶφταστον ἐστάθη
 Εἶχε χτίσει το ὁ Θεὸς ἄνωθε ἀπ' τὰ βάθη,
 Ποὺ ἀρχινάει τὸ "Ἀπειρο· τόσον ἀψηλότατα,
 Ποὺ μονάχα σκύβοντας ἀποπάνω ἐκείνη
 Ξέμακτρα τὸν ἥλιο μόλις ξεδιαλύνει.

Ψηλὰ ἐκεῖ στὰ οὐράνια ὥσαν γιοφύρι ἀπλόνεται,
 Ἀπ' τὸ ῥέμα ἐπάνωθε ποὺ κυλᾷ ὁ Αἰθέρας
 Κάτωθε τὰ κύματα τῆς νυχτὸς καὶ ἡμέρας
 Μὲ σκοτίδι καὶ μὲ φῶς ὥργωναν τὴν Ἀβυσσο,
 Χαμηλά, 'κεῖ ποὺ ἄστατη ἡ Γῆς στρηφογυρίζει
 Καὶ σὰν μυῖγα ἀκούραστη ἅπαντα βουτίζει.

Κλέποντας περίγυρα ξάνοιγε ὅλο ταίρια,
Ταίρια πρωταντάμωτα, πὺν ἓνα τᾶλλο ἀλλάζανε
Τὰ καινούργια ὀνόματα, πρόσχαρα κ' αἰθέρια,
Μέσα σ' ἀναφωνητὰ ἀγάπης ἀτελείωτης·
Κ' ἀποδίπλα της γοργὰ ἢ ψυχὲς ἔδιαβαῖναν,
Φλόγες λιανοτρέμουλες, πὺν στὸ Θεὸ ἀνεβαῖναν.

Κ' ἔσκυπτε, ἔσκυπτε ὅλον ἐν ἡ παρθένα ἀπέξωθεν
Ἀπ' τὴν περισσὴ μαγνιά, πὺν τὴν τριγυρνοῦσεν,
Ὡστε πὺν τὸ στῆθος της δίχως ἄλλο ἐξέστανε
Τὸ μαλαμοκάγκελο ἐκεῖνο πὺν ἀκουμποῦσε·
Καί, στὰ χέρια της τᾶχνὰ πάνω, τὰ γυρμένα,
Τὰ κρινάνθια ἐγέρνανε, ὅπως κοιμισμένα.

Ἀπ' τὴν ἄκρη τοῦρανοῦ τούτη τὴν ἀσάλευτη,
Τὸν καιρὸν ἀγνάντευεν ἄγρια νὰ χτυπάη,
Σὰν σφυγμὸς ἀκοίμητος, εἰς τὸν κόσμον ἀνάμεσα·
Μες' τὸ χάος τὸ μάτι της πῶς περιμαχάει
Νὰ ξανοίξῃ!... Τωραδὰ ἐμίλησε στὰ γέρι,
Κ' ἦταν σὰν στοὺς κύκλους των νᾶψαλλαν τᾶστέρα.

Ὁ ἥλιος τώρα ἀπόγυρε· τὸ φεγγάρι ἀνάμαλλο,
Σὰν μικροῦλι πούπουλο, πὺν ἄνεμος τὸ ἐκίνει
Ὡμοιάζε, γυρίζοντας χαμηλὰ στὴν Ἀβυσσο.
Νά, πὺν τώρα ἐμίλησε μέσα στὴ γαλήνη,
Τῇ φωνῇ της σέρνοντας μὲς τὴν ἡσυχία,
Σὰν γλυκεῖα κ' ἀρμονικὴ ἄστρον συμφωνία.

[Ὡ γλυκεῖά μου! τωραδὰ, ἀλλοίμονο!, δὲν ἴσχυσε
Τῆς φωνῆς της ὥς ἐμὲ ἀπόφωνο νὰ φέρῃ
Κάποιο λάλημα πουλιοῦ, ὅταν κάτι σήμαντρα
Μὲς τὸ μεσημεριανὸ βρόντησαν ἀγέρι·
Πλάγι μου δὲν φέρνει τὴν τὸ ἀλαφρό της βῆμα,
Κατεβαίνοντας γοργὰ στῶν ἀχῶν τὸ κῦμα].

Ἀχ! νᾶρχῶταν πλάϊ μου... ἔλεγε μονάχη της,
Δίχως ἄλλο θέλει ἐρθῇ... Μήνα ἀπὸ τᾶστήθη,
Ὡ Θεέ, στὸν οὐρανὸ ἐγὼ δὲν προσευχήθηκα;
Μήνα αὐτὸς κάτω στὴ γῆς δὲν ἐπροσευχήθη;
Ταιριαστὲς δυὸ προσευχὲς δύναμη εἶνε μόνη
Μιά, πὺν κάνει με ἄφοβη καὶ μὲ δυναμόνει.

Ὅταν φωτοστέφανο θενὰ λάμπη γύρω
Στὸ κεφάλι του, κ' αὐτὸς θὰ εἶνε μὲς τὰ δόλεια,
Ἀπ' τὸ χέρι κρατητὸν θελατόνε σύρω
Μόνη ἐγὼ πρὸς τῆς Πηγῆς τοῦ Φωτός, τῆς τρισβαθῆς.
Μαζῇ τότε οἱ δύο μας θελακατεβοῦμε,
Μὲς στὴ λάμπη τοῦ Θεοῦ θὰ μοσκολουστοῦμε.

Θὰ σταθοῦμε οἱ δύο μας, φτάνοντας ὁμάδι,
Ἐπρὸς στὸν μυστικὸν βωμόν, τὸν κρυφὸν κ' ἀπάτητον,
Πὺν τὰ θυμιατήρια του, πάντα, πρωῖ - βράδυ,
Τὰ κινῶν ἢ προσευχὲς, στὸν Θεὸν πὺν ὑψόνονται·
Τῆς παληῆς μας προσευχῆς θαῦρουμε, πῶς μένουν,
Εἰσακούονται καὶ στερνὰ σὰν τὰ γνέφη σβαίνουν.

Ἀπ' τὸ μυστικὸ δέντρο κάτω θελαγύρουμε
Τῆς Ζωῆς, πὺν ὁ ἴσκιος του ἀπλόνεται ἐκεῖ πέρα,
Πὺν φωλιάζει ἀνάμεσα στὴν κρυφὴ του βλάστησιν,
Ἡ Ἀγία τοῦ Θεοῦ κ' ἄσπρη περιστέρα,
Πὺν καθένα φύλλο του, ὅπου τὰ φτερά της
Θελαγγίξουν, ἀνυμνεῖ τᾶχραντο ὄνομά της.

Μοναχὴ μου τότε ἐγὼ, ἀναγυρμένη δίπλα του,
Τὰ τραγούδια μου, πὺν ἐδῶ στὰ οὐράνια ψάλλω,
Νὰν τὰ μάθῃ, πρόσχαρη, θέλει τότε βάλλω.
Κ' ἡ φωνὴ σιγαλινή, κ' ἡ φωνὴ του ἀργόπορη,
Μὲ τὴν κάθε στάσι της, πὺν θὰ ξαποσταίνῃ,
Μιά καινούργια στόχασι πάντα θὰ μαθαίνῃ.

Ὡμένα! οἱ δύο μας εἶπες; ναί, οἱ δύο μας
Εἴμαστε ἓνα τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ... Θελαδώσῃ
Τώρα ὁ Παντοδύναμος τάχατε νὰ ὑψώσῃ
Σ' ἀτελείωτο ταιριασμὸ τὴν ψυχὴν, ὅπου ἔμοιαζε
Τῆς ψυχῆς σου, κ' ἦτανε πὺν ἔκαμῃ τὴν ἓνα
Μοναχὰ ἢ ἀγάπη της, πὺν εἶχε πρὸς ἐσένα;

Τὰ περβόλια οἱ δύο μας θελαποζητήσωμεν,
Ὅπου μέσα κάθεται ἡ Δέσποινα Μαρία,
Μὲ τῆς ψυχοπαίδες της, πὺν τὰ πέντε ὀνόματα
Πέντε εἶνε γλυκειοὶ σκοποὶ: μιὰ λὲν Γλυκερία,
Ἄλλη λὲν Μαγδαληνὴν, ἄλλη Καικιλία,
Μαργαρίταν ἄλλη μιὰ, κ' ἄλλη Ροζαλία.

Κάθονται ολοτρόγυρα με δετὲς πλεξίδες
 Καὶ μ' ἀνθούς στεφανωτὰ γέρνουνε τὰ μέτωπα,
 Καὶ σκυφτὲς ὑφαίνουνε με χρυσὲς νευρίδες
 Στὸ πανί, πὺν με τὸ φῶς ὅμοια εἶνε λευκότατον·
 Αὐριο θάχουν φορεσιὲς ἀπ' αὐτὸ κομμένα,
 Γιὰ τὰ νεογέννητα, τὰ νεοπεθαμένα.

Ἴσως καὶ ν' ἀποσκιαχτῇ καὶ νὰ στέκη ἀμίλητος...
 Τότε ἐγώ, στὸ μάγουλο ἐκείνου ἀκουμπισμένη
 Τὸ δικό μου μάγουλο, τὴν τρανὴν ἀγάπην μας
 Θέλει εἰπῶ, μήτε δειλή, μήτε ἄντροπιασμένη.
 Καὶ ἡ τρισαγάπητη Μάνα θελανοιώσῃ
 Τὸ πολὺ καμάρι μου, καὶ νὰ εἰπῶ θὰ δώσῃ.

Ραστητοὺς τοὺς δύο μας μόνῃ ἀπὸ τὸ χέρι
 Ἐμπρὸς ᾗς Αὐτόν, ἡ Δέσποινα τότε θὰ μᾶς φέρῃ,
 Πὺν ἡ ψυχὲς ἀραδιαστὲς γονατίζουν γύρα του,
 Τὰ κεφάλια σκύβοντας ἄμετρα, περίφωτα·
 Καὶ με τῆς κιθάρες των, σὰν μᾶς ἀντικρύσουν,
 Τῶν Ἀγγέλων οἱ χοροὶ «Ὡσαννὰ» θ' ἀρχίσουν.

Τότε θὰ ζητήσω ἐγὼ ἀπ' τὸν Χριστὸν τὸν Κύριον
 Τόσο μόνο γιὰ ταυτόν, ὡς καὶ γιὰ τὰ ἐμένα·
 Σὰν πὺν ἐξούσαμε προτοῦ, μες τῇ γῆς, νὰ ζήσωμε·
 Μὲ Ἀγάπῃ-μοναχὰ νὰ εἴμαστε ἐνωμένα,
 Καθὼς τότε λιγοστά, στοὺς αἰῶνας τώρα
 Τῶν αἰώνων, στὴ χρυσῇ, στὴν οὐράνια χώρα.

Ἡ Παρθένα ἀνάσχε τὴ ματιάν, ἀγροίκησε,
 Κ' εἶπε ἀπέκει γαλινὴ καὶ με δίχως θλίψι·
 — Ὅλα τοῦτα σὰν ἐρθῇ. — Πάλε τότε ἐσώπασε·
 Λάμψι ἀντιλαμπάδισε ξάφνω ἀπὸ τὰ ὕψη,
 Κάποιο ἀγγέλων σύγνεφο ἀστραφτερὸ περνάει,
 Καὶ με μάτια ἐκστατικὰ ἡ νηὰ χαμογελάει.

[Καὶ τὸ χαμογέλιο τῆς εἶδα ἐγώ!] Μὰ ἡ διάβα των
 Σύνταχα σὲ σύγνεφα ἐχάθη μακρυσμένα.
 Τότε ἡ Κορασιὰ ἄπλωσε τὰ λευκὰ τὰ χέρια τῆς
 Πάνωθε ἀπ' τὰ κάγκελα τὰ χρυσαρμωμένα,
 Ἐκρυψε στὰ χέρια τῆς μέσα τὴ θωριά τῆς
 Κ' ἐκλαψε. [Καὶ τᾶκουσα ἐγὼ τὰ δάκρυά τῆς].

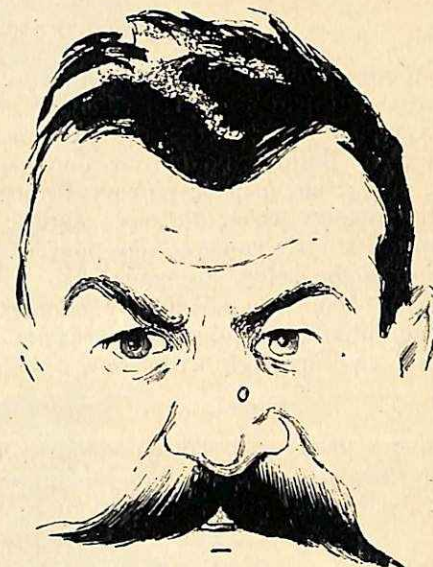
ΑΓΙΣ ΘΕΟΣ

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΝ ΜΑΣ ΖΩΗΝ ΥΠΟ Θ. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

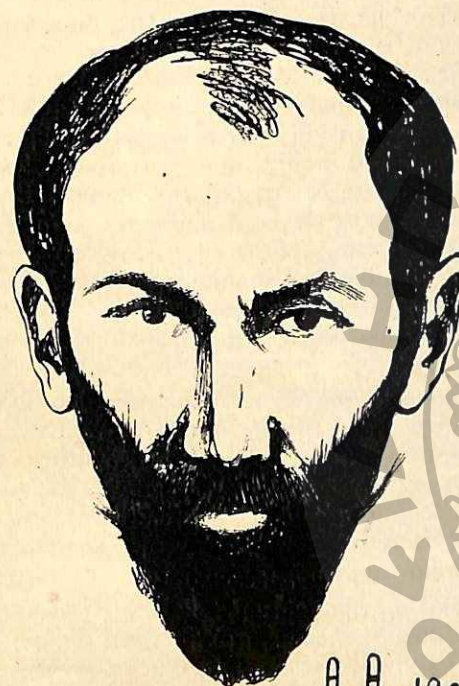

8. 1908

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΛΕΚΟΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

8. 8. 1908

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Στήν Καν Κλεοπάτραν II. Γενετού

Είναι τόσον γαλήνιος ο καιρός σήμερα. Τα κύματα πειθήνια ε' το Ποσειδώνιον χαμόγελο γλυκοφιλούν τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀττικῆς. Τὰ νησάκια ε' το βάθος προσιμένουν σιωπηλά τὸ χάδι τῆς νύκτας καὶ ὁ ἥλιος γέροντας πρὸς τὴν δύσιν του χρυσίζει μετὶ τῆς θαλπερὲς ἀχτίδες του τὴν θάλασσα καὶ τὶς κορυφὰς τῶν βουνῶν.

Ὁ Σαρωνικὸς λειὸς σὰν κρύσταλλο καθρεφτίζει ε' τὸν ὑγρὸ του κόλπο τὸν οὐρανόν. Οἱ ἄνεμοι κοιμῶνται, καὶ μόνον οἱ Ζέφυροι θωπεύουν μετὶ τὴν σιγαλινὴ πνοή των τὴν ἀτμοσφαῖρα.

Σημαίνουν μεσάνυχτα. Τὸ ἀιμόπλοιο γοργότερο τώρα περνάει μπροστὰ ἀπὸ τοὺς μεγάλους μαύρους ὄγκους πὺν τοὺς περιζώνει τὸ κύμα.

Εὐπνῶ καὶ τὸ βλέμμα μου ἀγκαλιάζει τὰ Κρητικὰ βουνά. Ἡ θεὰ των γεμίζει τὴν ψυχὴ μου ἀπὸ ἐλπίδες καὶ ἀπὸ μελαγχολία. Οὐμῆθηκα τὰ παλιὰ χρόνια πὺν ἡ Κρητικοπούλες ἐχόρευαν ὀνυμικά μπροστὰ ε' τοὺς βωμοὺς τῶν ἀρχαίων θεῶν, πατώντας μετὰ τὰ δόλυνκα πόδια των τὴν ἀνθισμένη χλόη. Μὰ χάνεται ἡ φαντασμαγορία καὶ μοῦ φαίνεται πὺν φθάνει ἀκόμα σὰν ἀρμονία μακρινὴ ε' τὴν ἀκοή μου τὸ βούϊσμα τῶν σφαιρῶν. Ἀπὸ τὰ πλάγια τῶν λόφων τῆς τρέχει τὸ αἷμα. Τὰ χεῖλη μου ψιθυρίζουν τοὺς στίχους τοῦ ἀγαπημένου μου Νιρβάνα.

Ἀπ' τὸ γαλάζιο πέλαγος σὲ ξαγναντεύω Κρήτη! Τὸν δειλινὸν τὰ σύγνεφα χρυσὸ σου πλέκουν στέμματα. Κι' ὁ ἥλιος βασιλεύοντας κατὰ τὸν Ψηλορείτη Σμίγει τὸ αἷμα τοῦ οὐρανοῦ μετὶ τὸ δικό σου τὸ αἷμα.

Καὶ τὸ βαπόρι τρέχει σὰν τὸ καράβι τοῦ παραμυθιοῦ καὶ ἡ Κρήτη βυθίζεται σιγὰ-σιγὰ μέσα ε' τὸ χάος καὶ ε' τὸ φῶς.

Πλησιάζομεν ε' τὴν Ἀλεξάνδρεια. Οἱ ἄλλοι μετὰ τὰ γυαλιὰ ε' τὰ μάτια βλέπουν τὸν φάρο πὺν μὲ φορὰ ἦταν ἓνα ἀπὸ τὰ οὐκὼ θαύματα τοῦ κόσμου, τοὺς ἀερόμυλους καὶ τὸ λιμάνι μετὰ τὰ κατάρτια τῶν καραβιῶν πὺν μοιάζει ἀπὸ μακριά, ὅπως λέγει ὁ Ἀμπέρ, μετὰ ὀρμαθὸν ἀπὸ βελόνες ἐπάνω σὲ μικρὸ κίτρινο προσκέφαλο. Χωρὶς γυαλιὰ διακρίνω κατὰ σημαντικώτερον ἀκόμα. Εἶναι οἱ μορφὲς τοῦ Ἀλεξάνδρου, τῆς Κλεοπάτρας καὶ τῆς Ὑπατίας πὺν μοῦ χαμογελοῦν μέσα ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων.

Τοῦ κάκου τρέχω σήμερα μέσα ε' τοὺς δρόμους γιὰ ναῦρω ἔγνη τοῦ παρελθόντος. Ἡ τωρινὴ πόλις δὲν ἔχει κανένα θέλητρον. Εἶναι ἀπλούστατα ἡ πόλις τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς κυβείας, πὺν συγκεντρώνει κάθε λογῆς καρὺδι, κάθε γενιάς χρυσοθήραν. Στὸ κινήγι αὐτὸ τοῦ χρυσοῦ κρατοῦν τὰ σκήπτρα οἱ Ἕλληνες πὺν εἶναι ἡ ζωὴ καὶ ἡ δόξα τῆς Αἰγύπτου. Μὴν ἀκοῦτε τί ἔγραψεν ἐναντίον των ὁ λόρδος Κρόμερ γιὰτὶ οἱ Ἀγγλοὶ δὲν ἀγαποῦν τὴν ἀλήθεια. Ἡμεῖς ὅμως οἱ Ἕλληνες εἴμαστε ἀπόγονοι τοῦ Πινδάρου καὶ ὁ μεγάλος ποιητὴς, ἐδῶ καὶ τόσες χιλιάδες χρόνια, ἔλεγε πὺν τὸ χρυσάφι εἶναι παιδί τοῦ Διὸς πὺν δὲν τὸ τρώγει οὔτε ἔντομο, οὔτε ἐρπετό. Τὸ χρυσάφι δαμιάζει τὴν καρδιά τῶν ἀνθρώπων καὶ εἶναι γι' αὐτοὺς τὸ ὑπέρτατον ἀγαθόν.

Ἐρωτευμένος μετὶ τῆς Σκιᾶς πλανῶμαι κοντὰ ε' τὴν παραλία πὺν λένε πὺν ἄλλοτε ὑψώνοντο ε' ἀνάκτορα τῆς μεγάλης Κλεοπάτρας. Ἡ σκέψις μου εἶναι γεμάτη ἀπ' τὴν ἐνθύμησιν τῆς ὅπως εἶναι μετὶ τὴν ἐνθύμησιν τῆς προφητικῆς Κασάνδρας τῆς Τρωαδίτισσας καὶ τῆς πανέμορφης τῆς Ὑπατίας. Ἀγαπημένα πρόσωπα πὺν ὁ χρόνος δὲν μαραίνει καὶ πὺν ἡ ψυχὴ μου δὲν ἔπαυσε νὰ νοσταλγῇ τὸ ἐρωτικό των ἄρωμα τὸ πειὸ γλυκύ. Μὰ ποιός, πὺν ξέρει νὰ βυθίζεται ε' τὰ περασμένα, δὲν ἀγαπᾷ τὴν ὁμορφὴ Βασίλισσα πὺν, ὅπως λέγει ὁ Πασκάλ, ἂν ἡ μύτη τῆς ἦτο μικρότερη, ἡ ὄψις τῆς γῆς θὰ εἶχε μεταβληθῇ; Ὁ Δίων ὁ Κάσσιος τὴν ἀποκαλεῖ τὴν «περικαλεστάτην τῶν γυναικῶν». Ὅμως τὸ πιστότερο πορτραῖτο τῆς μᾶς τὸ ἄφησεν ὁ Πλούταρχος.

Ἡ ὁμορφιά τῆς, λέγει, δὲν εἶταν τόσον σπάνια πὺν νὰ προκαλῇ τὸν θαυμασμόν. Ἐν τούτοις τὸ σύνολόν τῆς εἶχε τέτοιο θέλητρον πὺν παρέλυνε ἐκείνον πὺν τὴν ἐπλησίαζε. Ἡ χάρις τοῦ προσώπου τῆς μετὶ τὴν γοητείαν τῆς ὁμιλίας τῆς ἐδέσμευαν τὸν συνομιλητὴν τῆς. Τόσον εἶταν γλυκεῖα καὶ μελωδικὴ ἡ φωνὴ τῆς.

Τὸ φάσμα τῆς μετὰ πῆρε καὶ πάλιν ἀπὸ τὸ χεῖρ νὰ περιπατήσωμε στὸ βράχιο ἀκρογιάλι. Κάπου ἐκαθίσαιμε, καὶ μετὰ τὸ κεφάλι γυρμένο στὸ στήθος, μοῦ εἶπε τοὺς καιμούς τῆς. Τὴν παθητικὴ ζωὴ τῆς καὶ τὸν θάνατόν τῆς πὺν πέθανεν ὅπως ὁ Βροῦτος καὶ ὁ Κάτων, γιὰ νὰ πεθάνη μαζί τῆς ἡ ποίησις καὶ ἡ τέχνη, ὁ ἔρω

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΥΤΟΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΝ ΜΑΣ ΖΩΗΝ ΥΠΟ ΘΩΜΑ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

καὶ ἡ γυναῖκα καὶ ἰδίως ἡ γυναῖκα πὺν εἶχαν θεοποιήσει ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Αἴγυπτος. Ὑστερα ἐστῆλωση τὰ θεῖα βλέμματά τῆς ἐπάνω μου. Μπροστὰ ε' τὰ μεγάλα μάτια τῆς ἔνοιωσα μιὰν ἀστραπὴ νὰ περνᾷ ὁλόκληρο τὸ εἶναι μου, γιὰτ' εἶδα μέσα των κέγῳ, ὅτι εἶχεν ἰδῆ, ἐδῶ καὶ δύο χιλιάδες χρόνια σχεδόν, ὁ Ἀντώνιος.

Μιὰ θάλασσαν ἀπέραντη πὺν ἀρμένιζαν καράβια.

Στὶς ὄχθες τοῦ καναλιοῦ τοῦ Μαχμουδιᾶ πολλὰ φορὲς ἐπερπάτησα. Σήμερα εἶναι ἴσως ἡ εἰκοστή. Τὸ εἶδα ὅταν ὁ ἥλιος ἐκρύβετο πίσω ἀπὸ τὶς φοινικιαὶς κι' ὅταν τὸ φεγγάρι ἐλούετο ε' τ' ἀκίνητα νερά του. Ἡ θεὰ του ἐθώπευσε τὴν φαντασίαν μου χωρὶς νὰ μιλήσῃ ε' τὴν ψυχὴ μου. Μὰ κάτω ἀπὸ ἓνα τόσο βαρὺ καὶ κουραστικὸν οὐρανὸ πὺν οὔτε τὰ πουλιὰ δὲν κελα-

δοῦνε, πὺν θὰ μιλήσουν τὰ δέντρα καὶ τὰ νερά ε' τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ;

Ἀπὸ τὴν Λοχειαδὰ ἄκραν βλέπω τὰ κύματα τῆς Μεσογείου νὰ θραύονται ὁλόφρα ε' τοὺς ἄξενους βράχους. Ὁ ἥλιος μέσα ε' τὴν χρυσῇ πορφύρᾳ του τυλιγμένος κατακλίνεται σιγὰ-σιγὰ καὶ οἱ φοινικιαὶ ἀπλώνουν ε' τὴν πεδιάδα τοὺς μακρεῖς ὀμπρελωτοὺς ἴσκιους των. Ἡ ψυχὴ μου εἶναι βαρεῖα καὶ μόνον ἡ φαντασία μου τρέχει ε' τὰ περασμένα. Ὅπως ὁ Ἅγιος Ἰλαρίων, ἐβυθίσθηκα κέγῳ ε' τῆς ἀναμνήσεως μου προσπαθώντας νὰ φέρω μπροστὰ ε' τὰ βουρκομένα μάτια μου τὴν φυσιογνωμίαν τῆς Ὑπατίας μετὰ τὴν σεμνὴ ὁμορφίαν τῆς πὺν τόσο γαληνεύει τὴν ψυχὴν. Λέγουν πὺν ἡ ἡρεμία τοῦ προσώπου τῆς ἐδιώχνε κάθε ψυχικὴ θύελλα καὶ ὅτι ε' τὴν θεὰ

της ἐπραύνοντο οἱ ταραγμένες καρδιές. Μ' ἀλλοίμονον! ἡ δική μου ψυχὴ ἔχει τόση γαλήνη πού με τρομάζει.

Με τὰ πρῶτα μελανά πέπλα πού ἄπλωνεν ἡ νύχτα τριγύρω μου ἡ μορφὴ τῆς Ὑπατίας ἐλάβαινε σάρκα καὶ ὄσπ'α. Ἐπέρασεν προστά μου πηγαίνοντας, με τὸ χαμόγελο σ' τὰ χεῖλη, σ' τὸ μαρτύριο πού τὴν ὀδηγοῦσε τοῦ Κυρίλλου τὸ μανιασμένο ποιμνιον. Τὰ βλέμματά μου τὴν παρακολουθοῦν περίτρομα. Ἡ ὠραία κόρη ἄφυσεν ἀτάραχη νὰ τὴν γυμνώσουν καὶ με κοφτερὰ ὄστρακα νὰ ξεσχίσουν τὸ πανέμορφο καὶ ἄσπιλο παρθενικὸ τῆς σῶμα. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ σὰν νὰ μὴν εἴταν ἀρκετὸ, τὸ ἀνθρωπομάζωμα ἐκείνὸ κατόπιν, οὐρλιάζοντας, ἄρπαξε τὰ ὅσπ'α τῶν παλλομένων σαρκῶν τῆς καὶ τὰ ἔρριψε σ' τὲς φλόγες.

Ἐστρεψα τὰ μάτια μου πρὸς τὸ θυμωμένο πέλαγος γιὰ νὰ μὴ βλέπω τὸ ἀπαίσιον θέαμα. Οἱ σταλαγμοὶ τῶν δακρύων μου θερμοὶ αὐλάκωσαν τὰ μάγουλά μου καὶ με θρησκευτικὴ εὐλάβεια ἐπρόφερα τοὺς στίχους τοῦ Λεκόντ Ντελίλ πρὸς τὴν ἰσόθεη παρθένα.

Κοιμήσου, θῦμα ὁλόαγνο, σ' τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μας
Σ' τὸ πάλλευζό σου σάβανο τὸ λωτοστολισμένο
Κοιμήσου! τώρα ἡ ἀσχημά εὐφραίνει τὴν ζωὴ μας
Καὶ δὲν μᾶς πάει πρὸς τὸ νησί τὸ μαριμαρχιζόμενο.

Ἐρευνῶ πανταχοῦ γιὰ ναῦρω τὸ μεγαλόπρεπο οἰκοδόμημα τῆς παλαιᾶς βιβλιοθήκης πού κατέχει τέτοια μεγάλη θέσι σ' τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ πού ἔφερνε ἐπάνω σ' τὴν μετόπη του τὴν ἐπιγραφὴ «Θησαυρὸς φαρμάκων ψυχῆς». Ἀλλ' ἐκεῖ πού ἡ σοφία ἔστεγαζέτο, τώρα ἀπλώνεται τῆς σκοτίας τὸ κάτιχο φάσμα. Ἡ βιβλιοθήκη ἐκάρηκεν ὅπως κατεστράφηκε καὶ τὸ Σερατεῖον γιὰ νὰ ἐκπληρωθῇ τῆς Σίβυλλας ὁ χρησμός. Ποιὸς ξέρει; Ἴσως ἔπρεπε νὰ γίνῃ κι' αὐτὸ ἀφοῦ τίποτε δὲν εἶναι αἰώνιο σ' τὴν ζωὴ. Ὁ νόμος πού κυβεῖται τὴν ἀθανάτους, προκαλεῖ καὶ δικαιολογεῖ σ' τὴν παντοδυναμία του τὶς πράξεις τὶς πειὸ βανδαλικές.

Γιατί νοσταλγῶ τὴν Ἀττικὴ σήμερα; Βλέπω τὰ καράβια πού ἀνοίγονται σ' τὸν ἀπέραντο πόντο καὶ ἡ ψυχὴ μου μελαγχολεῖ. Ποθεῖ τοὺς θάμνους καὶ τὰ πευκοντυμένα βουναλάκια. Τοὺς ἑλληνικοὺς λόφους πού ἀναδίδουν τὸ ἄρωμα τοῦ θυμαριοῦ. Ἡ γεῦσις τοῦ λωτοῦ εἶναι ἀνίσχυρη νὰ σβύσῃ τὴν νοσταλγίαν τῆς καὶ προσδοκᾷ βυθισμένη κι' αὐτὴ σ' τὸν χειμῶνα, τὴν ἀνοιξί.

Ἡ καλλιτεχνία καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὰ γράμματα μόλις ἀρχίζει ν' ἀνατέλλῃ σ' τὴν Αἴγυπτο ὅστερα ἀπὸ τῶν αἰώνων ὕπνον. Εἶναι κάμποσα χρόνια τώρα πού ὁ Παῦλος Γενετός, ὁ

Ἰωάννης Γκίκας καὶ ὁ Σωτήριος Λιάτσης ἀγωνίζονται νὰ δώσουν σ' τὸν Ἑλληνισμόν τῆς Ἀλεξανδρείας μία νέα πνοή. Νεοιδεάτες καὶ μεγαλοιδεάτες. Ὁ Γενετός με τὰ ῥοδίτικα τραγούδια, πολύτιμον θησαυρὸν τῆς δημοτικῆς μας Μούσης, καὶ με τὶς ἀληθινὰ θαυμάσιες μεταφράσεις τοῦ Χάινε καὶ τοῦ Νίτσε. Ὁ Γκίκας με τὰ εὐρωστὰ διηγήματά του γεμάτα ἀπὸ φυσιολατρεῖαν, ἀλήθειαν καὶ ζωὴν. Ὁ Λιάτσης με τὰ ἄρθρα του σ' τὸν «Ταχυδρόμον» πλαισιωμένα ἀπὸ τοὺς λυρισμούς τῆς ψυχῆς του. Ὁ κ. Καμπᾶς τὸ ἴδιο. Πρεσβύτερος αὐτὸς ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ποιὸς ξέρει τί ἐκπλήξεις μᾶς ἐτοιμάζει ὅταν βαρεθῇ τὴν Θέμιδα πού τοῦ ἐτρύγησε τὰ ὠραιότερά του χρόνια. Ἐνθύμους τὸ ποίημα τοῦ Παλαμᾶ πού τοῦ ἀφιέρωσεν εἰς τὰ «Τραγούδια τῆς Πατρίδος» μου. Ὁ κ. Καμπᾶς δὲν πιστεύω νὰ τὸ ἐλησμόνησεν. (Ἦτο τότε ὁ ποιητὴς τῶν «Στίχων» ἀκόμα καὶ ἔφηνε γιὰ τὴν πόλιν τοῦ Ἀλεξάνδρου). Τοῦ ἤχεται νὰ πλουτίσῃ καὶ ἡ εὐχὴ τοῦ ποιητοῦ δὲν πῆγε χαμένη. Θαρρῶ πὼς εἶναι πλούσιος καὶ εἰς στίχους ἀκόμα πού τοὺς κρύβει σ' τὰ βάθη τοῦ γραφείου του καὶ τῆς ψυχῆς του. Ὅμως ἂς μὴ λησμονῇ τὰ «Κερί» τοῦ κ. Καβάφη πού κάτω ἀπὸ τὸν Ἀλεξανδρινὸν οὐρανὸν τονίζει κι' αὐτὸς μελαγχολικὰ τὴ λύρα του.

Τοῦ μέλλοντος ἡ μέρες στέκοντ' ἐμπροστά μας
Σὰ μία σειρά κεράκια ἀναμμένα
Χρυσᾶ, ξεστὰ καὶ ζωηρὰ κεράκια.

Ἡ περασμένες μέρες πίσω μένουν
Μιά θλιβερὴ σειρά κερίων σβυσμένων.
Τὰ πὶο κοντὰ βγάζουν κατὸν ἀκόμη,
Κρύα κερί, λωμένα καὶ κυτὰ.

Δὲν θέλω νὰ τὰ βλέπω με λυπεῖ ἡ μορφὴ των,
Καὶ με λυπεῖ τὸ πρῶτο φῶς των νὰ θυμῶμαι.
Ἐμπρὸς κυττάζω τ' ἀναμμένα μου κερί.

Δὲν θέλω νὰ γυρίσω νὰ μὴ διῶ καὶ φρίξω
Τὶ γρήγορα πού ἡ σκοτεινὴ γραμμὴ μακραίνει,
Τὶ γρήγορα πού τὰ σβυστὰ κερί πληθαίνουν.

Ὁλόγυρα σ' τοὺς παλαιούς πού ἔδωκαν τὴν ὠδὴν πρὸς τὰ ἔμπρὸς καὶ πού οἱ κόποι των δὲν ἐχάθησαν σ' τῆς Μαρεώτιδος τὰ βάθη, μία νέα γενεὰ συγκεντρώνεται τώρα γεμάτη ἀπὸ ὀρμὴν καὶ θέλησιν. Ὁμιλῶ γιὰ τὸν Σύλλογον τῆς «Νέας Ζωῆς» καὶ τὸ δμώνυμον περιοδικόν των. Καὶ ὅταν ἡ νεότης θωπευμένη ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἀθηνᾶν σηκώνεται καὶ ἀρπάζει τὴν ζωὴν σ' τὰ χέρια τῆς, ποιὸς εἶναι ἐκεῖνος πού δὲν ἐλπίζει πειὰ σ' τὴν ἀναγέννησι; Καλοὶ μου νέοι, πού εἶσθε ἀληθινὰ ἡ νέα ζωὴ τῆς Ἀλεξανδρείας, τὸ ἔρωτικό σας ὄνειρο τὸ πειὸ γλυκὺ ἂς εἶναι πάντοτε ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ ὠραῖον καὶ τὴν ἀλήθεια. Μέσα σ' τὴ ζωὴ μας πού τόσο γρήγορα φεύγει, ἡ σύντροφός μας ἡ πειὸ πιστὴ εἶναι ἡ σοφία καὶ ἡ ποίησις.

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

Ο ΦΟΒΟΣ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ

Ἡ εὐαισθησία καὶ ἡ καλωσύνη τόσον, φαίνεται, ἐπλημμύρησαν στὰς ἡμέρας μας ἀνὰ τὸν πολιτισμένον κόσμον ὥστε οἱ δυστυχοῦντες ἀθῶοι νὰ μὴ φθάνουν διὰ τὴν ἐξάσκησιν τῶν δύο αὐτῶν ἀρετῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκχέονται, κατὰ προτίμησιν μάλιστα, ἡθελὲ τις νομίση, ὑπὲρ τῶν πονηρῶν καὶ τῶν κακούργων, ἀκόμη καὶ ἐκείνων ὅσους ἕως τώρα ἡ πολιτεία ἐθεώρει ἐπιβαλλόμενον ν' ἀποκόπη ὡς κλάδους φέροντας καρπὸν φαρμακερόν, ἀπὸ τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς.

Τὸ ζήτημα τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου ἐπὶ αἰῶνα ὅλον ἀπασχολοῦν τὴν κοινὴν γνώμην, ἀπὸ μινὸς ἡδὴ ἐξελίσσεται πρὸ τῆς γαλλικῆς Βουλῆς καὶ προκαλεῖ τῶν διασημότερων δητόρων τὰς ἀγορεύσεις. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν λόγοι πολιτικοί, ἴσως ἀπλῶς δημοκοπικοί, ἀποτελοῦν τὴν κυρίαν βάσιν τοῦ κατὰ τῆς συγγνῆς ποινῆς πολέμου, ἀλλ' εἶναι βέβαιον ἐξ ἄλλου ὅτι ἡ εὐαισθησία καὶ ἡ ὑψηλὴ διατίμησις τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, τὰ ἀποτελοῦντα τὴν ὁρατὴν ὄψιν τῶν ἐπιχειρημάτων τῶν ὀρθῶν καὶ δημοσιολόγων, δὲν ὑπάρχουν ἀπλῶς στὸ χαρτί ἢ εἰς τὰ λόγια ἀλλ' ἔχουν πετάξῃ ῥίζας βαθειὰ στὴν ψυχὴν τοῦ νεωτέρου πολιτισμένου ἀνθρώπου. Μὴ παίρνωμεν τὸ πρᾶγμα εἰς ὑπερβολὴν, μὴ νομίζωμεν ὅτι ὁ ἄεστος ὄχλος ἔγεινε τόσον εὐαίσθητος ὅσον οἱ «διανοητικοί» λεγόμενοι ὡς θεωροῦμενοι ἐπίλεκτοι ἢ ὅτι τοῦ σημερινοῦ κουτσαβάκη ἢ ἀπάχῃ τοῦ στοιχίζει περισσότερον ἀφ' ὅτι ἐκόστιζε τοῦ παλαιότερου συναδέλφου του νὰ χύσῃ μερικὲς ἢ πολλὰς σταγόνες αἵματος ἀδελφικοῦ δὲν ἡμιποροῦμεν ὅμως ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι στοὺς μορφωμένους ἀνθρώπους τοῦ καιροῦ μας ὑπάρχει μεγαλύτερα ἀπέχθεια πρὸς τὴν χύσιν τοῦ αἵματος παρὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἰδίας ἀγωγῆς πρὸ 2 ἢ 3 αἰώνων.

Ἡ ἐκδήλωσις τῆς νεωτέρας αἰσθητικότητος, κατὰ προτίμησιν πρὸς τοὺς καταπατοῦντας πάντα νόμον καὶ τοὺς μὴ ἔχοντας κανένα λόγον ὑπάρξεως ἐν τῇ κοινωνίᾳ, τῆς ὁποίας πρῶτος σκοπὸς εἶναι νὰ προστατεύῃ τὴν ζωὴν τῶν μελῶν τῆς, εἶναι ἴσως ὅχι τόσον ἀστεία ὅσον ἐπιβλαβής· νομίζω ὅτι δὲν ἡμπορεῖ νὰ δοθῇ καλλιτέρα ἀπάντησις πρὸς τοὺς θέλοντας νὰ σεβώμεθα τὴν ζωὴν τῶν κακούργων παρὰ ἡ περίφημος φράσις τοῦ Alphonse Karr «ἂς κάμουν τὴν ἀρχὴν οἱ κύριοι δολοφόνοι». Ἀλλως τε καὶ τὰ θεωρητικὰ ἀκόμη ἐπιχειρήματα πού ἀραδιάζουν οἱ ἀντίπαλοι τῆς θανατικῆς ποινῆς δὲν φαίνονται πολὺ στερεὰ τὴν βάσιν. Δὲν βλέπομεν λ. χ. διατὶ ἡ πολιτεία θὰ εἶχε ὀλιγότερον δικαίωμα νὰ ἀφαιρῇ τὴν ζωὴν ἐνὸς τῶν μελῶν τῆς ἀπὸ τοῦ νὰ τὸν στερῇ τῆς

ἐλευθερίας του, ἢ διατὶ ὁ μὴ σεβόμενος τὴν ζωὴν τοῦ ἄλλου δικαιούται εἰς τὸν σεβασμὸν τῆς ἰδικῆς του.

Ἀς ἀφήσωμεν αὐτὴν τὴν περίστασιν ὅπου ἡ αἰσθητικότης δὲν ἔχει λογικὴν βάσιν· ἀλλ' ἄρα γε καὶ εἰς τὸν καθ' ἡμέραν βίον τοῦ ἀτόμου καὶ τῶν ἐθνῶν ὁ ὑπερβολικὸς σεβασμὸς πρὸς τὴν ζωὴν εἶναι τόσον μεγάλο καλὸν ὅσον τὸ φανταζόμεθα; Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι αὐτὸς ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλιερά μας κανχήματα καὶ δὲν ἀνοίγει κανεὶς φυλλάδιον ἢ ἐφημερίδα εἰς οἰανδὴποτε γλώσσαν, ὅπου αὐτὸ τὸ αἰσθημα νὰ μὴ παριστάνεται μαζί με τὸ τηλέφωνον, τὸν σιδηρόδρομον ἢ τὸ αεροπλάνον, τί λέγω; περισσότερον ἀκόμη ἀπὸ ὅλα αὐτὰ, ὡς τὸ φαινότερον σημεῖον τῆς ἀνθρωπίνης προόδου καὶ τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ.

Τὸ βέβαιον εἶναι πὼς οἱ προηγηθέντες ἡμῶν ἐπάνω εἰς τὴν πλάνητα αὐτὴν σφαῖραν ἡσθάνοντο πολὺ διαφορετικὰ ἀπὸ ἡμᾶς σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, βλέπομεν πόσον ὀλίγον ἐλογάριαζεν ἡ ζωὴ τοῦ ἀτόμου ἐμπρὸς στὴν ὑπαρξιν ἢ καὶ ἀπλῶς εἰς τὴν δόξαν τῆς πολιτείας ἢ εἰς τὴν δύναμιν ἀκόμη τῶν φατριῶν. Ἀς ἀφήσωμεν τὴν Ρώμην ὅπου ὁ θάνατος ἦτον ἡ μεγάλη διασκέδασις λαοῦ καὶ βασιλέων, ἂς σταματήσωμεν εἰς τὴν λαμπροτέραν ἐποχὴν τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, εἰς τὴν ἡὺ τῆς ἰταλικῆς ἀναγεννήσεως· τί βλέπομεν; Τὰ πάθη τῶν φατριῶν σβεννύμενα διαρκῶς εἰς χειμάρρους αἱμάτων· ὅλους, ἀπὸ τοὺς πρίγκηπας ἕως τοὺς πλουσίους ἀστούς, πανόπλους εἰς διαρκὴ ἀγῶνα, ζῶντας μετὰ τὴν μεγαλύτεραν ἔντασιν τὴν σήμερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ τῆς αὔριου. Θὰ εἰπῇτε ὅτι αἱ ἐποχαὶ ἐκεῖναι ἦσαν πρωτογενεῖς καὶ ὅτι ἡμεῖς δὲν πρέπει νὰ συγκρινώμεθα πρὸς τὴν ἀρχαίαν αὐτὴν κατάστασιν τῆς ἀνθρωπότητος. Εἰς τὰς ἐποχὰς ὅμως ἐκεῖνας εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἰταλίαν τῆς Ἀναγεννήσεως ἀνεδείχθησαν οἱ λαμπρότεροι τύποι τῆς ἀνθρωπότητος, ἐκεῖ ἔγειναν αἱ μεγαλύτεραι κατακτήσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος· ὅχι οἱ τηλέγραφοι καὶ τὰ τηλέφωνα, ἀλλ' ἐκεῖνοι ὅπου κατέστησαν δυνατὰς τὰς ἐφευρέσεις τῶν νεωτέρων χρόνων· ποτὲ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς δὲν ἐξετόξευσε πλέον φωτεινὰς ἀκτῖνας, ποτὲ ἡ καλλονὴ δὲν ἐφάνηκε γυνώτερη εἰς τὴν θαμβωμένην γῆν· καὶ ὅμως οἱ πειὸ μαλακοὶ ἀνθρώποι τῶν ἐποχῶν ἐκεῖνων θὰ ἐφαίνοντο σήμερα σκληροκαρδιοὶ καὶ αἰμοχαρεῖς. Παρατηροῦντες τὴν σημερινὴν γενικὴν μετριότητα τῶν ἀνθρώπων σχετικῶς πρὸς τὴν πληθύν τῶν γιγάντων πού παρήγαγον αἱ ἐποχαὶ ἐκεῖναι, συλλογίζομεθα μὴπως αὐτὸ πού νομίζομεν ἡμεῖς

τελειοποιήσιν εἶνε ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα συμπτώματα καταπτώσεως καὶ παρακμῆς καὶ μήπως ὑπὸ τὸ πρόσχημα πραότητος καὶ καλωσύνης κρύπτεται ἡ γεροντικὴ ἀδυναμία τῶν νεωτέρων ψυχῶν. Ἡ αὐτὴ ὁρμὴ ποὺ ἐξῆλπε τὰ πολιτικά καὶ οἰκογενειακά πάθη ἔφερεν ἴσως τοὺς Πλάτωνας καὶ τοὺς Φειδίας, τὸν Γαλιλαῖον ἢ τὸν Δάντε πρὸς τὰς ἀπατήτους κορυφὰς ὁποῦ θρονιάζει ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ κάλλος.

Εἶνε δύσκολον βεβαίως, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι εἶνε ἐπιθυμητόν, ἡ ἀνθρωπότης νὰ ἀναβῇ τὸν ῥοῦν τοῦ χρόνου ἐπανευρίσκουσα ὅλην τὴν

νεανικὴν τῆς ὁρμῆς καὶ βιαιότητα. Ἴσως ὅμως δὲν εἶνε φρόνιμον νὰ ἐνθαρρύνωμεν καὶ ἐπιταχύνωμεν διὰ μαλακῆς καὶ πάρα πολὺ αἰσθηματικῆς ἀγωγῆς τὸν πρὸς τὴν τελείαν ἐκδήλυνσιν ἄγοντα δρόμον. Ἐλάττωσιν τῆς πρὸς τὴν ζωὴν ἐν γένει λατρείας, μεγαλειτέρας περιφρόνησις πρὸς τὴν ἰδικήν μας ζωὴν πρὸ παντός, τὸ τόσον εὐτυχὲς αὐτὸ ἀγαθόν, ἴσως θὰ ἐγίνετο ἀφετηρία πρὸς τὴν ἐπάνοδον εἰς βίον ὀλιγώτερον μέτριον καὶ ταπεινόν. Καλὸν θὰ ἦτο ὅλοι νὰ εἴχαμεν κατὰ νοῦν ὅτι διὰ νὰ ζῶμεν καλὰ, πρέπει νὰ ξεφύγωμεν νὰ ἀποθνήσκωμεν.

•Εν Παρίσις, 17/30 Νοεμβρίου 1908

ΙΩΝ

Η ΠΕΡΑΣΜΕΝΗ ΓΕΝΕΑ—ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΑΛΑΜΟΓΔΑΡΤΗΣ

Νόμος αἰώνιος, μολονότι ὄνομα δὲν ἔλαβε ποτέ, φαίνεται, ὅτι βαρύνει τὰς ἐκλεκτὰς οἰκογενεῖας κάθε φυλῆς ἀνθρώπων καὶ διέπει τὴν ἐξέλιξιν των ἀπὸ τὴν πρώτην γονίην, ἕως τὸν ἐκλεκτότατον γόνον των κ' ἕως τὸν τελευταῖον ἀπόγονον· νόμος ἀκαμπτὸς ἀκμῆς καὶ παρακμῆς κ' ἐκμηδενισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀποτυπώνει τὴν σφραγίδα του ἐπάνω εἰς τὸ μέτωπον τῶν οἴκων, ὅσοι προωρίσθησαν ἀπὸ κάποιαν Μοῖραν ἀγαθὴν νὰ βοηθήσουν ἢ νὰ δοξάσουν τὸ ἔθνος των ἢ τὴν ἀνθρωπότητα—κ' ἐπὶ τέλους σβαίνει καὶ αὐτὸ τὸνομα.

Πόσων τιμημένων ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν ὀνόματα σεπτὰ, τὰ ὁποῖα εἰς τοὺς ἀγῶνας κατὰ τοῦ τυράννου ἀντελάλησε μὲ τὴν σάλπιγγά της ἢ φήμη, δὲν ἀπεσβέσθησαν παντοτενὰ ἀπὸ τὸνοματολόγιον τῆς σημερινῆς γενεᾶς! καὶ πόσα θὰ ἐξαφανισθοῦν εἰς ὀλίγα ἀκόμη ἔτη!

Ἐν ἀπὸ τὰ μεγάλα ὀνόματα τοῦ Μορέως, τὰ ὁποῖα ἔσπειραν γοητεῖαν ἀληθινὴν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα τῆς Ἑλλάδος, αἰῶνα μόθων καὶ ὁργανώσεως, εἶνε καὶ τὸνομα τοῦ πατρινοῦ οἴκου τῶν Καλαμογδαρταίων. Ἡ παράδοσις δὲν ἀναφέρει πόθεν τὸ ἐπώνυμον καὶ ποῖος ὁ γενάρχης· οὔτε δένδρα οἰκογενειακά, οὔτε ἀρχεῖα τοπικὰ ὑπάρχουν δυστυχῶς εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὰ ὁποῖα νὰ μᾶς διαφωτίζουν διὰ τὴν ἰστορίαν τοῦ ἀρχοντολογίου. Καὶ ἀπὸ τὴν ἰστορίαν ὅμως καὶ ἀπὸ τὴν παράδοσιν γνωστὸν εἶνε, ὅτι τὸνομα Καλαμογδαρτῆς ἐτίμησαν ἀνδρεῖοι πολεμισταὶ καὶ στοχαστικοὶ πολιτικοὶ ἀρχηγοὶ τῶν Πατρῶν καὶ τοῦ Μορέως, εἴτ' ἀγωνιζόμενοι, εἴτ' ἀναγεννηθέντες, εἴτε ὀθωνικοῦ. Ἰδιαίτερον δὲ προσωπικότητα, ἔντονον καὶ λίαν ἐνδιαφέρουσας εἰς τὴν ἐποχὴν του, ἀπετέλεσεν ἐκ τῆς οἰκογενεῖας αὐτῆς ὁ Ἀντώνιος Καλαμογδαρτῆς.

Ὁ Ἀντώνιος Καλαμογδαρτῆς ἐγεννήθη τὸ 1810 καὶ ἦτον υἱὸς τοῦ Ἀνδρέα Καλαμογδαρτῆ, ἑνὸς τῶν ἰσχυροτάτων πολιτικῶν ἀρχηγῶν τῆς Ἐπαναστάσεως, ὁ ὁποῖος μετὰ τοῦ Ἀναστασίου Μαυρομιχάλη, υἱοῦ τοῦ Πετρόμπεη, διετέλεσεν ἔγκλειστος εἰς Τριπολιτσάν, ὡς ὁμηρος τῶν Τούρκων, κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Κολοκοτρώνη· εἶχε δὲ τρεῖς ἀδελφὰς ὁ Ἀντώνιος· τὴν μεγάλην Ἑλληνίδα Καλλιόπην Παπαλεξοπούλου, τὴν περικαλλὴ Θεώνην Καρόλου Δρακοπούλου καὶ τὴν Μαρίαν Μπερτίνη, σύζυγον τοῦ ποτὲ προξένου τῆς Γαλλίας ἐν Πάτραις.

Ὁ Ἀντώνιος Καλαμογδαρτῆς ὑπῆρξεν εἰς ἀπὸ τοὺς ὠραιότατους καὶ τοὺς ἐγκυκλοπαιδικωτάτους ἄνδρας τοῦ καιροῦ του· αἰσθηματίας—φιλόπατρις καὶ φιλογύννης, ὅπως ὅλοι οἱ αἰσθηματῖαι ὅλων τῶν ἐποχῶν—πολεμιστῆς κ' ἐρωτόληπτος καὶ ποιητῆς συγχρόνως, ἦτο τὸ καύχημα τῆς οἰκογενεῖας του καὶ τὸ θαύμασμα τῶν Πατρῶν καὶ τῶν ξένων ὅλων, ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν ἐν Ἑλλάδι ἢ ἐν Ἰταλίᾳ. Ἐκ μικρᾶς ἡλικίας ἔδειξεν ἑκτακτὸν εὐφυΐαν καὶ φιλομάθειαν, δωδεκαετῇ δὲ μόλις τὸν ἔστειλεν ὁ πατήρ του εἰς τὴν ἐν Ἀχαΐᾳ μονὴν Ὁμπλοῦς, ὅπου ἐπὶ πενταετίαν ὅλην ἐσπούδασε τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς καὶ ἰδίως τὸν Ὅμηρον, ὑπὸ τὸν λόγιον μοναχὸν Ἀββακούμ· ἐπιστρέψας δὲ κατόπιν εἰς Πάτρας ἐσπούδασε κ' ἔμαθε τελείως τὴν γαλλικὴν καὶ τὴν ἰταλικήν.

Ἐφηβος ἀκόμη ἐξώσθη τὴν σπάθην τοῦ πολεμιστοῦ κ' ἔλαβε μέρος ἐνεργὸν εἰς τὸν Ἱερὸν Ἀγῶνα, διακριθεὶς παντοῦ διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὸ ρητοκίνδυνον· διετέλεσε δὲ ἀξιοματικὸς εἰς τὴν φάλαγγα τοῦ Φαβιέρου, παρὰ τὸ πλεονεξία τοῦ ὁποῖου ἐπολέμησεν ἡρωϊκῶς εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλεως.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΑΛΑΜΟΓΔΑΡΤΗΣ

Ἀφοῦ δὲ ἀποκατεστάθη ἡ τάξις εἰς τὸ νέον βασιλεῖον, ἐνυμφεύθη τὴν Βασιλικήν, θυγατέρα τοῦ Σωτηρίου Λόντου καὶ ἀδελφὴν τοῦ τότε δι-
κηγόρου Ἀνδρέου Λόντου, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέ-
κτησε δύο θυγατέρας.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δολοφονίας τοῦ Καπο-
διστρίου ὁ Ἀντώνιος εὐρίσκειτο ἐν Ναυπλίῳ,
ἐπειδὴ δὲ καὶ σάτυραν πολιτικὴν εἶχε γράψῃ
κατὰ τοῦ Κυβερνήτου, καὶ φίλος ἐπιστήθιος τῶν
Μαυρομιχαλαίων ἦτο, κατηγορήθη ὡς συνωμό-
της καὶ συνένοχός των καί, συλληφθεὶς μετὰ τῶν
ἄλλων καπεταναίων, ἐνεκλείσθη εἰς τὸ φρούριον
Μποῦρτζι, ὅπου ἔμεινε κἀνδριετός ἐπὶ μῆνας,
παθὼν ὀδυρόντας θρηνήσεις, ἐνεκα τῆς ὑγρα-
σίας καὶ μόλις τῇ ἐπεμβάσει τοῦ γάλλου στρα-
τηγοῦ, ἀποδειχθείσης τῆς ἀνωότητός του, κατωρ-
θώθη ἡ ἀποφυλάκισίς του.

Διὰ τὴν ὑπέροχον μίσησίν του καὶ τὴν πο-
λιτικὴν του σύνεσιν καὶ διὰ τὴν ἀληθινὴν εὐγέ-
νειαν τοῦ χαρακτῆρος καὶ τὴν τόλμην, ἀλλὰ καὶ
τὴν ἀγαλματώδη ἀνδρικήν καλλονὴν του ἐξήσκει
μεγάλην ἐπιρροὴν ὁ Ἀντώνιος Καλαμογδάρτης
εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, κατ' ἐπανάληψιν δ' ἐξε-
λέγη βουλευτὴς καὶ πληρεξούσιος, λαβὼν μέρος
καὶ εἰς τὴν συντακτικὴν συνέλευσιν. Πρὸς αὐτὸν
δὲ ἀπετάθη τὸ 1843 ὁ στρατηγὸς Καλλέργης καὶ
δι' αὐτοῦ ἀνγγέληται εἰς τὴν ἐπαρχίαν Πατρῶν
τὸ Σύνταγμα, τοῦ ὁποίου τὸ κείμενον ἀνέγνω-
σεν ὑπὸ τὰς ἐπενφημίας χιλιάδων λαοῦ, ἀνελθόντων
ἐπὶ τῆς βρύσεως τῆς πλατείας Καλαμογδάρτη·
ὁ ἐνθουσιασμός τῶν πολιτῶν καὶ τοῦ στρατοῦ
τότε ἔφθασεν εἰς τὸ κατακόρυφον, ἐπὶ ἑβδο-
μάδας δὲ κατόπιν ἔφαλλαν τοὺς αὐτοσχέδιους
αὐτοὺς στίχους, τοὺς ὁποίους ἀκόμη ἐνθυμοῦν-
ται οἱ γεροντότεροι Πατρινοί:

Ζήτω Ἀντώνη Καλαμογδάρτη,
Καὶ σὺ Τσερετῖδη καὶ οἱ λοιποί,
Τὸ ὄνομά σας στὴν Ἱστορίαν
Μὲ χρυσὰ γράμματα θὰ γραφῇ.

Ἄλλ' ἐν ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικώτατα ἐπεισό-
δια τοῦ βίου τοῦ Ἀντωνίου Καλαμογδάρτη εἶνε
ἡ γνωριμία του μετὰ τὸν Φουὰτ πασσᾶν, τὸν ἰδρυ-
τὴν τοῦ Νεοτουρκικοῦ κόμματος.

Ὁ Καλαμογδάρτης εἶχε λάβῃ μέρος εἰς τὴν
μάχην τοῦ Πέτα κατὰ τὸ 1854 ἐπὶ κεφαλῇ
σώματος Πατρινῶν καὶ ἐν συμπράξει μετὰ τοῦ
στρατηγοῦ Τζαβέλλα. Πολιορκηθεὶς δὲ ὑπὸ τὰ γα-
μματος τουρκικοῦ ὀλοκλήρου καὶ εὐρεθείς μόνος,
μετὰ τοῦ πιστοῦ του Ἰταλοῦ ὑπηρέτου Ἀντω-
νίου, ἐπερικυκλώθη καὶ συνελήφθη αἰχμάλωτος·
ἐπειδὴ δὲ ὑπέφερεν ἀπὸ θρηνήσεων καὶ δὲν
ἀντεῖχεν εἰς πορείαν, ἐζητήθη ἵππος, διὰ νὰ
ἰππεύσῃ, μὴ εὐρεθέντος δὲ τοιοῦτου, ὑπεχρέω-
σαν οἱ τοῦρκοι ἀξιωματικοὶ ἓνα Ἀραβὰ νὰ
χρησιμεύσῃ ὡς ὑποζύγιον· ἐνῶ δὲ οὗτος τὸν
μετέφερεν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ στρατηγοῦ Φουὰτ,
ἀπέχουσαν μίαν περίπου ὥραν ἀπὸ τὴν θέσιν τῆς

αἰχμαλωσίας, ὅμιλος Ἀλβανῶν ἀπέτεινεν ἑλλη-
νιστὶ ὑβριστικὰς φράσεις πρὸς τὸν αἰχμάλωτον.

— Αὐτό, ποὺ κάμνετε, τοὺς εἶπεν ὁ Καλα-
μογδάρτης, δὲν εἶνε ἀνδρικόν, νὰ ὑβρίζετε ἓνα
αἰχμάλωτον. Δόσατέ μου τὰ ὅπλα μου καὶ τότε
ὑβρίσατέ με...

Μετ' ὀλίγον τὸν ὠδήγησαν ἐνώπιον τοῦ
Φουὰτ πασσᾶ εἰς τὴν σκηνὴν του, ὅπου παρί-
στατο καὶ ὁ γραμματεὺς καὶ διερμηνεὺς του
Ἀδοσίδης ἐφένδης, ὁ δὲ πασσᾶς, διερμηνεύον-
τος τοῦ Ἀδοσίδου, τοῦ ἀπέτεινε διαφόρους ἐρω-
τήσεις· ἀπαντῶν δὲ εἰς τὸν Ἀδοσίδην ὁ Καλα-
μογδάρτης παρενέβαλλεν εἰς τὰ λόγια του —
κατὰ τὴν συνήθειαν, τὴν ὁποίαν εἶχε καὶ ὀμιλῶν
καὶ γράφων — γαλλικὰς καὶ ἰταλικὰς φράσεις.
Τοῦτο ἔκαμεν ἐντύπωσιν καὶ ἐκπλήξιν εἰς τὸν
γαλλομαθὲ Φουὰτ, ὁ ὁποῖος ἤρχισε συνομιλῶν
ἀπ' εὐθείας μετὰ τὸν αἰχμάλωτον του γαλλιστί·
καὶ ὅσον ἐξηκολούθει ἡ συνομιλία, τόσοον περισ-
σότερον ἐγοητεύετο μετὰ τὰς γνώσεις, τὸ θάρρος
καὶ τὴν εὐφυΐαν του· καὶ τόσοον εὐμενῶς διετέθη
ὁ βαδύνους Ὀθωμανός, ὥστε κατ' ὅλην τὴν
διάρκειαν τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ Καλαμογδάρτη,
σαράντα ἡμέρας, τὸν εἶχεν ὁμοτράπεζόν του καὶ
τοῦ ἔκαμεν ἀπείρους περιποιήσεις. Καὶ ὅταν
λυτρωθεὶς ἀνεχώρει, ὁ Φουὰτ πασσᾶς ἐδάκρυ-
σεν ἀποχωριζόμενος αὐτόν, ὅπως διηγεῖτο ἔπειτα
ὁ ἴδιος Καλαμογδάρτης· αἱ δὲ φιλικαὶ σχέσεις
τῶν ἐξηκολούθησαν ἐπὶ μακρὸν κατόπιν, διὰ τῆς
συνῆτης ἀνταλλαγῆς γραμμάτων μεταξὺ των.

Ὀλίγους μῆνας μετὰ τὴν εἰς Πάτρας ἐπιστρο-
φήν του, ἐπειδὴ οἱ θρηνητικοὶ πόνοι τῶν ποδῶν
του ἐπετάθησαν, ἀνεχώρησεν οἰκογενειακῶς εἰς
Ἱταλίαν πρὸς θεραπείαν, διορισθεὶς δὲ πρόξε-
νος τῆς Γαλλίας ἐν Λιβόρνῳ καὶ κατόπιν ἐν
Φλωρεντίᾳ, διέμεινεν εἰς τὰς πόλεις αὐτάς ἐπὶ
ἔτος ἐν ὅλῳ περίπῳ. Ἡ ὥραία του κατατομή,
τὸ λιγυρόν του ἀνάστημα καὶ ἡ πολυτελεστάτη
ἑλληνικὴ ἐνδυμασία του καὶ ὁ βαρύτιμος κόκκι-
νος ντουλαμάς του, ἡ χάρις του καὶ ἡ πολυ-
μάθειά του καὶ ἡ τελεία γνώσις τῆς Ἱταλικῆς,
ἦσαν τόσα ἐλκυστήρια ἰσχυρά, τὰ ὁποῖα τὸν
ἔκαμαν ταχέως δημοφιλέστατον εἰς καθεμίαν ἀπὸ
τὰς πόλεις αὐτάς· ἦτο παντοῦ γνωστός ὑπὸ τὴν
ἐπωνυμίαν «Il bello Greco» καί, θαυμαστής
τοῦ ὥραίου φύλου καὶ τῆς ποιήσεως καὶ τῆς
τέχνης, ὅπως ἦτο, ἐπροκάλει τὸν ἐνθουσιασμόν,
ὅπου διήρχετο καὶ ἀπετέλει θήρῳα τῶν ζωγρά-
φων, οἱ ὁποῖοι ἐξελιπάρουν αὐτόν ὡς πρότυπον
εἰς τὰ ἐργαστήριά των.

Ἀλλὰ νοσταλγῆσας τὸ πατρίον χῶμα, ἀπελ-
πισθεὶς δὲ καὶ περὶ τῆς θεραπείας τῶν θρηνητι-
σμῶν του, παρητήθη τῆς προξενικῆς θέσεως
καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Πάτρας.

Ὁ Ἀντώνιος Καλαμογδάρτης, ποτισμένος ἀπὸ
τὸ ῥομαντικὸν πνεῦμα τῆς ἐποχῆς του, παρα-

κολουθῶν δὲ τὴν τότε γαλλικὴν καὶ ἰταλικὴν
ποίησιν, ἔγραψε πολλὰ ποιήματα εἰς ἁπλὴν
καθαρεύουσιν γλῶσσαν, εὐρυθμὰ καὶ εὐφάντα-
στα, ἀποπνέοντα ὅμως βαρεῖαν ῥομαντικότητα.
Ἰδὼν ἀπόσπασμα ἑνὸς ἐκ τῶν ποιημάτων
του, ὡς δείγμα τῆς ποιητικῆς του ιδιοφυΐας:

...ὦ! νὰ ἔμπορῶσα σύσσωμος τὴν σφαῖραν μας
[ν' ἀφήσω]

Κ' εἰς τὸν ὑπερουράνιον κόσμον νὰ μετοικήσω!
Ἴσως ἐκεῖ θὰ ἔβλεπα ὅτι ἐδῶ δὲν εἶδα,
Καὶ ἔρωτα παντοτεινὸν καὶ πίστιν καὶ ἐλπίδα,
Καὶ τὸ ἰδανικὸν καλόν, ποῦ ὁ κόσμος δὲν γνωρίζει,
Καὶ ἡ ψυχὴ μου ἐπιθυμεῖ ματαίως καὶ ἐλπίζει.
Ἐδῶ τὸ πᾶν μαραίνεται, ἐδῶ τὸ πᾶν διαβαίνει,
Ὁ πόνος μόνος διαρκεῖ, ἡ θλίψις μόνη μένει·
Ἡ θλίψις δὲν μοῦ ἔλειψε καὶ νύκτα καὶ ἡμέρα,
Τὸν πόνον τὸν ἀνέπνευσα μαζὶ μετὰ τὸν ἀέρα.

Ποτὲ ὁ βίος τῶν θνητῶν δὲν ἦρесе σ' ἐμένα·
Εἰς τὴν πνοήν μου τάνθη του τὰ εἶδα μαραμένα...

ὦ σὺ, τοῦ βίου ὄνειρον καὶ τῆς ψυχῆς ἀπάτη,
Τοῦ οὐρανοῦ μας κάτοικε, τῆς γῆς μας διαβάτη...
Ἄν ποτε τὸν κοινοῦ τῆς γῆς μακρὰν τινάξῃς
Καί, τῶν ἀγγέλων ἀδελφῇ, στοὺς οὐρανούς πετάξῃς,
Θυμήσου πῶς μ' ἀγάπησες, τί μ' ἔταξες θυμήσου,
Συνοδοιόργον δέξαι με καὶ πάρε με μαζὶ σου...

Ἰσχυροτάτην δὲ ἐντύπωσιν εἶχε κάμῃ τότε τὸ
ἐλεγείον, τὸ ὁποῖον ἀπήγγειλεν εἰς τὴν κηδείαν
τῆς Βικτωρίας, πρώτης συζύγου τοῦ Βενιζέλου
Ρούφου καὶ ἀδελφῆς τοῦ αὐθέντου καὶ στρα-
τηγοῦ τῆς Ἡλείας Χρυσάνθου Σισίνη, ὁ ὁποῖος
εἰδοποιηθεὶς ἐκεῖ, ὅτι ἡ ἀδελφὴ του ἐκινδύνευεν,
ἔσπευσεν εἰς Πάτρας ἔφιππος ἐπὶ τοῦ καλλιτέ-
ρου του ἵππου, ὡσὰν ἄλλος ἦρως μεσαιωνικοῦ
θρύλου, μετὰ ταύτην ταχύτητα, ὥστε τὸ εὐγενὲς
ζῶον ἔπεσεν κεραυνόπληκτον πρὸ τῆς ἐξωθύ-

ρας τοῦ οἴκου τῆς ἐπιθανατίου. Τὸ τραγικὸν
αὐτὸ ἐπεισόδιον ἀνέφερεν εἰς τὸ ἐλεγείον του ὁ
Καλαμογδάρτης καὶ ἀπέσπασε μετὰ τοὺς στίχους
του τὰ δάκρυα καὶ τοὺς κοπετοὺς τῶν ἀκολου-
θούντων τὸ λείψανον.

Πλὴν τούτων πολλὰ ποιήματα γάλλων καὶ
ἰταλῶν ποιητῶν εἶχε μεταφράσει ἐμμέτρως,
μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τοὺς *Ποιητικούς Στο-
χασμούς* τοῦ Λαμαρτίνου, εἰς στίχους δὲ γαλλι-
κοὺς ὀλόκληρον τὴν *Κόλασιν* τοῦ Λάντη.

Ὁ στίχος τοῦ Πετράρχου, ἑνὸς ἀπὸ τοὺς
ἀγαπημένους του ποιητὰς:

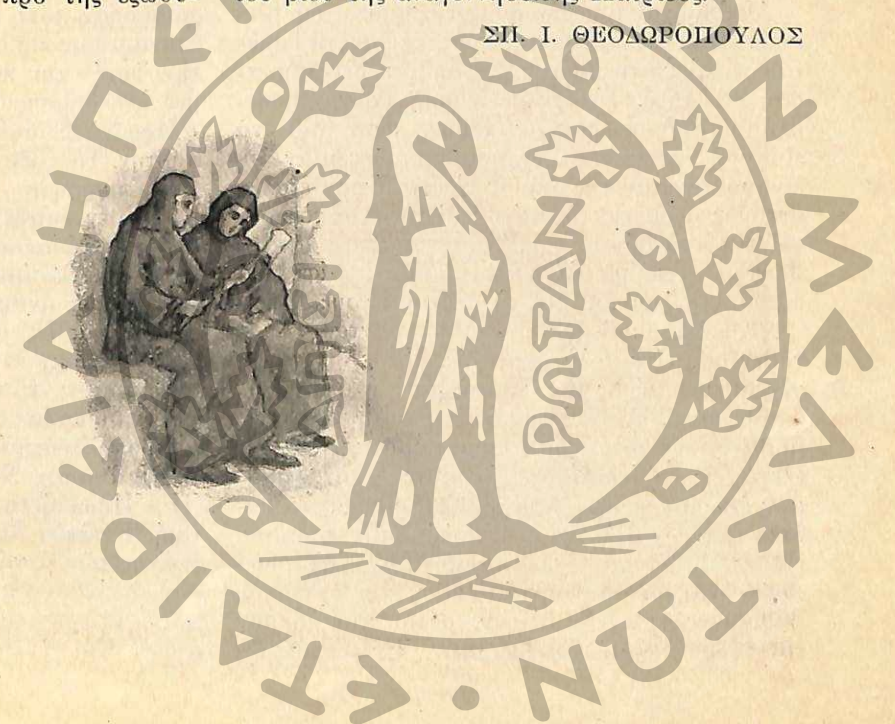
Mai questa mortal vita à me non piaque,

ὕμνησε τὸ ἔμβλημα τῆς ἐσωτερικῆς του ζωῆς,
τῆς μόνης ἀληθινῆς ζωῆς του· τὸν στίχον αὐτὸν
ἔγραψεν ἰδιοχείρως κάτωθεν τῆς εἰκόνας του,
τὴν ὁποίαν δι' ἐλαιογραφίας ἐπὶ μεμβράνης ἐφι-
λοτένησεν ὁ Ἀγγλος Φίλιππος Γκορὴν, εἰκονί-
σας αὐτόν εἰς τὴν ἀνθησιν τῆς νεότητος καὶ τῆς
καλλονῆς του, εἰς ἡλικίαν 25 ἐτῶν τῆς εἰκόνας
δ' αὐτῆς ἀντίγραφον δημοσιεύεται ἐνταῦθα.

Καὶ οἱ στίχοι αὐτοὶ οἱ πένθιμοι ἦσαν ὥσα-
ναι προμήνυμα θλιβερόν τοῦ τραγικοῦ τέλους
τοῦ Καλαμογδάρτη, διότι πλανῶν τὸν λογισμόν
του εἰς κάποιαν ῥομαντικὴν ἀπογοήτευσιν, βα-
σανιζόμενος δ' ἐξ ἄλλου καὶ ἀπὸ τοὺς θρηνητι-
κοὺς πόνους τῶν κάτω ἄκρων, ἐτερμάτισε διὰ
τῆς ἰδίας του χειρὸς τὴν ζωὴν του τὸ 1856, εἰς
ἡλικίαν δηλαδὴ 46 ἐτῶν.

Καὶ οὕτω πῶς ἐξέλιπε φυσιογνωμία ἰδιότυ-
πος καὶ ἐξαιρετικὴ, ἡ ὁποία ἀφῆκεν ἰσχυρὰ ση-
μεῖα τῆς διαβάσεώς της εἰς ὀλόκληρον ἐποχὴν
τοῦ βίου τῆς ἀναγεννηθείσης Πατρίδος.

ΣΗ. Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΟΥ ΜΠΕΤΟΒΕΝ

Ο Μπετόβεν υπήρξε μία από τὰς εὐγενεστέρων φυσιογνωμίας τῆς ἀνθρωπότητος καὶ συγχρόνως ἀπὸ τὰς πλέον δυστυχεῖς. Νέος εἶχε πολλὰς τάσεις πρὸς τὴν κοιμῶτητα καὶ πολλάκις ἐθεάθη εἰς τὸ Πράτεο τῆς Βιέννης νὰ παῖζη μπιλιάρδο ντυμένος μὲ σεμνὴν εὐπρέπειαν. Βραδυτέρων ὅμως αἱ θύελλαι τῆς ζωῆς, ἡ πτωχεία καὶ ἡ ἐργασία τὸν ἔκαμαν νὰ λησμονήσῃ ὅλας αὐτὰς τὰς ἀθῶας κοσμικὰς ἀπασχολήσεις καὶ νὰ ἐξέρχεται εἰς τοὺς δρόμους ἀσκεπὴς καὶ ἀξυρίστος ὥστε τὰ παιδιὰ νὰ τὸν φωνάζουν «Ρομπινσῶνα» καὶ οἱ σοβαροὶ ἄνθρωποι νὰ τὸν περιφρονοῦν ἐκλαμβάνοντες αὐτὸν ὡς τρελλόν.

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Βόννην στὰς 16 Δεκεμβρίου 1770 ἀπὸ πατέρα ἀλκολικὸν καὶ μητέρα πάσχουσαν ἀπὸ φυματίωσιν. Καὶ ἡ λεπτομέρεια αὐτὴ εἶνε ἀναγκαιοτάτη, διότι ἐπεξηγεῖ τὴν ἀσθένειαν τῆς κωφότητος ἀπὸ τὴν ὁποίαν προσεβλήθη ὁ μέγας συνθέτης εἰς ἡλικίαν εικοσιῆς ἐτῶν.

Ὅταν ἦτο μικρὸς ἀκόμη, ὁ πατέρας του ἠθέλησε νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὴν ἰδιοφυΐαν του. Εἰς ἡλικίαν τεσσάρων ἐτῶν τὸν ἐξέθετεν ὡς ἓνα μικρὸν τέρας. Ἐπειτα τὸν ἐκάθιζεν εἰς τὸ ἀρμόνιον καὶ ἔπαιζεν ἕως ὅτου νὰ ματώσουν τὰ δαχτυλάκια του. Ἐνδεκαετῆς ἐλάμβανε μέρος εἰς τὴν ὁρχήστραν τοῦ θεάτρου καὶ δεκαεπτὰ ἐτῶν ἦτο ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας του μὲ τὴν εὐθύνην τῆς ἀνατροφῆς τῶν δύο μικρῶν ἀδελφῶν του.

Αἱ ἀπαρχαὶ του δὲν ἦσαν εὐχάριστοι ὡς βλέπετε. Τὸν ἐξωγόνησαν ὅμως ὀλίγον αἱ πρῶται δειλαὶ ἐπιτυχίαι του, αἱ ὁποῖαι δὲν διήρκεσαν ἐπὶ πολὺ. Τὸ 1796, εἰκοσιῆς ἐτῶν, προσεβλήθη ἀπὸ κωφότητά τὸσον, ὥστε διὰ νὰ εἰμπορῇ νὰ συνθέτῃ, ἐρησιμοποιοῦσε μίαν ξυλίνην μπακέταν τῆς ὁποίας τὸ ἓνα ἄκρον ἐτοποθετοῦσε μέσα εἰς τὸ πιάνο καὶ τὸ ἄλλο τὸ κρατοῦσε μὲ τὰ δόντια του. Τοιοῦτοτρόπως κατῴρωνε ν' ἀκούῃ ὀλίγον. Ὁ ἴδιος γράφει εἰς κάποιον φίλον του διὰ τὸ ἀτύχημά του:

«Καλέ μου καὶ ἀγαπητέ μου Ἀμάντα, ὁ Μπετόβεν σου εἶνε πολὺ δυστυχής. Μάθε ὅτι τὸ εὐγενέστερον μέρος τοῦ ἑαυτοῦ μου, ἡ ἀκοή μου, ἔπαθε πολὺ. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ὅπου ἤμεθα μαζί, ἠσθανόμουν τὰ πρῶτα συμπτώματα ἀλλὰ δὲν ἔλεγα εἰς κανένα τίποτε. Ἐκτοτε ἡ κατάστασίς μου ἐχειροτέρευσε. Ἀραγε θὰ θεραπευθῶ; Φυσικὰ ἐλπίζω, ἀλλ' ὅχι καὶ πολὺ, διότι τοιούτου εἶδους ἀσθένεια εἶνε ἀθεράπευτοι. Καὶ τώρα πρέπει νὰ ζήσω μακρὰν ἀπὸ κάθε τι ποὺ ἀγαπῶ, βυθισμένος εἰς τὴν θλίψιν, μέσα στὸν κόσμον τὸν τόσον ἄθλιον καὶ ἐγωϊστήν. Ἐν τούτοις θὰ

ὑποταχθῶ εἰς τὴν εἰμαρμένην μου, μολονότι θὰ προσπαθῶ νὰ τεθῶ ὑπεράνω ὅλων αὐτῶν τῶν ἀτυχημάτων. Ἀλλὰ πῶς θὰ τὸ κατορθώσω;»

Εἰς ἄλλην του ἐπιστολὴν πάλιν πρὸς τὸν ἴδιον γράφει:

«Εἰς τὸ θέατρον διὰ ν' ἀντιλαμβάνωμαι τὸν ἠθοποιὸν πρέπει νὰ τοποθετοῦμαι πλησίον τῆς ὁρχήστρας. Τοὺς ὑψηλοὺς ἤχους τῶν ὁργάνων καὶ τῶν φωνῶν δὲν τοὺς ἀκούω ἂν καθίσω λιγάκι μακρότερα. Ὅταν μοῦ ὁμιλοῦν σιγά, μόλις ἀκούω καὶ πάλιν μοῦ εἶναι ἀνυπόφορον ὅταν μοῦ φωνάζουν δυνατά. Ἀλλοίμονον, πολὺ συχνὰ καταρῶμαι τὴν τύχην μου. Ἐν τούτοις ὁ Πλούταρχος μοῦ διδάσκει τὴν ὑπομονήν. Θὰ κάμω ὅτι εἰμπορῶ διὰ ν' ἀντιμετωπίσω τὴν τύχην μου ἄλλ' ὑπάρχουν στιγμαὶ ὅπου εἶμαι τὸ δυστυχέστερον πλάσμα τοῦ Θεοῦ. Ὑπομονή! Τί θλιβερόν καταφύγιον! Καὶ ὅμως εἶναι τὸ μόνον ποὺ μοῦ μένει.»

Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ὅλων αὐτῶν τῶν θλίψεων, καὶ ὅλων αὐτῶν τῶν σωματικῶν καὶ ἠθικῶν πόνων, ὁ Μπετόβεν ἔγραψε τὴν «Παιθητικὴν Σονάταν» ποὺ δὲν γνωρίζει κανεὶς τί νὰ πρωτοθανμάσῃ εἰς αὐτήν, τὸ κάλλος τῆς ἀρμονίας ἢ τὸν συνθέτην ὅστις ὕστερα ἀπὸ μίαν τοιαύτην δοκιμασίαν ἠδυνήθη νὰ τραγουδήσῃ τὴν χαρὰν μὲ τὴν κοχλάζουσαν ἐκείνην νεότητα μερικῶν ἐκ τῶν ἔργων του.

Ἐνας τέτοιος ἄνθρωπος φυσικὰ δὲν εἰμποροῦσε νὰ μένῃ ἀμέτοχος τῶν συμβάντων ποὺ ἐτάρασσαν τότε τὴν ἀνθρωπότητα. Ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις καὶ οἱ ναπολεόντιοι πόλεμοι εἴλκυαν τὴν ψυχὴν του καὶ τὸ πνεῦμα του. Ὁ Μπετόβεν ἦτο δημοκράτης καὶ ὅλοι γνωρίζομεν ὅτι ἡ «Ἡρωϊκὴ Συμφωνία» ἐγράφη διὰ τὸν Βοναπάρτην. Τὸ πρῶτον χειρόγραφον μάλιστα φέρει τὴν ἐπιγραφὴν «Βοναπάρτης». Ἀλλ' ὅταν ὁ Μπετόβεν ἔμαθεν ὅτι ὁ Ναπολέων ἔγινε αὐτοκράτωρ, τόσον ὠργίσθη ὥστε λέγουν ὅτι ἀνέκραξε: «Ἀλλοίμονον, καὶ αὐτὸς δὲν ἦτον παρὰ ἓνας κοινὸς ἄνθρωπος» καὶ ἔσχισε τὴν ἀφιέρωσιν γράφας ἐπ' αὐτῆς: «Ἡρωϊκὴ Συμφωνία... εἰς ἀνάμνησιν ἑνὸς μεγάλου ἀνθρώπου».

Ῥωμαῖος ἐπαναστάτης, ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸν Χαιρωνέα φιλόσοφον, γράφει ὁ Ῥολάν, ὀνειροπολοῦσε μίαν ἡρωϊκὴν δημοκρατίαν ἰδρυομένην ἀπὸ τὸν Ναπολέοντα, τὸν θεὸν τῆς Νίκης. Ἡ «Ἡρωϊκὴ του Συμφωνία» εἶνε ἐπαναστατικὴ. Ἐγκλείει ὀλόκληρον τὴν ψυχὴν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τῶν μεγάλων γεγονότων, τὴν ἐντύπωσιν ποὺ ἀφήνουν εἰς τὰς ὑπερόχους μονήρεις ψυχὰς ποὺ ἡ ἐπαφὴ τῆς πραγματικότητος δὲν τὰς ἐπηρεάζει. Καὶ εἰς τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ Μπετόβεν

Ὁ Μπετόβεν παιδί

κίνησιν διότι ἔτσι ἔκαμνε πάντοτε. Ἐπειτα ἐδόνησε μερικὰς συγχορδίας εἰς τὶς χαμηλὰς νότες καὶ ὕστερα βραδέως, μὲ κάποιαν μυστηριώδη μεγαλοπρέπειαν ἔπαιζεν ἓνα τραγοῦδι τοῦ Σεβαστιανοῦ Μπάχ:

Ἄν θέλῃς νὰ μοῦ δώσῃς τὴν καρδιά σου
Πρέπει νὰ μοῦ τὴν δώσῃς μυστικά,
Τὴν σκέψι μας κανεὶς νὰ μὴ μαντέψῃ
Τὰ λόγια μας τὰ πειὸ πονετικά.

Ἡ μητέρα του καὶ ὁ ἐφημέριος ἐκοιμῶντο. Ὁ ἀδελφὸς του ἐκύτταζε μὲ σοβαρότητα ἐμπρὸς του, κἄν ποὺ τὸ τραγοῦδι του καὶ τὸ βλέμμα του μιλοῦσαν εἰς τὴν ψυχὴν του, ἐνοιῶσα τότε ὅλην τὴν γλυκύτητα τῆς ζωῆς. Τὴν ἐπαύριον τὸ πρῶτ' ἐνηντήθημεν εἰς τὸ πάγκον. Μόλις μὲ εἶδε μοῦ λέγει: «Ἐγραψα μίαν ὄπερα, τῆς ὁποίας τὸ πρωτεύον πρόσωπον εἶνε μέσα μου, εἶνε ἐμπρὸς μου, παντοῦ ὅπου πηγαίνω καὶ ὅπου στέκομαι. Ποτέ μου δὲν ἔφθασα εἰς παρόμοιον ὕψος. Τὸ πᾶν εἶνε φῶς γιὰ μένα πλέον, ἀγνόησις καὶ διαύγεια. Μέχρι σήμερον ἐμοιάζα μὲ τὸ μυθολογικὸν ἐκεῖνο ἐξωτικὸ παιδί ποὺ συνάζει τὰ χαλίκια καὶ δὲν βλέπει τὸ ἐξαίσιον ἄνθος ποὺ εἰς τὸν δρόμον του ἀπλώνει τὴν ἀνοιξί του καὶ τὴν εὐωδία του».

ἀντανακλῶνται δυνατὰ χρωματισμέναι αἱ ἀνταύγειαι τῶν ἐπικῶν αὐτῶν πολέμων, ποὺ ἔχουν ἀφήσῃ βαθύτατα τὰ ἴχνη των εἰς ὅλα τὰ ἔργα του τὰ ὁποῖα συνέθεσεν εἰς αὐτὴν τὴν περίοδον.

Τὸν Μάϊον τοῦ 1806 ὁ Μπετόβεν ἠρραβωνίσθη μετὰ τὴν Θηρεσίαν Μπρουνσβίχ. Ἰδοὺ πῶς διηγείται ἡ Θηρεσία τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο τῆς μνηστείας των.

«Τὴν Κυριακὴν τὸ βράδυ μετὰ τὸ γεῦμα ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς σελήνης, ὁ Μπετόβεν ἐκάθισεν εἰς τὸ πιάνο. Κατ' ἀρχὰς ἄφησε τὸ χέρι του ἀδιάφορο ν' ἀπλωθῇ ἐπάνω εἰς τὰ πληκτρα. Ὁ ἀδελφός μου κἄν ἐγνωρίζαμεν αὐτὴν τὴν

Ἐν τούτοις ὁ γάμος αὐτὸς δὲν ἔγινε. Διὰ τί; Κανεὶς δὲν τὸ γνωρίζει μολονότι εἰξεύρομεν ὅτι ὁ Μπετόβεν ἀγάπησε μέχρι τῆς τελευταίας του πνοῆς τὴν Θηρεσίαν καὶ αὐτὴ ἐπίσης ἀπέθανε μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Μπετόβεν εἰς τὰ χεῖλη.

Εἰς τὰ 1810 ὁ Μπετόβεν ἐπαναπίπτει εἰς τὴν μόνωσίν του. Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν χρονολογεῖται καὶ τὸ κατωτέρω ἀνέκδοτον ποὺ ἀποδεικνύει ὅτι ὁ χαρακτήρ ἦτο εἰς τὸ ὕψος τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ μουσικοῦ. Εἶνε μία ἐπιστολὴ τοῦ διδασκάλου ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀποσπῶμεν γραμμὰς τινὰς σχετικὰς μὲ τὸ μάθημα τῆς ἀνεξαρητισίας ποὺ ἔδωκεν εἰς τὸν μέγαν Γερμανὸν ποιητὴν Γκαίτε.

«Οἱ Βασιλεῖς καὶ οἱ πρίγκιπες εἰμποροῦν νὰ κάμουν καθηγητὰς καὶ μυστικοσυμβούλους. Εἰμποροῦν νὰ τοὺς γεμίσουν ἀπὸ τίτλους καὶ παράσημα. Ὅχι ὅμως νὰ τοὺς κάμουν καὶ μεγάλους ἄνδρας. Καὶ ὅταν δύο ἄνδρες ὅπως ἐγὼ καὶ ὁ Γκαίτε εἴμεθα ἐνώπιόν των, αὐτοὶ ὀφείλουν νὰ αἰσθανθοῦν τὸ μεγαλεῖον μας. Χθὲς τὴν ὥραν ποὺ ἐγὼ καὶ ὁ Γκαίτε περιπατοῦσαμεν, εἶδαμεν μακρὰν τὴν αὐτοκρατορικὴν οἰκογένειαν. Ὁ Γκαίτε ἀμέσως ἄφησε τὸ χέρι μου καὶ ἔσπευσε νὰ τοποθετηθῇ καταλλήλως διὰ νὰ τοὺς χαιρετήσῃ. Δὲν κατῴρθωσα νὰ τὸν παρασύρω. Τότε ἔχωσα τὸ κεφάλι μου μέσα εἰς τὸ καπέλο μου καὶ ἐκούμπωσα τὴν ρεντικότα μου καὶ ἀνακατώθηκα μὲ τὸ πλῆθος. Πρίγκιπες καὶ αὐλικοὶ

Ὁ Μπετόβεν καὶ ἡ μνηστὴ του, τὴν ὁποίαν δὲν ἐνυμφεύθη ποτέ

τότε παρετάχθησαν. Ὁ δούξ Ροδόλφος μοῦ ἔβγαλε τὸ καπέλο καὶ ἡ αὐτοκρατορίσσα πρώτη μ' ἔχαιρέτησε. Οἱ μεγάλοι μὲ γνωρίζουν. Κατόπιν διεσκέδαζα βλέπων τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὴν ἀκολουθίαν των νὰ διέρχονται ἔμπροσθεν τοῦ Γκαϊτε ὅστις εἰς τὸ ἄκρον τοῦ δρόμου, ὑποκλινόμενος ἐστέκετο μὲ τὸ καπέλο ἔς τὸ χέρι. Ὅταν ἡ αὐτοκρατορικὴ συνοδεία παρήλθε τὸν ἔψαλα καλά».

Αἱ ἀνεξάρτητοι αὐταὶ τάσεις του ἐθεωρήθησαν ὡς ἀγροικίαι. Ὅμως παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ δόξα τοῦ Μπετόβεν ηὔξανε. Τὸ 1814 εἰς τὸ συνέδριον τῆς Βιέννης τὸν ἀνεκήρυξαν ὡς πανευρωπαϊκὴν δόξαν. Ἐπειτα ἦλθαν οἱ δύσκολες ἡμέρες. Τρεῖς πλούσιοι μεγιστάνες ἀνέλαβον νὰ τοῦ δίδουν τέσσαρες χιλιάδες φιορίνια ἐτησίως μὲ τὸν ὅρον ὅμως νὰ μὴν ἐγκαταλείψῃ τὴν Βιέννην. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ δὲν ἐκράτησαν τὴν ὑπόσχεσίν των.

Ἐξ ἄλλου ἡ κωφότης του ἔγινε τελεία πλέον. Τὸ 1822 ζητεῖ νὰ διευθύνῃ τὰς γενικὰς δοκιμὰς τοῦ Fidelio, ἀλλὰ μὴ ἀκούων καθόλου τὸ τί γίνεται εἰς τὴν σκηνήν, φέρει γενικὴν ἀναστάτωση μεταξὺ ὀρχήστρας καὶ ἀοιδῶν. Δύο ἔτη βραδύτερον τὴν 7ην Μαΐου τοῦ 1824 διευθύνων ὁ ἴδιος τὴν συναυλίαν δὲν ἤκουεν ἀπολύτως τίποτε ἀπὸ ὅλον τὸν θόρυβον ποὺ ἐγένετο τριγύρω του καὶ τὰς ἀνευφημίας τοῦ πλήθους. Τότε μία τῶν ἡθοποιῶν τὸν ἐπῆρεν ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν ἐγύρισε πρὸς τὸ μέρος τῶν ἀκροατῶν, ποὺ ὄρθιοι σείοντες τὰ καπέλα των τὸν ἐχειροκρότουν μανιωδῶς.

Κατάχρεως καὶ ἐνοχλούμενος ἀπὸ δίκας καὶ οἰκογενειακὰς στενοχωρίας, στερούμενος χρημάτων καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἐξοικονομήσῃ τὰς ἀνάγκας του, εἶχε τὴν ἀτυχίαν, μέσα εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς θλίψεις ν' ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀνεπιόν του

Κάρολον μανιωδῶς. Ἀλλὰ τὴν πατρικὴν αὐτὴν μέριμναν τοῦ Μπετόβεν δὲν ἐξετίμησε ὁ ἀνεπιός του καὶ τοῦ ἐφάνη πολὺ ἀγνώμων. Ἡ μόνη του ψυχικὴ χαρὰ εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο ὁ θρίαμβος τῆς «Ἐνάτης Συμφωνίας» ποὺ ἐπαίχθη ἐνώπιον ἑνὸς τόσον ἐνθουσιώδους κοινοῦ ὥστε ὁ Μπετόβεν ἐλιποθύμησεν ἀπὸ συγκίνησιν.

Μετὰ τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἡ ἀδάμαστος ψυχὴ του ὑπετάχθη εἰς τὸν πόνον. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ ζωὴ του ἤρχισε νὰ φθίνῃ. Προσεβλήθη ἀπὸ χροσὴν κατ' ἀρχάς, καὶ κατόπιν, εἰς ἓνα του ταξίδι ποὺ ἔκαμεν εἰς τὴν Βιέννην διὰ τὸν ἀνεπιόν του, ἀπὸ πλευρίτιδα. Ἐπιστρέψας ἔστειλε τὸν περίφημον αὐτὸν ἀνεπιόν του νὰ καλέσῃ τὸν ἱατρόν. Ὁ Κάρολος τὸ ἐλησμόνησε καὶ ὅταν τὴν ἐπιοῦσαν ἦλθεν ὁ ἱατρός, ἦτο ἀργὰ πλέον διότι ἐκτὸς τῆς πνευμονικῆς συμφορῆσεως εἶχε προσβληθῇ καὶ ἀπὸ κήρωσιν τοῦ ἥπατος, καὶ κατεκλίθη διὰ νὰ μὴ ἐγερθῇ πλέον ἀπὸ τὴν ἀθλίαν κλίνην ὅπου τὸν κατέτρωγαν ἐκτὸς τῶν πόνων του καὶ οἱ κορέοι.

Εἰς τὸ σπῖτι του κατὰ τὰς κρισίμους αὐτὰς στιγμὰς τῆς ἀσθενείας του δὲν ὑπῆρχεν οὔτε μονόλεπτον διὰ νὰ πληρώσῃ τὰ φάρμακα καὶ τὴν τροφήν του. Τότε ἡ φιλαρμονικὴ ἐταιρεία τοῦ Λονδίνου τοῦ προκατέβαλε δύομισιν χιλιάδας φράγκα ποὺ ἀνεκούφισαν κάπως τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς του. Μετὰ τρεῖς ἐγχειρίσεις ἐξέπνευσεν ἓνα βροχερὸ βράδυ ποὺ ἔξω ἐμαίνετο ἡ θύελλα καὶ αἱ ἀστραπαὶ αὐλάκωναν τὸν αἰθέρα. Ἐνας ξένος τοῦ ἐκλείσε τὰ μάτια, κ' ἔτσι ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν πενήντα καὶ ἐπτὰ ἐτῶν ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ὀγδοῇντα χρόνια βραδύτερον οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων καὶ τῆς τέχνης ἀνακηρύσσουν ὡς μίαν ἀπὸ τὰς μεγαλειτέρας δόξας τῆς ἀνθρωπότητος.

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

Η ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ
Κάτω τὸ φῶς καὶ ζήτω ἡ χάρις... ὑπὸ Φρ. Ἀριστέως
Ἐφημερίς «Ἀθήναι»

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Καρδιά και Στόμαχος

Ο κ. ΑΣΟΦΟΣ.—Ωραία ημέρα.
Ο ΜΑΘΗΤΗΣ.—Ημέρα της καρδιάς.
Ο κ. ΑΣΟΦ.—Όχι δά. Ημέρα του στομάχου!
Ο ΜΑΘ.—Θέλετε να ταπεινώνετε τὰ πράγματα, διδάσκαλε, διὰ τὰ τάνυψόνετε ἔπειτα περισσότερον μετὰ τὴν τέχνην σας. Δὲν συνερίζομαι τὴν προσποιημένην πεζότητά σας. Δὲν τὴν συνερίζομαι καθόλου.
Ο κ. ΑΣΟΦ.—Σὲ βεβαίω ὅτι εἰμαι εἰλικρινὴς αὐτὴν τὴν φορὰν. Αἱ ἡμέραι τῶν θρησκευτικῶν ἑορτῶν εἶναι αἱ κατ' ἐξοχὴν ἡμέραι τοῦ στομάχου. Ὅλα τὰ μαγειρεῖα καπνίζουν μετὰ τεχνητὸν ἔλκυσμόν, ὅπως θὰ ἔλεγε ἕνας μηχανικός. Τὰ φαγὰ καὶ τὰ γλυκίσματα πηγαίνονται εἰς τοὺς δρόμους. Τὰ σφάγια κρέμονται κατὰ χύσας εἰς τὰ κρεοπωλεῖα καὶ οἱ μανάβηδες δὲν προφθάνουν νὰ μαδοῦν τοὺς γάλλους καὶ τὰ λοιπὰ πουλερικά. Εἰς ὅλα τὰ χεῖλη ἀνθεῖ ἕνα μεϊδιάμα... στομαχικόν.

Ο ΜΑΘ.—Καὶ ὅμως πόσον ὥραϊα ἀναμνήσεις πετοῦν γύρω μας τὰς ἡμέρας αὐτάς. Ὅλοι ἐνθυμούμεθα τὰ παιδικὰ μας χρόνια, τὴν ἀγαλλίαν τῶν ἀθῶων μας ἡμερῶν, τὰ παλαιὰ μας Χριστούγεννα καὶ τὸν παλαιόν μας Ἀγ-Βασίλην. Ὅλοι οἱ ποιηταὶ ἔψαλαν τὴν ποίησιν τῶν ἡμερῶν αὐτῶν καὶ οἱ στίχοι τῶν κάμνουν τὴν καρδίαν μας νὰ κτυπᾷ καὶ τὰ μάτια μας νὰ δακρύζον.

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Βεβαίως ὅτι αἱ ἀναμνήσεις μας εἶναι ἀναμνήσεις στομαχικαί. Ἐγὼ τοῦλάχιστον ἐνθυμοῦμαι πάντα μετὰ συγκίνησιν τὸν ροδοκόκκινον χρυσουγεννιάτικον γάλλον, πὺν διεμείλινεν ὁ πατέρας μου, ὡς ἐπιδέξιος ἀνατόμος, μετὰ σοβαρότητα ἐνὸς Βεσσαλίου. Καὶ δὲν λησμονῶ ποτὲ τὰ βουνὰ μετὰ τοὺς κουραμπιέδες καὶ τ' ἀμυγδαλωτὰ καὶ τὰ χρυσόψωμα, πὺν κατεσκεύαζεν ἡ μητέρα μου μετὰ ἱερτικὴν τάξιν καὶ εὐλάβειαν. Ὅταν μάλιστα ἔκαμνε τὴν περιφήμον βασιλοπότηταν, ἀπὸ μίαν μυστικὴν συνταγὴν, τὴν ὁποίαν ἐφύλαττε ζηλοτύπως, ὅπως ἡ Κοντέσσα Βαλέρινα τοῦ ἀγαπητοῦ μου Ξενοπούλου, καὶ τὴν ὁποίαν, εὐλαβῆς ἀπόγονος, διατηρῶ ἀκόμα εἰς τὰ χαρτιά μου, σὲ βεβαίονω ὅτι μέσα εἰς τὸ μαγειρεῖον τῆς εἶχεν ὕψος ἐμπνεομένης Σιβύλλας.

Ο ΜΑΘ.—Εἰμπορεῖ λοιπὸν ὁ πεζὸς καὶ ταπεινὸς στομάχος νὰ ἐμπνέῃ εἰς αὐτὸν τὸν βαθμόν; Πῶς εἶναι δυνατόν;

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Διὰ τὸ ὅχι; Ἀνατομικῶς εὐρίσκεται τὸσον πλησίον μετὰ τὴν καρδίαν καὶ ἐννευροῦται ἀπὸ κοινὰ νεῦρα μετὰ αὐτήν. Ὁ στομάχος, λέγουσιν οἱ ἱατροί, ἐπηρεάζεται τὸν ἐγκέφαλον περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο ὄργανον καὶ ἀφοῦ εἶναι γνωστὸν, ὅτι συχνότατα φρονεῖ τὴν ἐμπνευσιν, εἶναι πολὺ φυσικὸν ὅτι εἰμπορεῖ καὶ νὰ τὴν ἀνασταίνει. Ἀλλὰ μήπως δὲν ἐπηρεάζεται ὁ αὐθάδης καὶ αὐτὴν τὴν εὐαίσθητον καὶ ρομαντικὴν καρδίαν; Ὑστερὸν ἀπὸ ἕνα καλὸν γεῦμα ἡ καρδία μας κτυπᾷ κάποτε, ὅπως κτυπᾷ ὑπὸ τὸ κράτος μιᾶς ἐρωτικῆς συγκινήσεως.

Ο ΜΑΘ.—Προσπαθεῖτε νὰ φρονέσετε τὴν Ποίησιν μετὰ τὴν Φυσιολογίαν. Κάμνετε μίαν κακὴν πράξιν.

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Μὴ φοβεῖσαι. Ἡ Ποίησις εἶναι ἐφτάφυνη ὅπως οἱ γάιτες. Ἄλλως τε ἐγὼ πιστοποιῶ ἅπλως τὰ γεγονότα.

Ο ΜΑΘ.—Ωραία γεγονότα.

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Ὅλα τὰ φυσιολογικὰ γεγονότα εἶναι ὥραϊα. Φυσιολογία εἶναι ἡ ζωὴ. Καὶ ἡ ποίησις εἶναι τὸ ὡραιότερον ἄνθος τῆς.

Ο ΜΑΘ.—Καὶ ὅμως δὲν εἰμπορῶ νὰ παραδεχθῶ ὅτι τὸ κύριον στοιχεῖον τῆς ὡραιότητος τῶν ἑορτῶν αὐτῶν εἶναι τὸ στομαχικόν. Δὲν θέλω νὰ τὸ παραδεχθῶ.

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Πρέπει νὰ τὸ παραδεχθῆς. Καὶ θὰ σὲ βοηθήσω ἐγὼ μετὰ τὴν διαλεκτικὴν μου. Παραδέχεσαι ὅτι ἐκτὸς τῶν Χριστουγέννων, τῆς Πρωτοχρονίας, τοῦ Πάσχα καὶ τῶν ἄλλων μεγάλων θρησκευτικῶν ἑορτῶν, ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι, ἐπίσης ἀξίαι τιμῆς καὶ ἐπίσης γεμάται ἀπὸ ὥραϊον ἰδανισμόν;

Ο ΜΑΘ.—Τὸ παραδέχομαι. Πῶς ὄχι;

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Ἡ ἐπέτειος τῆς γεννήσεως ἐνὸς μεγάλου ἀνδρός, μία ἐπέτειος μεγάλου ἐθνικοῦ γεγονότος, μία ἐπέτειος τῆς ἀπολυτρώσεως ἐνὸς λαοῦ; Ἡ 25 Μαρτίου π.χ. δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας δὲν εἶναι μία μεγάλη ἑορτὴ;

Ο ΜΑΘ.—Ποῖος εἰμποροῦσε νὰ τὸ ἀρνῇθῃ;

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Λαμπρά. Εἰπέ μου τώρα. Εἰμπορεῖς νὰ ὑποστηρίξῃς ὅτι ἡ ἐθνικὴ αὐτὴ ἑορτὴ σοῦ γεννᾷ τὰς συγκινήσεις τῶν Χριστουγέννων ἢ τῆς Λαμπρῆς καὶ εἰμπορεῖς νὰ με βεβαιώσῃς ὅτι, ἂν εὐρεθῇς εἰς ξένον τόπον τὴν ἡμέραν αὐτήν, θὰ αἰσθανθῇς τὴν νοσταλγίαν σου δεκαπλασίαν, διότι δὲν εὐρίσκεισαι εἰς τὸ σπῆτι σου νὰ τὴν ἑορτάσῃς;

Ο ΜΑΘ.—Δὲν εἰμπορῶ νὰ τὸ βεβαιώσω.

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Εἰπέ μου ἀκόμα. Ἐὰν οἱ θεοπίσαντες τὰς ἐθνικὰς αὐτάς ἐπετείας εἶχαν τὴν φυσιολογικὴν σοφίαν τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπέβαλλαν μίαν πολυήμερον νηστείαν πρὸ τῶν ἑορτῶν αὐτῶν καὶ ἔπειτα μίαν κατάλυσιν κρέατος, τὰ πράγματα δὲν θὰ ἦσαν διαφορετικά;

Ο ΜΑΘ.—Δηλαδή;

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Ἐξηγοῦμαι. Ἐὰν ἀπὸ μικρὸ παιδὶ συνειθίζῃς κάθε 25 Μαρτίου νὰ τρῶς ἕνα παραγεμιστὸν γάλλον καὶ ἕνα ὥραϊον γαλατοπούρεξο καὶ ἂν, κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς γεννήσεως τοῦ Γαλιλαίου, ἡ μητέρα σου κατασκεύαζε μίαν Γαλιλαϊόπτητον—ἐπὶ τέλους ὁ Γαλιλαῖος δικαιούται εἰς τὰς τιμὰς τοῦ Ἁγίου Βασιλείου—μ' ἕνα φλουράκι, προωρισμένον διὰ τὸν τυχερόν, αἱ ἡμέραι αὐταὶ δὲν θὰ ἔμεναν ἀνεξάλειπτοι ἀπὸ τὴν μνήμην σου καὶ δὲν θὰ τὰς ἐπερίμενες ἀκόμη καὶ τώρα μετὰ τοὺς παλμούς καρδιάς;

Ο ΜΑΘ.—Διὰ νὰ εἰμαι εἰλικρινὴς, ὑποθέτω ὅτι ναί.

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Ὡστε παραδέχεσαι ὅτι ὁ μέγας τελετάρχης τῶν ὥραϊων αὐτῶν ἡμερῶν εἶναι ὁ Στόμαχος;

Ο ΜΑΘ.—Τὸ παραδέχομαι, ἀλλ' ἐντρέπομαι διότι εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ τὸ παραδεχθῶ.

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Πρέπει νὰ συνειθίσῃς νὰ μὴν ἐντρέπῃς διὰ τὴν φυσιολογίαν σου, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ζωὴ σου. Ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἐντρέποντο εἰλικρινῶς δι' ὅσα προσποιούνται ὅτι ἐντρέπονται, ἡ εἰλικρινεία τῶν ἔπρεπε νὰ τοὺς ἐπιβάλῃ πρὸ πολλοῦ νὰ παύσουν νὰ ζοῦν. Καὶ ὅμως φαίνεται, ὅτι ὄχι μόνον δὲν ἐντρέπονται νὰ ζοῦν, ἀλλὰ δὲν ἐντρέπονται καὶ νὰ διαιωνίζονται.

Ο ΜΑΘ.—Καὶ ὅμως διὰ τὴν διαιώνισιν ἡ ἐντροπὴ εἶναι ἕνας μαγνήτης.

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Ἀκριβῶς δι' αὐτὸ καὶ διότι ἀντιθέτως, διὰ τὴν συντήρησιν, ἡ ἐντροπὴ εἶναι ἐμπόδιον, πρέπει νὰ ἔχῃς τὸ θάρρος τοῦ στομάχου σου καὶ νὰ τοῦ ἐπιτρέψῃς νὰ ζῇ μετὰ ὅλας τὰς τιμὰς πλησίον εἰς τὴν καρδίαν σου.

Ο ΜΑΘ.—Σὰς παρακαλῶ νὰ παρευρεθῇτε εἰς τὴν

συμφιλίωσιν αὐτήν. Ἐχομεν ἕνα γάλλον παραγεμιστὸν αὐρίον, ἀνήμερα τῶν Χριστουγέννων.

Ο κ. ΑΣΟΦ.—Παραγεμιστὸν μετὰ ποίησιν;

Ο ΜΑΘ.—Όχι δά. Παραγεμιστὸν μετὰ κουκουναρία.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Προφητεῖαι

Ἡ Κυρία τῶν Θηβῶν, ἡ περιφήμος χειρομάντις ἔκαμε πάλι τώρα νέες προφητείας. Εἶπε δι' ἄλλους πῶς θ' ἀποθάνουν γρήγορα, δι' ἄλλους πῶς θὰ ζήσουν πολὺ. Μοῦ ἔρχεται ἡ ἰδέα εἰς πείσμα τῆς παροιμίας νὰ γείνω καὶ ἐγὼ προφῆτης εἰς τὸν τόπον μου. Λοιπὸν ἀρχίζω καὶ ὅποιος με πιστεύσῃ δὲν θὰ χάσῃ.

1ον Κάθε Ἀθηναῖος εἰς κάθε σταυροδρόμι θὰ κάμῃ διάλεξιν μετὰ προβολὰς καὶ ὑπερβολὰς εἰκόνων.

2ον Ὁ κ. Γρ. Ξενοπούλος δὲν θ' ἀφήσῃ Ζακυνθινὴν πού νὰ μὴ τὴν πεθάνῃ, εἴτε εἰς διήγημα, εἴτε εἰς δράμα, εἴτε καὶ εἰς τὰ δύο.

3ον Ὁ κ. Κ. Χρηστομάνος (ὁ συγγραφεὺς τοῦ Κυριακάτικου ἑξαθηματικοῦ χρονογραφήματος) θὰ συνθέσῃ ἕνα κωμικὸν Concertstück opus 31 εἰς 1a minore καὶ εἰς πράξεις πέντε «Οἱ ἀσπασμοὶ τῶν ἀγγέλων πρὸς τὰ ἀστρά». [Ρόιδο, ρόιδο μοναχικὸ κ.τ.λ.].

4ον Θὰ διαμαρτυρηθῇ ὁ κ. Πολ. Δημητρακόπουλος ἐκ μέρους τοῦ Βίκτωρος Οὐγγῶ.

5ον Ὁ κ. Ξενοπούλος θὰ γράψῃ κριτικὴν διὰ τὸ ἔργον τοῦ κ. Χρηστομάνου.

6ον Ὁ κ. Χρηστομάνος θὰ τὴν διαβάσῃ.

7ον Θ' ἀνάγῃ.

8ον Θὰ κορώσῃ.

9ον Οἱ ἀνωτέρω θὰ ξαναμαλώσουν καὶ θὰ ξαναφιλώσουν.

10ον Ὁ κ. Μυστριώτης δὲν θὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ μεγάλου Λεξικοῦ τῆς Ἑλληνίδος γλώσσης.

11ον Ὁ κ. Καβαλιεράτος δὲν θὰ ξαναμλήσῃ πλέον εἰς τὴν Βουλὴν διὰ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα.

12ον Ὁ κ. Ἁγίς Θέρος (Σπύρ. Θεοδωρόπουλος) θὰ κτίσῃ εὐθινοὺς ἰσπανικοὺς πύργους ἐν Ἑλλάδι.

13ον Θὰ γείνῃ τὸ δωδεκάθεον.

14ον Τὸ ἀντιδωδεκάθεον.

15ον Οἱ δραματικοὶ συγγραφεῖς θὰ χωρισθοῦν κατὰ ντουζίνες καὶ δικαίως, ἀφοῦ οἱ περισσότεροι εἶνε τῆς ντουζίνας.

Ο προφῆτης
ΣΑΝΤΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἀνασκαφαὶ ἐν Θεσσαλίᾳ

ΠΕΡΙ τῶν ἀνασκαφῶν, τὰς ὁποίας ἐνήργησεν ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν Φθιωτῶν Θηβῶν ὁ ἑφορος κ. Ἀρβανιτόπουλος κατὰ τὸ θέρος καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ φθινοπώρου, ἐγράψαμεν ἤδη εἰς τὰ «Παναθηναῖα».

Τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν ἐκείνων ὑπῆρξαν πολυάριθμα καὶ ποικίλα, ἀνήκοντα εἰς ὅλας τὰς περιόδους ἀπὸ τῆς βυζαντινῆς μέχρι τῆς νεολιθικῆς (3000 π. Χ. — 1000 μ. Χ.).

Ἀξία λόγου τῶν βυζαντινῶν εἶναι πολυάριθμοι λύχνοι φέροντες ἀνάγλυφα διάφορα σύμβολα, οἷον πλανήτας, ἀστέρας, ἰχθῦς κ.λ. τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν περίοδον ἀνήκουν ὀλίγα ἀναθηματικά ἐπιγραφαὶ καὶ τινα μαρμαρίνα ἀγαλμάτια.

Τῆς λαμπρᾶς ἱστορικῆς περιόδου εἶναι ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς Πολιάδος, ἐπιγραφαὶ εἰς τὴν Λευκοθέαν, Θέμιδα, Εἰρήνην, θαυμασίαι μαρμαρίναι κεφαλὴ Ἀθηνᾶς μετὰ κράνος βραχὺ καὶ πολυχρόμιος βαφάς κτλ.

Εἰς τὴν ἀρχαίαν περίοδον (800 — 450 π. Χ.) ἀνήκουσι πολυάριθμα χαλκᾶ ἀφιερώματα, ἥτοι 30 ἀγγεῖα, 60 πόρπαι, 1000 δακτύλιοι, 500 ψέλλια, ἐνώτια, καρφί-

δες, ὁμοιώματα ῥόδων, καρπῶν, ζώων, κατόπτρων, περὶ τὰ 100 πηλῖνα ἀγαλμάτια, περιδέραια ἐξ ἡλέκτρου, κρύσταλλοι, κ. λ.

Ἀλλὰ σπουδαιότατα εἶναι τὰ προϊστορικὰ εὐρήματα διότι εὐρέθησαν τέσσαρα στρώματα ἀνήκοντα τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν ἄνω εἰς τὴν μεταξὺ 1000 — 1200 π. Χ. ἐποχῇ, τὸ δεύτερον καὶ τρίτον εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ χαλκοῦ 1200 — 2000 π. Χ. τὸ δὲ τέταρτον εἰς τὴν νεολιθικὴν περίοδον 2500 — 3000 π. Χ.

Ἐκ τῶν εὐρημάτων τούτων εἶναι τάφοι, κτίρια μονόπετρα ἐν εἴδη καλυβῶν, 35 εἰδῶλια πηλῖνα καὶ μαρμαρίνα, 10 μικρὰ ἀγγεῖα καὶ μῆτρα πρὸς ἔγχυσιν μεταλλοῦ, πίθοι μετ' ἀναγλύφων, πολύχρωμα ἀγγεῖα, ἐγχάρακτα ἀγγεῖα πολυάριθμα καὶ πρωτοφανῆ, κεκολλημένα ἀγγεῖα, πάντα σπουδαίως συντινόντα εἰς διαλεύκανσιν ἐθνολογικῶν ζητημάτων.

Ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον ὁ κ. Ἀρβανιτόπουλος τείνει νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἐγένοντο μετὰ καὶ εἶναι ἐμφανεῖς ποικίλαι εἰσβολαὶ ἐκ Βορρᾶ, ἀλλ' ὁ αὐτόχθων καὶ γηγενὴς λαὸς ὑπῆρχεν ἀνεκὰθεν ἐπὶ τόπον ἀναπτυχθεὶς τρόπον τινά, ὅπως λέγει ἡ ἀρχαία παράδοσις, ἡ Ἑλλάς κατοικήθη ὑπὸ ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους ἐγέννησεν ἡ Γῆ, ἥτοι ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ ἀνεπτύχθη γεννηθεῖσα ἐπὶ τόπου, οὐχὶ ὅτι ἄνθρωποι πρωτογενεῖς ἦλθον ἐξ ἄλλων μερῶν εἰς ἀκατοίκητον ἐδαφος.

Ἀνασκαφαὶ Παγασῶν

ΑΠΟ τοῦ Νοεμβρίου ἐξηκολούθησεν ὁ κ. Ἀρβανιτόπουλος τὰς περυσινὰς ἀνασκαφάς. αἱ ὁποῖαι τόσα θαυμάσια ἀντικείμενα ἔφεραν εἰς φῶς.

Ἡδὴ ἀγγέλλεται πρὸς τὴν Γενικὴν Ἐφορείαν τῶν ἀρχαιοτήτων ὅτι εὗρε καὶ ἄλλον πύργον πλήρη μαρμαρίων στηλῶν μετὰ ζωγραφίας, μίαν ὥραϊαν στοάν τοῦ 4ου π. Χ. αἰῶνος φέρουσαν τοιχογραφίας, αἱ ὁποῖαι ἐν μέρει ἐλπίσσεται ὅτι διετηρήθησαν, καὶ ἕνα ναὸν τοῦ ὁποίου ἐσώθη ὁ στυλοβάτης. Ἐδρεν ἐπίσης καὶ ἱκανοὺς τάφους καὶ ἄλλα ἀντικείμενα.

Αἱ ἀνασκαφαὶ παρ' ὅλον τὸ δριμύ ψῦχος καὶ τὴν χιόνα ἐξακολουθοῦσιν εἰσεῖτι.

Ἀποκαλυπτήρια τῆς προτομῆς τοῦ Λουδοβίκου Ρῶς εἰς τὸ Γερμανικὸν Ἰνστιτοῦτον

ΠΡΟ δύο ἑβδομάδων εἰς τὸ Γερμανικὸν Ἰνστιτοῦτον διεξήχθη σεμνὴ τελετὴ εἰς τὴν μνήμην τοῦ πρώτου διοργανωτοῦ τῆς ἐν Ἑλλάδι ἀρχαιολογικῆς κινήσεως.

Ἡ τελετὴ ἐγένετο ἐν ἐκλεκτῇ ὁμηγύρῃ λογίων καὶ ἀρχαιολόγων καὶ τῆς λεπτιᾶς παρ' ἡμῖν κοινωνίας τοῦ πνεύματος. Κυρίαί πολλαὶ ἐστόλίζαν τὴν συνάθροισιν, ἐτίμησαν δ' αὐτὴν ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς, ἡ Α. Β. Υ. ὁ Διάδοχος μετὰ τῆς ποιγκιπίας Σοφίας.

Πρώτος εἶπεν βραχεῖα τινὰ ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτοῦτον κ. Δαίρπελδ, ὁ ὁποῖος παρέδωκεν ἀμέσως τὸν λόγον εἰς τὸν Γενικὸν Ἐφορον κ. Π. Καββαδῖαν.

Ὁ λόγος τοῦ Γενικοῦ Ἐφοροῦ ἦτο ἀδρός εἰς πράγματα καὶ διδακτικὸς διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀρχαιολογικῆς κινήσεως. Ὁ Λουδοβίκος Ρῶς ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος Γενικὸς Ἐφορος τῶν ἀρχαιοτήτων, ὁ πρῶτος, ὁ ὁποῖος ἤνοιξε τὸν δρόμον τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐρευνῆς, τὸν ὁποῖον ἀκολουθοῦμεν σήμερον.

Ἡ ιδιότης τοῦ ὅμως ὡς ξένου κατέχοντος σπουδαίαν θέσιν ἐν Ἑλλάδι, ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ συναντήσῃ ὁ Ρῶς μεγάλας δυσχερεῖας εἰς τὸ διοργανωτικὸν αὐτοῦ ἔργον. Στάθερός ὅμως ἠγωνίσθη, ἐνίκησεν εἰς πολλὰ, κατώρθωσε νὰ βάλῃ βάσεις ἀσφαλεῖς τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐρευνῆς, ἠναγκάσθη ὅμως εἰς τὸ τέλος ν' ἀναχωρήσῃ τῆς ὑπηρεσιακῆς αὐτοῦ θέσεως.

Ὁχι μικρὸν ἦτο τὸ κατόρθωμά του, ὅτι μετ' ἀγῶνας πολλοὺς, ἔσωσε τὴν Ἀκρόπολιν ἀπὸ τὰς χεῖρας

των Βαυαρών στρατιωτών. Αί τότε στρατιωτικά όργανα ήθελον νά μείνη ή 'Ακρόπολις ώς φρούριον, και τότε φυσικά έχανετο διά την έπιστημην.

Άλλος κίνδυνος μέγας ήτο ή ιδέα νά κτισθί τὸ ανάκτορον εἰς τὴν 'Ακρόπολιν. Καί τοῦτον τὸν κίνδυνον κατώρθωσε ν' ἀποσοβήσῃ.

Ἐν ᾧ χρόνῳ δ' ἐξετέλει τὰ ὑπηρεσιακά αὐτοῦ ἔργα περιήρχετο τὴν Ἑλλάδα, και καρπὸν τῶν περιηγήσεών του ἐξέδωκεν ἔργα ἑξοχα διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἐρεῦνης και τὴν τελειότητα τῆς περιγραφῆς, τὰ διάφορα Ταξιδία του.

Προσφύεσται ὁ κ. Καββαδίας ἀπεκάλεσε τοὺς χρόνους τῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπιστημονικῆς και ὑπηρεσιακῆς δράσεως τοῦ Ῥὸς με *ἡρωϊκοὺς χρόνους*. Ἦσαν οἱ χρόνοι, καθ' οὓς ἡ Ἑλλάς, μόλις ἐξεληθούσα ἐκ τῆς δουλείας ἤρξατο ἀπολαμβάνουσα τῶν ἀγαθῶν τῆς ἐλευθερίας και τοῦ πολιτισμοῦ.

Τὴν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας δ' ἀποχώρησιν τοῦ Ῥὸς ἐπηκολούθησεν ἐν Ἑλλάδι σκότος ἐπιστημονικόν, τὸ ὁποῖον προσφύεσται πάλιν ἀπεκάλεσεν ὁ κ. Καββαδίας *ἀρχαιολογικὸν μεσαιῶνα*. Τὸν μεσαιῶνα τοῦτον διέλυσαν ἄνδρες ἐπιστήμονες ἐγχώριοι, οἱ ὁποῖοι διηθύον τὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Ἐν μέσῳ τοῦ ὑπηρεσιακοῦ και ἐπιστημονικοῦ τούτου σκότους, εἶπεν ὁ κ. Καββαδίας, ἐκνοφορήθη εὐθαλὲς τέκνον, ἡ Ἑλληνικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία, ἥτις διοικηθεῖσα ὑπὸ λογίων και ἐπιστημόνων ἐγχωρίων ἀνδρῶν ἐγένετο ἡ ἐστία τῆς ἀρχαιολογικῆς ἀναγεννήσεως.

Διὰ τῆς ἐλευθερίας δὲ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης, ἡ ὁποία ἀνεγνωρίσθη εἰς πάντας, προήχθησαν ἐξόχως αἱ ἀρχαιολογικαὶ ἐρευναι. Ἐπὶ τὸ κράτος τοιαύτης ἐπιστημονικῆς ἰσοπολιτείας, λέγει πάλιν ὁ κ. Καββαδίας, μεγάλη ἐξαρσις τῶν ἀρχαιολογικῶν σπουδῶν ἐγένετο ἐν Ἑλλάδι. Ἀνασκαφαὶ ἐξετελέσθησαν πανταχοῦ τῆς χώρας, εὐρήματα πολλά, πρωτοφανῆ και ἐκπληκτικὰ ἡχθησαν εἰς φῶς, ἡ ἀρχαιολογικὴ ἐπιστήμη ἀνῆλθεν εἰς ὑψηλὴν περιωπὴν και ἡ Ἑλλάς ἐγένετο αὐτὸ τοῦτο ἡ μήτηρ τῆς ἀρχαιολογίας.

Περαιῶναι δὲ τὸν ἐν πᾶσιν τὰ μάλιστα εὖστοχον λόγον αὐτοῦ ὁ κ. Καββαδίας διὰ τῶν ἐξῆς ὥραιον λόγον: «Ἄν ποτε ἐγενέσθῃ ἐν Ἑλλάδι πικρίας ὁ Ῥὸς, παραμυθεται σήμερον βλέπων ἐκ τοῦ τάφου του, οἷα τιμὴ ἀπονέμεται αὐτῷ ὑφ' ἡμῶν, ἀγάλλεται μανθάνων ὅτι ἐν Ἑλλάδι δὲν ὑπάρχει πλέον χωρισμὸς πατρίδων ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἐργασίᾳ, ὅτι τὰ πολιτισμένα ἔθνη συνελθόντα ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἀπετέλεσαν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Παλλάδος μίαν μόνην πατρίδα μεγάλην, τὴν πατρίδα τῆς ἐπιστήμης».

Ἀδ.

Κρητικὴ ἀρχαιολογία—Ἡ λάρναξ τῆς Ἀγίας Τριάδος

Ἡ περίφημος γραπτὴ λάρναξ ἡ εὐρεθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἰταλικῆς ἐν Κρήτῃ Ἀποστολῆς κατὰ τὸ 1903 εἰς Ἀγίαν Τριάδα (παρὰ τὴν Φαιστόν) ἐδημοσιεύθη ἀργὰ μὲν ἀλλὰ λαμπρῶς ὑπὸ τοῦ κ. Ροβέρτου Παρίβενι εἰς τὸ Monumenti antichi dei Lincei τομ. XIX 1908. Τρεῖς ὥραϊοι χρωματιστοὶ πίνακες και ἄλλαι ἐν τῷ κειμένῳ εἰκόνες ἐπεξεργασμέναι ὑπὸ τοῦ Ἰταλοῦ ζωγράφου E. Stefani κοσμοῦσι τὴν δημοσίευσιν. Ἡ σπουδαιότης τῆς λιθίνης αὐτῆς γραπτῆς λάρνακος εἶναι μοναδική, διότι ἐκτὸς τῆς τεχνικῆς αὐτῆς σημασίας ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ τὴν σύνοψιν τῶν θρησκευτικῶν ἐθίμων και τῆς λατρείας τῆς Μινωικῆς ἐποχῆς.

Ὅτι αἱ διάφοροι παραστάσεις αἱ εἰκονιζόμεναι εἰς τὴν λάρνακα, μάλιστα εἰς τὰς δύο μεγαλυτέρας πλευράς, εἶναι θρησκευτικά, ἥτο φανερόν ἐκ πρώτης ὄψεως· ὁ Παρίβενι ὁμῶς εἰδικότερον ἐξηγεῖται ταύτας θεωρεῖ ὡς ἀναφερομένας εἰς τὰς θρησκευτικὰς περὶ τῶν νεκρῶν ιδέας τῆς Μινωικῆς ἐποχῆς και εἰς τὴν λατρείαν τὴν ἀπονεμομένην αὐτοῖς. Θεωρεῖ τὰς διαφόρους εἰκόνας τῆς Λάρνακος οὐχὶ ὡς ἀποτελούσας ἐν ὅλῳ συνε-

χρὲς ἡ μίαν ἀδιάσπαστον πρᾶξιν, ἀλλ' ὡς διάφορα ἐπεισόδια εἰλημμένα ἐκ τῆς λατρείας τῶν νεκρῶν και τῶν περὶ τῶν θανόντων δοξασίων και ἐθίμων. Τὴν ἐξηγεῖται ταύτην ἀναπτύσσει και διὰ συγκρίσεως πρὸς ὁμοίας νεκρικὰς παραστάσεις Αἰγυπτιακῶν μνημείων. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν χρονολογίαν τῆς Λάρνακος διὰ διαφόρων παρατηρήσεων και ὑπολογισμῶν καταλήγει σχεδὸν ἀσφαλῶς εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ λάρναξ ἀνήκει εἰς τὴν λεγομένην Ὑστερομινωϊκὴν (Μυκηναϊκὴν) ἐποχὴν και δὴ τὸν 15 π.Χ. αἰῶνα.

Εἰς τὴν μίαν τῶν μακρῶν πλευρῶν φαίνεται κατὰ κοσμὸν και μεγαλοπρεπὲς πύλη τάφου, πρὸ τούτου δὲ νεανίσκος περιτυλιγμένος ἐν λευκῷ ἐνδύματι ὥσει σβανωμένος, ὥστε νὰ μὴ φαίνωνται αἱ χεῖρες, εἶναι ὁ νεκρὸς. Πρὸ τοῦ νεκροῦ εὐρηται δένδρον ἱερὸν και πρὸ τοῦ δένδρου βαθμιδωτὸν κτιστὸν βάθρον ἢ βωμὸς. Πρὸς τὸν ἱστάμενον πρὸ τῆς πύλης τοῦ τάφου νεκρὸν προσέρχονται τρεῖς ἄνδρες κρατοῦντες ἕκαστος δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν ὁ μὲν πρῶτος πλοῖον καμπύλον, ἴσως ἐκεῖνο διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ νεκρὸς θὰ ἐκτελέσῃ τὸ ταξιδιὸν του πρὸς τὴν ἄλλην ζωὴν, οἱ δὲ δύο ἄλλοι ἀνὰ ἓνα μόσχον. Εἰς τὸ ἄλλο ἡμισυ τῆς αὐτῆς πλευρᾶς εἰκονίζονται αἱ πρὸς τιμὴν του νεκροῦ γινόμεναι χοαὶ ἐπὶ δύο βαθμιδωτῶν χρωματιστῶν βάσεων, οἷαι αἱ εὐρεθεῖσαι αὐτοῦσαι ἐν τῷ ἀνακτόρῳ Ἀγίας Τριάδος και ἐν Κνωσῷ και ἐν Παλαικάστρῳ, ὑφιοῦνται δύο στύλοι ἐχόντες σχῆμα κορμοῦ φοινίκης, εἰς τὴν κορυφὴν δὲ ἐκάστου στύλου προσαρμόζεται χρυσοῦς (ἢ ἐπίχρυσος) τετραπλοῦς πέλεκυς (ἱερὸς) και ἐπὶ ἐκάστου πελέκειος ἐκινᾶται ἱερὸν πτηνόν (περιστέρᾳ ἢ κόραξ). Μεταξὺ τῶν δύο στύλων εὐρηται κρατὴρ εὐμεγέθης, γυνὴ δὲ σπένδει ἀπὸ ἀμφορέως ὕγρον εἰς τὸν κρατῆρα. Ὅπισθεν τῆς γυναικὸς ταύτης ἔρχεται ἄλλη γυνὴ αἰρουσα ἐπὶ τῶν ὤμων ῥάβδον (ἀνάφορον), ἀφ' ἧς κρέμονται κατὰ τὰ ἄκρα δύο ἄλλοι ἀμφορεῖς, τὰ ὕγρα τῶν ὁποίων θὰ χρησιμεύσωσι πρὸς ἐπιτέλειον τῶν τριαπλῶν χρόν. Ἀκολουθεῖ ἀνὴρ κροῦνον ἐπιτάχορον λύραν και συνοδεύων διὰ μουσικῆς τὴν ἱεροτελεσίαν. Καὶ οἱ ἄνδρες και αἱ γυναῖκες εἶναι πλουσίως ἐνδεδυμένοι και περισσῶς διὰ πολυτίμων κοσμημάτων στολισμένοι, φέρουσι δὲ δύο εἶδους ἐνδυμασίας ἄνδρες και γυναῖκες ἀδιακρίτως, εἴτε χιτῶνας ραπτοὺς ποδήρεις με πλατείας ταινίας διακοσμητικὰς, εἴτε βρακοειδὲς φόρεμα ἀπὸ τῆς ἀσφύος και κάτω στρουγγύλον ἐμπρὸς και με οὐρὰν ὀπισθεν και πλοκαμιδία καθ' ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐνδύματος, ὥσει ἀπεμιμῶντο δορὰν ζῶον. Τὰ δύο αὐτὰ εἶδη τῶν ἐνδυμάτων εἶναι ἐντελῶς διάφορα τῶν συνήθων ἐνδυμάτων τῆς Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἀνδρῶν και γυναικῶν, και διὰ τοῦτο ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἰδιαιτέρα ἐνδυμασία διὰ τὴν εἰδικὴν περίπτωσιν τῆς λατρείας τῶν νεκρῶν ἢ πένθιμος.

Εἰς τὴν ἐτέραν τῶν μακρῶν πλευρῶν εἰκονίζεται ἱερὸν γνωρίζομενον ἀπὸ τὰ ἐπ' αὐτοῦ ζεύγη τῶν ἱερῶν κεράτων· ἐκ τούτου ἐκφύεται ἡ ἱερὰ ἐλαία, παρ' αὐτὸ δὲ ἴσεται κίων φέρων τὸν χρυσοῦν διπλοῦν πέλεκυν, ἐφ' οὗ κἀθίται πάλιν τὸ ἱερὸν πτηνόν· ἄνωθεν αἰωρεῖται και κινίστρον πλήρες ὀπωρῶν και γυνὴ ἱεροπραγεῖ ἐπὶ βωμοῦ κτιστοῦ πρὸ τοῦ ἱεροῦ. Εἰς τὸ μέσον τῆς πλευρᾶς ταύτης βούς κατὰκειται ἐσφαγμένος ἐπὶ τραπεζίῳ δεδεμένος ταινίαις, τὸ δὲ αἷμα αὐτοῦ ρεεῖ ἐντὸς ἀγγείου. Ὑπὸ τὴν τράπεζαν φαίνονται δύο αἶγες προοριζόμεναι πρὸς θυσίαν. Νέος ἱστάμενος παρὰ τὸν τεθυμένον βούν αὐλεῖ ἀπὸ διπλοῦ αὐλοῦ, πέντε δὲ γυναῖκες ἔρχονται πρὸς τὴν θυσίαν.

Εἰς τὴν μίαν τῶν στενῶν πλευρῶν δύο γυναῖκες ἐπιβαίνουναι ἄρματος συρομένου ὑπὸ ζεύγους ἵππων, εἰς δὲ τὴν ἄλλην ἄλλο ἄρμα σύρεται ὑπὸ δύο Γρυπῶν. Ἐπ' αὐτοῦ ἐπίσης ἐπιβαίνουναι δύο πρόσωπα γυνὴ ἡνιοχούσα και ἕτερον πρόσωπον τὸ ὁποῖον ὁ Παρίβενι ἐκ τῆς ὁχρότητος τοῦ προσώπου ἐξηγεῖται ὡς τὸν νεκρὸν ἐκτελοῦντα τὸ ταξιδιὸν τοῦ Ἄδου· ὑπεράνω τῶν Γρυ-

πῶν πετᾷ πτηνὸν μυθικόν, τὸ ὁποῖον κατ' ἀναλογίαν πρὸς Αἰγυπτιακὰ πρότυπα θὰ εἰκονίζῃ τὴν ψυχὴν τοῦ θανόντος.

Τοιοῦτον εἶναι περίπου τὸ ἔξοχον αὐτὸ μνημεῖον τὸ σημαντικώτατον κειμήλιον τοῦ Κρητικοῦ Μουσείου.

Σ. Σ.

Ὁ διευθυντὴς τῆς Ἀγγλικῆς ἐταιρείας τῆς Κωπαίδος ἀνήγγειλεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ὅτι εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἀποξηραθέντος μέρους τῆς λίμνης εὐρέθῃ ἀρχαῖον κτίριον τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι ἦτο μῦλος. Εἰς τὸ ἴδιον περίπου μέρος εὐρέθισαν και 1500 χαλκὰ νομίσματα (Βοιωτικά), τὰ ὁποῖα ἐδώρησεν εἰς τὸ Ἐθνολογικὸν Μουσεῖον.

Εἰς τὴν Αἴγινα ὁ χωρικός Πανλινάρης εὐρήκεν ἀνάγλυφον μετὰ τὴν λέξιν «Εὐτύχει». Τὸ ἀνάγλυφον, ἐξέχον 9 ἑκατοστά, παριστᾷ νέον ἱστάμενον κατὰ πρόσωπον. Τὴν δεξιὰν χεῖρα ἔχει ἐπὶ τοῦ στήθους, τὴν δὲ ἀριστερὰν τεταμένην. Ἡ ἐπεξεργασία τῶν πεδίων λεγεται θαυμασία.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Γ. Καραβίας

Εἶναι πολὺ παρήγορον ὅτι Ἑλληνες καλλιτέχνη εὐδοκίμοι ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ δὲν ἀποποιούνται νὰ κατέλθουν εἰς τὴν πατρίον γῆν, δίδοντες, ὅπως φιλόστοργοι υἱοὶ πρὸς καλὴν μητέρα, μίαν, οὕτως εἰπεῖν, λογοδοσίαν τῆς καλλιτεχνικῆς τῶν δράσεως. Γνωστοῦ δὲ ὄντος, ὅτι ἡ ἐνταῦθα καθοδὸς τῶν δὲν συνεπάγεται ὑλικά κέρδη τόσα ὅσα ἡ ἐξ οἰουδήποτε ἄλλου εὐρωπαϊκοῦ κέντρου διέλευσιν τῶν, ἔχω τὴν ἀκράδαντον πεποίθησιν ὅτι οὗτοι διαπνεύονται και ἀπὸ κάποιαν ἰδεολογίαν τὴν ὁποίαν τὸ ζοφῶδες εὐρωπαϊκὸν περιβάλλον και τὸ ἀπατηλὸν ὕλιστικὸν ἐγὼ δὲν κατώρθωσα νὰ διαφθείρῃ. Καὶ ἐφ' ὅσον ἓνας μάγος τοῦ δοξαρίου, ὁ πολὺς Τόμψων, προσκαλούμενος πανταχόθεν δὲν ἀπαξιοῖ νὰ κατέλθῃ αὐτοπροαιρέτως και νὰ παῖξῃ εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ὅπου ἄλλοτε, ὅπως μᾶς λέγει ὁ Πλάτων, και ἡ ἐλαχίστη τῆς μουσικῆς διαρρύθμις ἐθεσπίζετο διὰ νόμου ὑπὸ τῆς οἰκείας Βουλῆς, και ἐφ' ὅσον ἓνας Μουνὲ Σουλλὺ ἔρχεται νὰ καταθέσῃ ὑπὸ τὸν ἱερὸν βράχον τῆς Ἀθηνᾶς τὴν ἐντολὴν τὴν ὁποίαν τῷ ἐνεπιστεῦθῃ ἡ Τέχνη και νὰ ἐορτάσῃ τὸ τέμμα τοῦ καλλιτεχνικοῦ του βίου εἰς τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον, ἀδιαφοροῦν διὰ τὴν χλιδὴν τῆς Comédie Française και ἐπιζητῶν τὴν σεμνὴν αἴγλην και τὴν ἐκπαγλὸν λευκότητα τῆς ἱερᾶς αὐτῆς κονίστρας, θὰ ἦτο ὁμολογουμένως ἀπελπιστικὸν ἂν Ἑλληνες καλλιτέχνη δὲν συνηθάνοντο τὴν σημασίαν τῆς καταγωγῆς τῶν και ἀπηξίουν νὰ κατέλθουν ἐδῶ και νὰ ἱκανοποιηθοῦν μετὰ τὰ ὀλίγα αὐτὰ χειροσροτήματα, ἀφοῦ ἄλλως τε οἱ «ἐκλεκτοὶ» πάντοτε ὑπῆρξαν ὀλίγοι.

Ὁ κ. Καραβίας (βαθύφωνος) σπουδάζας λίαν εὐδοκίμως εἰς τὸ Μιλάνον και εἰς τὸ Παρίσι, ἦλθε και ἔδωκεν ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τὸ Ἑλληνικὸν Μελοδράμα τὸν «Φάουστ» και τὸν «Μπαρμπερ».

Τὴν μουσικὴν του ἀπαρχὴν τὴν ἔκαμε εἰς τὸ θέατρον τῆς Παρίας, ἔπειτα εἰς τὴν Φλωρεντίαν και εἰς τὸ Ρουάν. Τὸ ὁποιοῦτο του εἶναι Faust, Barbieri, Mefistofele, Ugonotti, Ebrea, Herodiade, Sigur, κτλ.

Ὁ κ. Καραβίας εἶναι ἀκόμη ἀρχαῖος. Καὶ ὅμως ὅσοι τὸν ἤκουσαν κατὰ τὰς ὀλίγας ἐδῶ παραστάσεις του, θὰ εἶδαν ὅτι ἡ σκηρικὴ του συμπεριφορὰ ἦτο πολὺ μετρημένη. Ἡ φωνὴ του ἡχηρὰ και intonata. Ὁ χρωματισμὸς του λογικὸς, αἱ κινήσεις του ψυχολογημένα. Ὑπερήφανος εἰς τὸ «Sono qui...», ἐκμηδενισμένος εἰς τὴν σκηνὴν τῆς ἐπιδείξεως τοῦ σταυροῦ, οἰστρογητῆμένος εἰς τὸ «Dio dell' Or» ἑξαλλος εἰς τὴν φράσιν «Tuo ministro è Bebbeboù», σαρκαστικὸς εἰς τὴν

Ὁ κ. Καραβίας εἰς τὸν «Φάουστ» (Μεφιστοφελῆς)

σερενάταν, σατανικὸς εἰς τὴν σκηνὴν τῆς ἐκκλησίας. Ὅλη ἐν γένει ἡ σκηρικὴ του δράσις ἐχαλιναγωγεῖτο ἀπὸ ἓνα τὰκ καθαυτὸ καλλιτεχνικόν. Ἀπέφευγε και τὴν παραμικρὰν ἐπιδείξειν ἡ ὁποία θὰ ἐπροξένοι μὲν εἰς τοὺς πολλοὺς κάποιαν ἐντύπωσιν, ἀλλὰ και ἡ ὁποία δὲν θὰ ἐπετρέπετο ὑπὸ τῆς αὐστηρᾶς τέχνης.

Ὁ κ. Καραβίας ἐτραγουδῆσεν Ἰταλιστῇ. Καὶ ἔκαμε πολὺ καλά. Διότι θὰ ἦτο πολὺ παρακινδυνευμένον, ἓνα ὅλον τὸν ὁποῖον δημιουργεῖ τόσον καλά, νὰ τὸν περιβάλλῃ διὰ ξένου γλωσσικοῦ ἐνδύματος τὸ ὁποῖον ἡδύνατο νὰ τοῦ παράσχῃ δυσχερεῖς. Μία συλλαβὴ α ἢ ε ἰταλικῆς λέξεως π.χ. ἡ ὁποία τοῦ δίδει ἑδάφος νὰ στηριχθῇ και νὰ ἐπιδείξῃ τὴν τέχνην του, ἡδύνατο νὰ ἀλλάξῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν διὰ φωνηέντων ἥμισιτα εὐνοϊκῶν εἰς τὸν λάρυγγα.

Τώρα, εἰς τὸν ἐγγύοντο περισσώτερον δοκιμαί, εἰς τὰ κόρα δὲν ἦσαν... ὅπως ἦσαν, εἰς τὴν ὁρχήστρα ἦτο πληρεστέρα και πειθαρχικώτερα, εἰς τὸν ὅσον αὐτὴ ἡ διγλωσσία, εἰς τὴν αὐλαίαν δὲν ἐσηκώοντο ἐκεῖ ὅπου δὲν ἐπρεπε, εἰς τὸ κ. Λαυράγκας δὲν παρέβηκε μερικὸν ὀρθοῦς και εἰς τὸν κ. Καραβίαν ὅτι τὰς ἐπάνω φωνὰς πρέπει νὰ τὰς ἀνοίγῃ, νὰ κάμῃ κορώνας, νὰ μὴ κάμῃ sotto voce, διότι οὕτω τραγουδῶν θὰ ἔκαμνε περισσώτερον ἐντύπωσιν εἰς τὸ πολὺ κοινὸν και ὄχι εἰς τοὺς ὀλίγους, τότε ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ κ. Καραβίας θὰ μᾶς παρουσιάζετο ἀκόμη τελειότερον, ἀκριβῶς ὅπως παρουσιάζεται εἰς τὸ εὐρωπαϊκὸν κοινόν, ὅπου οἱ φωναρομανεῖς, οἱ κορώνομανεῖς, οἱ φορτισιμομανεῖς, οἱ τυφλοὶ τὴν μουσικὴν ὄρασιν και διεστραμμένοι τὴν καλαισθησίαν δὲν ὑπάρχουν.

Ῥεθεῖον Ἀθηνῶν

ΕἰΧΑΜΕΝ κατ' αὐτὰς και μίαν πολὺ ἐνδιαφέρουσαν και ἐκπαιδευτικὴν συναυλίαν εἰς τὸ Ῥεθεῖον. Ἦτο ἡ πρώτη ἐφετεινὴ συναυλία τῶν διπλωματούχων.

Οί κ. κ. Παπαγεωργίου (φλάουτο) και Καρακώρης (βιολί) συνοδευόμενοι υπό της Δδος Μελετοπούλου (πιάνο) εξέτελεσαν λίαν επιτυχώς τὸ «Duetto Hongrois» op. 36 τοῦ Fr. Doppler. Κατόπιν ἡ Δνὶς Ξανθάκη μετὴν χαρακτηρίζουσιν αὐτὴν ἐντελὲς ἀτομικὴν ἐκφράσιν ἐτραγουδῆσε πολὺ αἰσθηματικὰ τὴν ἀρία τῆς Micaëla ἐκ τῆς «Carmen». Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπροκάλεσε μέγα ἐνδιαφέρον ἦτο τὸ κονσέρτο τοῦ Simande καὶ τὸ Alumbblatt τοῦ Buschmann διὰ βιθύχορδον (contrabasso) ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Τζουμάνη. Ὁ κ. Τζουμάνης μᾶς ἐξέπληξε κυριολεκτικῶς. Ἦτο ἡ πρώτη φορά καθ' ἣν ἠκούετο κονσέρτο βαθυχόρδου καὶ συνεπὶς ἰδέα περὶ τούτου δὲν ἦδύνατο πρὶν νὰ σχηματισθῇ. Ἀλλ' ὅταν τὸ ἀκροατήριον εἶδε μίαν καταπληκτικὴν ταχύτητα τῶν δακτύλων καὶ συγχρόνως ἓνα δοξάρι αἰσθηματικώτερον καὶ ἀπὸ δοξάρι βιολίου, ἐπέσθη περὶ τῆς ἐξαιρετικῆς ἀξίας τοῦ νεαροῦ καλλιτέχοντος καὶ δικαίως τὸν ἐχειροκρότησε καὶ τὸν ἐπευφήμησε. Κατόπιν ἡ Δνὶς Κατίνα Παντελάκη (καθηγήτρια τοῦ Ὁδείου Πειραιῶς) ἐπαίξε τὴν Fantaisie Hongroise τοῦ Liszt τῇ συνοδείᾳ τοῦ δευτέρου πιάνου. Ἡ Δνὶς Παντελάκη θὰ ἤξιζεν ἐκτενεστέρας κριτικῆς διὰ τὰ σημειωθῆναι ὅλα τὰ προσόντα τὰ ὁποῖα τὴν χαρακτηρίζουν. Ἀρκοῦμαι μόνον ἐδῶ εἰς τὸ νὰ ἐξάρω τὴν μεγάλην τῆς εὐχέρειαν τῆς ὁποίας τραγὴ ἀπόδειξις εἶναι ἡ ἀκριβεστάτη ἐκτέλεσις τῆς ἀνωτέρας Fantaisie.

Αἱ ἰδιότροποι μελωδίαί τοῦ Liszt, ἐκεῖνα τὰ θαυμάσια οὐγγρικά «a piacere», αἱ cadenze εὖρον εἰς τὰ δακτύλα τῆς Δδος Παντελάκη τὸ χρῶμα πού τοὺς ἐχρεώζετο, διότι τὸ παιξιμὸν τῆς δὲν ἦτο μόνον μηχανικὸν ἀλλ' ἐποικίλλετο καὶ ὑπὸ τοῦ ἀναλόγου χρωματισμοῦ τοῦ χαρακτηρίζοντος ἐκάστην μουσικὴν περίοδον τῆς Fantaisie τῆς ὁποίας τὸ πνεῦμα τὸσον βαθέως εἶχε κατανοήσῃ ἡ καλλιτέχνης.

Ὁ κ. Καρακώρης εξέτελεσε κατόπιν πολὺ καλὰ τὴν ὥραιαν Romance Andalousse τοῦ Sarazate καὶ τέλος αἱ Δδες Γεννάδη καὶ Ξανθάκη ἐτραγουδῶσαν μετὰ μίαν ἀπαλωτάτην ἐκτέλεσιν τὸ Duo τῆς Lakmé περατώσασαι τὴν συναυλίαν εἰς ἓνα γοητευτικώτατον pianissimo diminuendo τῆς τελευταίας φράσεως τοῦ ἀνωτέρου Duo.

Καὶ μία παρατήρησις. Εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Ὁδείου κατ' ἐκεῖνο τὸ ἀπόγευμα εἶχεν εἰσῶσι μίαν μεγάλην καὶ τραγὴν τζαπατζίνα ἡ... Ὑγρασία. Τὸ τί ὑπέφεραν οἱ δυστυχισμένοι καλλιτέχνη ἀπ' αὐτὴν δὲν περιγράφεται. Τὰ πληκτικὰ τῶν πιάνων ἦσαν μουσκεμα, αἱ χορδαὶ τοῦ κοντραμπάσου ἐπεφταν διαρκῶς, τὸ φλάουτο ἐπίσης κατ' ἐπάθειαν. Δὲν θὰ ἦτο καλὸν οἱ ἐπὶ τῶν συναυλιῶν τούτων ἀρμόδιοι νὰ ἐλάμβανον μέτρον τι κατὰ τῆς ὑγρασίας διὰ νὰ μὴ βασανίζωνται εἰς τὸ ἐξῆς οἱ καλλιτέχνη καὶ διὰ νὰ μὴ εὐρεθῶ καὶ ἐγὼ ἄλλοτε εἰς θέσιν νὰ διαπραξῶ ἀπὸ τῆς στήλης ταύτης τὸ τερατῶδες καλαμπούρι ὅτι... ὑγρὸν ἀγοράζουν!

Θ. Ι. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

Ὁ κ. Μ. Καλομοίρης, ὁ συνθέτης τοῦ ὁποίου τὰ γνησίως ἑλληνικὰ ἔργα ἐθανυμῶσθησαν τὸσον πέρους εἰς τὴν ἀλησιμότητα ἐκεῖνην συναυλίαν τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν, παρεκλήθη ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τῆς «Στέλλας Βιολάντη» νὰ μελοποιήσῃ τὸ γνωστὸν ποίημα τοῦ κ. Κωστή Παλαμά, διὰ νὰποτελέσῃ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ δράματος, ἀπαγγελλόμενον εἰς τὴν ἀρχὴν μετὰ συνοδείαν ὀρχήστρας. Ὁ κ. Καλομοίρης προσεφέρθη νὰ γράψῃ μουσικὴν δι' ὁλόκληρον τὸ δράμα. Ἔτσι ἡ «Στέλλα Βιολάντη» θὰ ἔχῃ ἐκτὸς τῆς γενικῆς εἰσαγωγῆς, καὶ εἰσαγωγὴν εἰς κάθε τῆς πράξιν, καὶ ἐδῶ κ' ἐκεῖ μερικὰ ἰντερμέτζα. Θὰ κάμῃ δηλαδὴ διὰ τὴν «Στέλλαν Βιολάντη» ὁ ἑλλήνων συνθέτης, ὅπως ἔκαμεν ὁ Μπετόβεν διὰ τὸν «Ἐγμον» τοῦ Γκαίτε, καὶ ὁ Μέντελσον διὰ τὸ «Ὀνειρον Θερινῆς Νυκτός». Πρώτην φορὰν

γίνεται τοῦτο δι' ἑλληνικὸν ἔργον, καὶ ἡ παράστασις τῆς «Στέλλας Βιολάντη» μετὰ μουσικὴν, τὸ ἐρχόμενον καλοκαίρι εἰς τὰς Ἀθήνας, θὰ ἔχῃ πολὺ καλλιτεχνικὸν ἐνδιαφέρον.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Τὰ δῶρα τῆς πρώτης τοῦ ἔτους

Ἡ συνήθεια τῆς ἀπονομῆς δώρων κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους εἶνε ρωμαϊκὴ φθάνουσα μέχρι τῶν χρόνων τῶν πρώτων τῆς Ρώμης βασιλείων. Ἦδη ἐπὶ Τατίου μνημονεύεται ὅτι ὁ λαὸς προσέφερεν αὐτῷ δῶρα ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς εἰρήνης μετὰ τοῦ Ρωμύλου. Ἐκτοτε τὸ ἔθιμον τοῦτο ἐπεκράτησε παρὰ τοῖς Ρωμαίοις καὶ τὴν πρώτην ἐκάστου ἔτους ἐγίνετο τῶν δώρων τούτων ἡ προσφορά, παρὰ τῶν πελατῶν πρὸς τοὺς πάτρωνας, παρὰ τῶν δούλων πρὸς τοὺς κυρίους, παρὰ τῶν φίλων πρὸς τοὺς φίλους. Τὸ ἔθιμον τοῦτο τοσοῦτον κατέστη σχεδὸν ἀπαραίτητον καὶ αὐτὸ τοῦτο ἐπιβλημένον ὥστε κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους οὐδεὶς Ρωμαῖος πολίτης ἠδύνατο νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἀπονομὴν δώρων. Τὰ πρὸς τοὺς αὐτοκράτορας δὲ προσφερόμενα κατήντησαν εἶδος φορολογίας ἐπαχθεστάτης, διότι οἱ ρωμαῖοι αὐτοκράτορες πολλάκις προανήγγελλον ὅτι θὰ δεχθῶσι δῶρα ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους. Οὕτως ὁ Καλλιγούλας διὰ διατάγματος αὐτοκρατορικῶς ἀνήγγειλεν εἰς τὸν ρωμαϊκὸν λαὸν ὅτι θὰ δεχθῇ δῶρα ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους ἐπὶ τῆς θύρας τῶν ἀνακτόρων τοῦ ἵνα δι' αὐτῶν δυνηθῇ νὰ προικίσῃ τὴν θυγατέρα του. Περιπατῶν δὲ πρὸ τῶν θυρῶν γυμνὸς εἶδετο τὰ ὑπὸ τῶν περιφόρων Ρωμαίων προσφερόμενα πολυπληθῆ δῶρα.

Ἐκ τῶν Ρωμαίων παρέλαβον τὴν συνήθειαν οἱ λατινικοὶ λαοὶ καὶ οἱ γερμανικοὶ μετὰ τὴν εἰσβολὴν εἰς τὸ ρωμαϊκὸν κράτος.

Τὰ πρωτόγονα ἐκεῖνα ρωμαϊκὰ δῶρα ἦσαν ἀπλοῦστα καὶ πενιχρά. Ὀλίγα ξηραὶ ὀπώραι, πλακοῦντες, μέλι καὶ τὸ πολὺ χαλκὰ τινα νομίσματα αἱρετοὶ ὀνομαζόμενα. Κατὰ μικρὸν ὅμως τὰ ἀπλά ταῦτα δῶρα ἀντικατέστησαν πολυτελῆ καὶ πολυέξοδα ὥστε τὸ πρᾶγμα ἔφθασε μέχρι καταχρῆσεως.

Ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν κατεδίκασε κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τὴν συνήθειαν ταύτην ὡς διαβολικὴν ἀφοῦ μάλιστα ἡ πρώτη τοῦ ἔτους συνέπιπτε πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς τελέσεως τῶν Κρονίων καθ' ἣν ἀπασχόλουν τὸν λαὸν αἱ ἄσμενοι διασκεδάσεις. Μάτην ὅμως ὁ ἅγιος Λέγονστινος, ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Τερτυλλιανὸς ἀνέκραζον ὅτι ἡ ἀπονομὴ δώρων ἦτο ἁμαρτία καὶ σατανικὴ πολυτέλεια, τὰ δῶρα ἐπέζησαν τῶν αἰώνων πρὸς χαρὰν πολλὴν καὶ ἀγανάκτησιν πολὺ περισσότεραν.

Τὰ δῶρα ἐκαλοῦντο ὑπὸ τῶν ἐφευρόντων αὐτὰ ρωμαίων Strenae ἐξ οὗ καὶ τὸ γαλλικὸν étrennes. Ἐξελληνισμένη ἡ λέξις ἀπαντᾷ ἀπαξ μόνον εἰς τοὺς Δειπνοσφοιστὰς τοῦ Ἀθηναίου διὰ τῆς λέξεως ἐπινομιδης.

Γ. Β.

ΑΠΟ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ἀλ. Μανρουδῆ «Μικρὰ Τραγούδια» πού ἀνηγγείλαμεν εἰς τὸ τελευταῖον τεῦχος:

Σκιὰς τὰ δέντρα

Καὶ οἱ ἄνθρωποι σκιὰς

Κι' οἱ σιέγες τῶν σπιτιῶν σὰν πὺρ βορέας

Στοῦ δειλινοῦ τὴν ὥρα τὴν σβημένη.

Στὴν καθ' εὐγενικὴ ψυχὴ σημαίνει

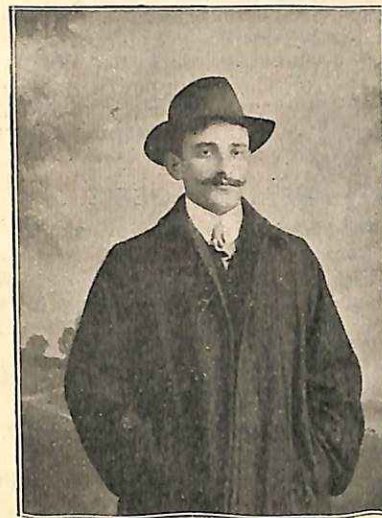
Τώρα ἐσπερινὸς δίχως καμπάνες

Δίχως τρεμάμενες κεντῆρες.

Καὶ λειτουργεῖ ἡ γηρὴ σὲ ρημοκλήσι

Δίχως πιστὸς κανεὶς ν' ἀκολουθήσῃ.

Ἔτσι, στὰ παλῶμενα τὰ κατόφλια
Στρέφουν τὴν ὄσκα ἢ γρηῃς τὸ δέλι
Καὶ νοιώθουνε τρεμουλιασμα στὰ χεῖλη
Ἐνὼ γυρνᾶνε τὴν κλωστή των με θυμὸ
Καὶ ρυθμικὰ μαζί τὸ λογισμό
Ποῦ παίρνει φῶς ἀπὸ τὰ περασμένα.
Στὴ θύμῃ των ἔρχονται ἓνα ἓνα
Χαροῦμενα τραγούδια καὶ θλιμμένα
Ἀπ' τὸν παλῆδ, παλῆδ καιρό.

Α. ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ

Εἰς τὸ τελευταῖον τεῦχος τῆς Revue des Études Grecques (τόμ. XXI σ. XXXI) δημοσιεύεται ἡ κρίσις τῆς Association pour l'encouragement des Études Grecques περὶ τῶν ἐφέτος βραβευθέντων ὑπ' αὐτῆς ἔργων, τῶν ὁποίων δύο εἶναι γαλλικὰ καὶ δύο ἑλληνικὰ, τὸ πρῶτον τοῦ κ. Σίμου Μενάρδου, τὸ δὲ δεύτερον τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἰωάννου Παπαδοπούλου περὶ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδώρου τοῦ β' τοῦ Λασκάρεως. Ἡ κρίσις ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ β' γράμματός κ. Puech (ἀποθανόντος τοῦ Amédée Hauvette) ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Ἡ ἡμετέρα Ἐταιρεία, Κύριοι, ἀγαπᾷ νὰ διανέμῃ τὰ βραβεῖα τῆς μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἑλλάδος. Ἡ Ἑλλὰς καὶ ἐφέτος θὰ λάβῃ τὴν μερίδα τῆς. Δύο ἀργυρὰ μετὰλλια ἀπενεμήθησαν εἰς ἔργα προερχόμενα ἐξ αὐτῆς, τὰ ὁποῖα, ἂν μὴ ἰσοσταθμίζον πρὸς τὸν ὄγκον τῶν εἰρημένων βιβλίων, (τὴν ἀνακάλυψιν καὶ ἐκδοσιν τῶν κωμωδιῶν τοῦ Μενάνδρου τοῦ Lefebvre καὶ τὴν ἐκδοσιν τῶν ἐπιγραφῶν τῆς Ἀμοργοῦ τοῦ Jules Delamarre), ἀντιπροσωπεύουσι τιμητικώτατα τὴν συμβολὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ ὅλον ἔργον τῆς ἐπιστήμης.

Τὸ πρῶτον εἶναι τὸ τοῦ ἡμετέρου συναδέλφου κ. Σίμου Μενάρδου. Εἶναι τὸ Τοπωνυμικὸν τῆς Κύπρου, εἰς τὸ ὁποῖον, ἐὰν ἡ Ἐταιρεία ἡμῶν ἦτο πλουσιωτέρα, θ' ἀπένεμε προθυμώτατα καὶ χρηματικὸν ἐπαθλόν. Τόσον νομίζει ἐπωφελὲς νὰ προτρέψῃ εἰς παρομοίας ἐρεῖνας.

«Ὁ κ. Μενάρδος συνέλεξεν ἐξ 78 κωμῶν πεντασιχίλιας περίπου τοπωνυμίας, καὶ κατέταξεν αὐτὰς μεθοδικῶς, κατανέμων εἰς τὰς διαφόρους τῆς Κυπριακῆς ἱστορίας περιόδους.

Μία τῶν περιόδων τούτων μᾶς εἶναι προσφιλες, καὶ οὐχὶ ἄνευ συγκινήσεως ἐπανευρίσκομεν εἰς τὸ Ἀγκολέμης τὴν ἡμετέραν Angoulême, εἰς τὴν Ἀσκέλλαν

τὸ ἰσοδύναμον τοῦ γαλλικοῦ Echelle, εἰς τὰ Μουλλία τὴν ἡμετέραν λέξιν mouillage, ἢ ἀναγνωρίζομεν εἰς τὸ Πελαπαῖσιν τὴν ἀνάμνησιν τῆς μονῆς τῶν Prémontrés, τὸ Abbaye de la Paix.

«Ἀλλ' αἱ ἀναμνήσεις αὗται δὲν ἀποτελοῦσι τὸ μόνον ἡμῶν ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Μενάρδου. Σπεύδω νὰ προσθέσω ὅτι ἔχει ἀφ' ἑαυτοῦ μεγάλην ἀξίαν. Ὁ συγγραφεὺς, ὁ δημοσιεύσας ἄλλοτε εἰς τὴν «Ἀθηνᾶν» — ὅπου καὶ τὸ Τοπωνυμικὸν ἐδημοσιεύθη — μελέτην περὶ τῆς Φωνητικῆς τῶν Κυπρίων, γινώσκει ἀριστα ν' ἀποφεύγῃ τὰ ἰνδάλματα εἰς τὰ ὁποῖα τὸσον ἀσυνέτως ἄλλοι ῥίπτονται ἐπὶ τοῦ ἀείποτε ἐπικινδύνου καὶ πλήρους παγίδων ἐτυμολογικοῦ πεδίου. Ἡ μέθοδος αὐτοῦ εἶναι σοφὴ, νηφαλιὰ, ἀληθῶς ἐπιστημονικὴ (sage, prudente, véritablement scientifique). Ὁ Μενάρδος ἔχει τὸ ἱστορικὸν πνεῦμα. Περὶ οἷαςδήποτε τῶν περιόδων τῆς μακρᾶς ἱστορίας, ἣν διαγράφει, ἔγραψε σελίδας μαρτυρούσας ὁξύνουσαν εἰσδύουσαν εἰς τὸ παρελθόν, ἀκριβὲς αἰσθημα τῶν κοινωνικῶν μεταμορφώσεων. Καὶ ἔχει πράγματι τὸ δικαίωμα νὰ εἴπῃ ἐν τῷ ἐπιλόγῳ του «Ἡ μελέτη αὕτη κυρίως ὑπῆρξε γλωσσικὴ, ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι καὶ δι' αὐτῆς ἀφυπνίσσαμεν τὴν ὑπνώττουσαν ἠχὴ τῆς ἱστορίας». Εἶναι πρὸς τούτοις μετρίοφρων καὶ γινώσκει ὅτι ἡ ἐπιστὴμη προβαίνει βαθιμῶς διὰ τῆς συνεργασίας πλειοτέρων. Καὶ γράφει: Ὑπερεκατὸν ἄλλαι κῶμαι καὶ χιλιάδες τοπωνυμῶν ἀναμνέουσι νέους συλλέκτας καὶ εὐτυχεστέρους ἴσως ἐρμηνευτάς. Καὶ προτρέπει τοὺς διδασκάλους τῶν χωρίων εἰς συλλογὴν τοπωνυμῶν καὶ παρακαλεῖ τοὺς κληρικοὺς νὰ μελετήσωσι τὴν ἱστορίαν τῶν ἁγίων καὶ τὰς τοπικὰς λατρείας. Εὐχρηθῶμεν, Κύριοι, ὅπως ἡ ἐκκλησίαις αὕτη εἰσακουσθῇ ὅχι μόνον ἐν Κύπρῳ, ἀλλ' ἀπανταχοῦ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὁ κ. Μενάρδος δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι ἔδωκεν ἀληθὲς πρότυπον, ἄξιον μιμήσεως».

Ὁ κ. Νίκος Βέης ἐπὶ δύο μῆνας ἐργασθεὶς εἰς τὰς μονὰς τῶν Μετεώρων κατέταξε καὶ περιέγραψε τὰ χειρόγραφα καὶ ἔγγραφα τῶν ἐκεῖ βιβλιοθηκῶν. Ἐκτὸς ἄλλων κωδικῶν περιεχόντων ὕλην ἐκ τῆς Βυζαντινῆς λογοτεχνίας, κατέταξε καὶ κώδικας μετὰ νεοφανῆ ἔργα τοῦ περιφημοῦ ἀντιρρητικῶν συγγραφέως Γρηγορίου Παλαμά καὶ τοῦ Εὐθυμίου Ζυγαδηνοῦ καὶ τοῦ Μάρκου Ἐφέσου. Καθαρῶς ἱστορικῆς σημασίας εἶνε κώδιξ περιέχων ἐπιστολὰς τοῦ Νικολάου Καβάσλα καὶ τοῦ

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΟΥ

Ἡ πρώτη ὑφηγήτρια τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου

Δημητρίου Κυδωνῆ, ἀνδρῶν ἐπιφανῶν εἰς εἰς τὴν αὐτὴν τῶν τελευταίων Παλαιολόγων. Μεταξὺ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κυδωνῆ συγκαταλέγονται καὶ μερικά ἀπευθυνόμενα πρὸς τὸν Ὑστάτον Βυζαντινὸν αὐτοκράτορα, τὸν «μαρμαρωμένον βασιλῆα». Εἰς μουσικὸν κώδικα τοῦ ΙΕ' αἰῶνος ἀνεῖρεν τὸ πολυχρόνιον τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰωάννου Παλαιολόγου, παρόμοιον πρὸς τὸ πρὸ ἐτῶν ἀνευρεθὲν τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου. Περὶ

αὐτῶν γράφει προσεχῶς ὁ κ. Βέης μελέτην εἰς τὰ «Παναθηναία».

Οἱ κώδικες τῶν Μετεώρων μᾶς διέσωσαν καὶ κείμενα γραμμένα εἰς δημόδιον γλῶσσαν καὶ ὁλόκληρα ἐπύλλια παρόμοια πρὸς τὰ γνωστὰ φραγκοβυζαντινὰ τοῦ ΙΑ' καὶ ΙΕ' αἰῶνος.

Ὁ κ. Βέης ἀνεῦρε ἐπίσης τὰ πρωτότυπα τῶν χρυσοβούλων τῶν ἀναγεγραμμένων εἰς τοὺς τοίχους τῆς ἐπισκοπῆς Καλαμπάκας καὶ ἄλλα βυζαντινῶν αὐτοκρατορῶν καὶ σέρβων δυναστῶν τῆς Θεσσαλίας. Διὰ τὴν μεσαιωνικὴν τοπογραφίαν καὶ ἐθνολογίαν τῆς Μακεδονίας πολλῆς σημασίας εἶνε συναξάρια τοῦ ΙΑ' καὶ ΙΒ' αἰῶνος, περιεχόμενα εἰς πολυμυγὴ κώδικα τῆς μονῆς Βαρλαάμ.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων»
— ἀδεία τοῦ Υπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εἰσφορῶν Δρ. 2269.40
Χρ. Μ. Χαλαμπίδης 2.10
Δρ. 2271.50

Τὸ ἀπαιτούμενον ὀλικὸν ποσὸν εἶναι 3,500 περίπου. Ὑπολείπονται περὶ τὰς 1,500. Καὶ τὸ ὑπενθυμίζομεν εἰς ὅλους. Ὅλοι ἔζησαν καὶ ζοῦν μετὰ τοὺς στίχους τοῦ ὕμνου τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ εἰσφοραὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων», ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Πολὺ προσεχῶς ἐπαναλαμβάνονται αἱ Διαλέξεις καὶ Μαθήματα τῶν «Παναθηναίων». Θὰ ὁμιλήσουν: οἱ κ. κ. Ξενοπούλου, Σωτηριάδης, Νιρβάνας, Ἀνδρεάδης,

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

ΚΑΘΕ συνδρομητὴς τῶν «Παναθηναίων» ὁ ὅποιος ἐγγράφει ΕΝΑ νέον συνδρομητὴν ἐτήσιον καὶ συν-αποστέλλει τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς, λαμβάνει ὡς δῶρον ΟΚΤΩ δραχμῶν βιβλία ἐκ τοῦ κατωτέρω καταλόγου.

Διατίθωμεν χάριν εὐκολίας τὰ βιβλία τῆς Α' Σειρᾶς πρὸς Δρ.—Φρ. 1 ἑκάστον καὶ τῆς Β' Σειρᾶς πρὸς 3. Τὰ βιβλία θ' ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν βιβλίων τοῦ καταλόγου μᾶς, ἀναλαμβάνομεν ν' ἀποστέλωμεν ὅ,τι δῆποτε βιβλίον μᾶς ζητηθῇ μὴ ὑπερβαῖνον τὰς Δρ.—Φρ. 8 διὰ κάθε νέαν ἐγγραφὴν.

Κάθε συνδρομητὴς μᾶς ἔχει βεβαίως ἓνα στενὸν φίλον ἢ συγγενὴ φιλαναγνώστην, διατεθειμένον νὰ ὑποστηρῇ τὸ ἔργον ἑνὸς περιοδικοῦ. Αὐτὸν τὸν φίλον ἢ συγγενὴ ἂς θελήσῃ νὰ τὸν ἐγγράφῃ εἰς τὰ «Παναθηναία». Ὅ,τι ζητοῦμεν ἀπὸ τοὺς συνδρομητὰς μᾶς εἶναι ἐλάχιστον διὰ κάθε ἓνα χωριστά. ΜΕΡΙΣΤΗ ὅμως θὰ ᾔται ἢ ἐκ τοῦ συνόλου ἐνίσχυσις τῶν «Παναθηναίων» καὶ ἢ ἐξ αὐτῆς πρόοδος καὶ βελτίωσις τοῦ περιοδικοῦ.

Σειρὰ Α'. — Πρὸς Δρ. 1 ἑκάστον

Χ. Ἀγγινος: Ἐδὼ κ' ἔκει.
Δ. Βικέλας: Λουκῆς Λάρας, διήγημα.
Ν. Ἐπισκοπόπουλος: Ἐρημὸς ψυχῆς, δράμα.
Δ. Γρ. Καμπούρογλους: Mémoires du Prince N. Ypsilanti.
Κ.Μ. Κωνσταντόπουλος: Ἱστορία τῆς βυζαντ. τέχνης.
Κώστας Λαδόπουλος: Χαμένη εὐτυχία, δράμα.

Μελᾶς, Ἀδαμαντίου, Μιχαηλίδης, Βυζαντινός, Γερμανός, Στρατήγης, Μαλακάσης, Καμπούρογλους, Λοβέρδος, Δαραλέξης, Βέης.

Ἐπειτα ἀπὸ πολλὴν σιγὴν, δροσερὸς καὶ πάλιν ἐμφανίζεται ὁ κ. Καμπούρογλους εἰς τὰ «Παναθηναία» μετὰ τὰ Ἀπομεινάρια. Γραμμένα ἀνεπιτήδευτα, μᾶς δίδουν σκηνὲς ποὺ ἔχουν τὴν χάριν τῆς ζωῆς, ἢ ὅποια ἀπόμεινε κατασταλαγμένη εἰς τὴν μνήμην τοῦ συγγραφέως, χωρὶς τις χονδρὲς πινελιὲς τῆς πρώτης ἐντυπώσεως.

Ὁ κ. Θωμᾶς Θωμόπουλος ἀνέλαβε νὰ δώσῃ εἰς τὰ «Παναθηναία» σειρὰν φυσιογνωμιῶν τῶν ἐργατῶν τοῦ πνεύματος: συγγραφεῖς, καλλιτέχνες, δημοσιογράφους. Ἀρχίζομεν μετὰ τὸ τεῦχος αὐτό. Οἱ ἀναγνώσται μᾶς θὰ γνωρίσουν τοὺς γνωστοὺς εἰς αὐτοὺς λογίους καὶ καλλιτέχνες, μετὰ τὰ πορτραῖτα αὐτὰ, τὰ ὅποια χαρκτηρίζουν μετὰ τέχνην καθέναν ἐξ αὐτῶν.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Μικρὰ τραγούδια, Ἀλεξάνδρου Μαυρουδῆ. Ἔκδοσις «Παναθηναίων». Δρ. 2.

Ἀνοιχτὰ Μυστικά, ποιήματα Ἀλέκου Φωτιάδου, ἔκδοσις «Παναθηναίων», Δρ. 2. Τυπογραφεῖον «Ἑστία» Μάισον καὶ Καργαδούρη.

Τραγούδια τοῦ Νησιοῦ, Γεωργίου Στρατήγῃ. Διὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 5, διὰ τὸ Ἐξωτερ. Φρ. 6. Τυπογραφεῖον «Ἑστία» Μάισον καὶ Καργαδούρη.

Ἡμερολόγιον Σκόκου 1909. Φρ. 6. Τυπογραφεῖον «Ἑστία» Μάισον καὶ Καργαδούρη.

Τὰ λουτρά ὑπὸ Ι. Δ. Λαμπρινοπούλου, ἱατροῦ. Σύλλογος Ὁφελίμων Βιβλίων. Ἀθῆναι Δρ. 0.40.

Ὁράματα ὑπὸ Σιβύλλης. Ἀθῆναι, Τυπογραφεῖον Ἀν. Κωνσταντινίδου Δρ. 1.50.

Σπ. Λοβέρδος:
Μ. Μαλακάσης:
Γ. Μαυρογιάννης:
Σπύρος Μελᾶς:
Ἄντ. Μηλιαράκης:

Κίμων Μιχαηλίδης:
Παῦλος Νιρβάνας:

Ὁσκαρ Ουάιλντ:

Σπυρίδων Παγανέλης:

Κωστῆς Παλαμᾶς:

Ι. Πολυλάς:

Γ. Στρατήγης:

Λεύκωμα «Παναθηναίων».

Σπαρτιατικὸν Ἡμερολ.: Ἔτος 1906.

» 1907.

Σειρὰ Β'. — Πρὸς Δρ. 3 ἑκάστον

Γρηγόριος Ξενοπούλου: Μαργαρίτα Στέφα.
Διηγήματα Σειρὰ Α'.

» » Β'.

» » Γ'.

Τόμοι τῶν «Παναθηναίων» χαρτόδετοι 1ος, 2ος, 4ος.
6ος, 7ος, 8ος, 9ος, 11ος.

Μυθιστορήματα καὶ Διηγήματα—Ἔκδ. «Παναθηναίων».

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: Ἐν Λονδίῳ (22 Fenchurch street), Ἀλεξανδρεῖα, Καῖρῳ, Χαρτοῦμ (Σουδάν), Κωνσταντινουπόλει (Γαλατᾶ καὶ Σταμπούλ), Σμύρῃ, Θεσσαλονίκη, Καβάλλα, Πειραιεῖ, Πάτραις, Βόλῳ, Σύρῳ, Καλάμαις, Χανίοις, Ἡρακλείῳ, Ρεθύμνῃ (Κρήτης).

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 30^{ΗΣ} ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1908

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Ταμείον καὶ Ἐθνικὴ Τράπεζα	Δρ.	7.265,835.15
Διαθέσιμα παρὰ ταῖς ἐν Εὐρώπῃ Τρ. εἰς χρ.	»	2,163,733.07
Συναλλάγματα ἐν Χαρτοφυλακίῳ καὶ χρυσός.	»	3,561,041.22
Προεξοφλήσεις	»	14,381,618.96
Τρέχοντες Λ/σμοὶ		
ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρεωγράφων	»	55,504,230.63
ἐπὶ ἐμπορ. καὶ ἄλλων ἐγγυήσεων	»	26,566,975.81
ἐπὶ ὑποθήκῃ ἀκινήτων	»	9,085,434.07
Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρεωγράφων	»	3,001,559.50
Προσωρινοὶ λ/σμοὶ (ὑποκαταστήματα καὶ Ἀνταποκριταί)	»	17,676,860.62
Χρεώγραφα καὶ τοκομερίδια	»	12,925,797.37
Ὁμολογία Ἐθνικῶν Δανείων καὶ Δάνεια εἰς Δήμους, λιμένας καὶ λοιπὰ Νομικὰ πρόσωπα	»	5,914,029.75
Κτήματα Τραπεζῆς	»	3,772,571.21
Ἐγκατάστασις καὶ ἐπιπλα Κεντρικοῦ καὶ ὑποκαταστημάτων	»	743,396.63
	Δρ.	162,563,083.99

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Ἑταιρικόν	Δρ.	40,000,000.—
Ἀποθεματικὸν τακτικόν	»	8,915,000.—
» ἔκτακτον	»	500,000.—
Ὁμολογία Φρ. χρ. 2 1/2 ἑκατ. ἐξοφλητέα τῇ 1 ^ῃ Ἰουλίου 1924	»	2,725,000.—
Καταθέσεις εἰς χρυσὸν καὶ δραχμὰς	Δρ. 70,833,067.11	77,408,295.75
Ταμειντήριον	» 6,575,228.64	
Ἐξωτερικοὶ λ/σμοὶ εἰς χρυσόν	»	30,172,569.06
Ἐπιταγαὶ πληρωτέα	»	2,121,172.58
Γραμμάτια εἰσπραχθέντα καὶ μὴπω ἐκκαθαρισθέντα	»	632,075.60
Μερίσματα πληρωτέα	»	88,971.—
	Δρ.	162,563,083.99

Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς

Ζ. Κ. ΜΑΤΣΑΣ

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου

Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ Προεξοφλήσεις, Εἰσπραξεις γραμματίων, Προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, Ἀνοίγει τρεχομένους λ/σμοὺς ἡγγυημένους καὶ ἐν γένει ἀναδέχεται τὴν ἐκτέλεσιν πάσης τραπεζικῆς καὶ ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεως ὑπὸ συμφερωτάτους ὁρους. Δέχεται χρεώγραφα πρὸς φῦλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιωμάτων, Ἐνοικιάζει χρηματοκιβώτια εἰς ἰδιώτας, Δέχεται καταθέσεις χρημάτων εἰς χρυσόν καὶ τραπεζογραμμάτια πληρώνουσα τόκον:

3	%	εἰς πρώτην ἐτήσιον
3 1/2	%	διὰ καταθέσεις ἔξ μηνῶν
4	%	» ἐνὸς ἔτους
5	%	» δύο ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα

Διὰ τὰς εἰς τὸ Ταμειντήριόν της, λειτουργοῦν καθ' ἑκάστην, καταθέσεις ὡς καὶ διὰ τὰς χάριν ἀγαθοεργῶν σκοπῶν, πληρώνει τόκον 4 %.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ 30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1908

[illegible]

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 8 Δεκεμβρίου 1908.

Ο Διευθυντής τοῦ Λογιστηρίου
Π. Α. ΚΟΥΤΣΑΛΕΞΗΣ

I. I. MINETTAS. — ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗ. ΔΙΕΥΘ. MINETTAS

Τὸ παρὰ τὸ Χρηματιστήριον τραπεζικὸν γραφεῖον **Ι. Ι. Μινέτια** προμηθεύει οἰονδήποτε ποσὸν ὁμολογιῶν τῶν κατωθι Ἑλληνικῶν Ἐθνικῶν Δανείων εἰς τὰς τρεχοῦσας τιμὰς τῶν Χρηματιστηρίων Ἀθηνῶν, Λονδίνου καὶ Παρισίων τὰς ὁποίας θεωρεῖ ὡς τὰς ἀσφαλεστάτας, συμφερωτέρας καὶ εὐκολώτερον διαπραγματευσίμους.

Δάνειον τῶν	120	ἑκατομ.	τοῦ 1881 ἀποδιδ.	τόσον	4	$\frac{1}{2}$	$\frac{0}{0}$
»	135	»	(Μονοπωλεῖον) τοῦ 1887	»	4	$\frac{1}{2}$	$\frac{0}{0}$
»	125	»	(Πάγιον) » 1889	»	4	$\frac{1}{2}$	$\frac{0}{0}$
»	76,350,000	»	(Ἠυποποιημένον) » 1898	»	5	$\frac{0}{0}$	$\frac{0}{0}$
»	11,750,000	»	(Σιδ. Π. Κ. Μελεγ.) » 1900	»	5	$\frac{0}{0}$	$\frac{0}{0}$

³Αναλαμβάνει επίσης τὴν προμήθειαν καὶ τῶν ἑξῆς ἀρίστων Ἑλληνικῶν ἀξιών:

Όμολογια Λαχειοφόροι της Έθνικης Τραπεζης δίδουσαι τόκον	2	$\frac{3}{4}$	$\frac{0}{10}$
Μετοχαι Έθνικης Τραπεζης	5	$\frac{1}{4}$	$\frac{0}{10}$
» Τραπεζης Αθηνων	7	$\frac{1}{10}$	
» Τραπεζης Κρήτης	4	$\frac{1}{2}$	$\frac{0}{10}$
» Τραπεζης Ανατολης	6	$\frac{1}{2}$	$\frac{0}{10}$
» Σιδηροδρόμου Αθηνων — Πειραιως	6	$\frac{1}{4}$	$\frac{0}{10}$
» Θεσσαλίας	6	$\frac{1}{4}$	$\frac{0}{10}$
» Εταιρία Διαχειρισως Δημοσιων Προσόδων	4	$\frac{1}{2}$	$\frac{0}{10}$
» Σιδηροδρ. Πειραιως — Αθηνων — Πελοποννήσου	5	$\frac{0}{10}$	

Και προσφέρεται την ἐκτέλεσιν πάσης Τραπεζιτικῆς καὶ Χρηματιστικῆς ἐργασίας δεχόμενον ἐντολὰς ἔκ τε τῶν ἐπαγγελιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

ΣΗΜ. Ὑπολογιζομένων τῶν τόκων πρὸς τὰς τρεχούσας τιμὰς καὶ τὰ μερίσματα τοῦ τελευταίου ἔτους.

TEÏA KYANOY ΣΤΑΥΡΟΥ
BLUE CROSS TEA

Εἶναι τὰ ἀριστα τῶν *Τεῖων*, συσκευάζονται εἰς πακέτα καὶ κυτία ἐν Λονδίῳ, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιβλεψιν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ζητεῖται ἐπὶ ἐκάστου πακέτου ἡ κυτίου τὸν **ΚΥΑΝΟΥΝ ΣΤΑΥΡΟΝ**.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ εἰς τὰ πρότερον τάξεως Ἐδωδιμο-
πωλεῖα Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Βό-
λου, Πατρῶν, Σύρου, Ἀργοστολίου, Λαμίας καὶ Κρήτης.

Ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρήτην

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΚΟΛΛΑΣ.—*Ἐν Πειραιεῖ (Στοὰ Ριζάση).*

LA REVUE

ANCIENNE REVUE DES REVUES

Sommaire du 15 Décembre.—Pierre Detot, Le véritable François-Joseph.— Mme J. Thénard, Choses vives, Choses vécues (III).— Georges G. Paraf, Après le plomb, le Mercure.— Nicolas Ségur, Octave Mirbeau.— Albert Schnitz, Les Bromides et les Sniffites.— Henry Buteau, La Mentause.— Dr R. Romme, La nouvelle Chirurgie du Cœur.— Thomas A. Lawson, Les crimes de la Haute Finance aux États-Unis etc.

HARRISSON PATENT KNITTING MACHINE CO L^{td}
WORKS 257 UPPER BROOK STREET, MANCHESTER

ПЛЕΚΤΟΜΗΧΑΝΑ

Ἐνασχόλησις ἐπωφελὴς καὶ εὐχάριστος.

Ἡ μηχανὴ αὕτη πλέκει *Κάλτσες* ἀπλές καὶ ριγωτές, *χειρόντια* καὶ *ἐνδυήματα* πολλῆνα, μεταξὺ τῆς βαμβακερᾶς. *Εἰδικῶς* πλέκει ἐσώρουχον *χωρὶς ραφῆν* καὶ *σκουφάρια* ὀνομαζόμενα *Tam—O—Shanters*. Χειροκίνητοι ἢ ἀτμοκίνητοι. Στέλλονται τιμολόγια εἰς τὸν ἑμποδῆνα.

Ἀντιπρόσωποι ἐν Ἀθήναις } Ἑμπορικὴ Τράπεζα
τῆς Ἑλλάδος

DELAOCHESAN

ΜΙΚΡΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΑΛΕΞ. ΜΑΥΡΟΥΔΗ

"Εκδόσεις «Παναθηναίων» — Δρ. 2.

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΣΥΣΤΑΘΕΙΣΑ ΤΩ 1839

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 315.510

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Κερκύρα, Κεφαλληνία, Ζακύνθῳ, Πάτραις, Πειραιεὶ, Τριπόλει.

Καταθέσεις. Ἡ Ἰονικὴ Τράπεζα Limited ἀπὸ τῆς 1^{ης} Ἰουνίου 1907 καὶ μέχρι δευτέρας εἰδοποιήσεως, δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια ἐπὶ τόκῳ ὑπὸ τοὺς κάτωθι ὅρους:

2 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ μέχρι 100,000 Δρ.—1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ πέραν τῶν 100,000 Δρ.—3 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 3 μῆνας. 3 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν.—4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἔτη μέχρι 4 ἐτῶν.—4 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ ἐπέκεινα τῶν 4 ἐτῶν.

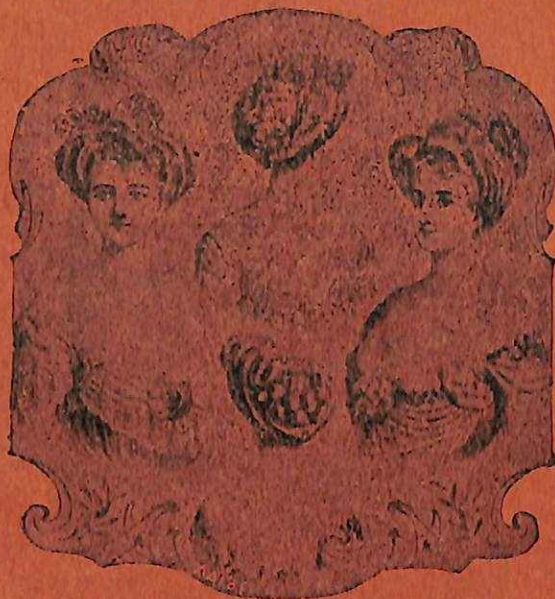
Ἡ Τράπεζα δέχεται ἐπίσης καταθέσεις εἰς chèques ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, ἐπὶ τόκῳ, ὡς ἑξῆς: 3 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν.—3 1/4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας.—3 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 1 ἔτος.—4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

Αἱ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καταθέσεις ἀποδίδονται εἰς ὃ εἶδος ἐγένετο ἢ κατάθεσις, παντὸς δικαίωματος χαρτοσήμου ἐπιβαρύνοντος τὸν καταθέτην.

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΚΟΜΜΩΣΕΩΣ

Σ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 4

La vraie ondulation Marcel.

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Κολώνια

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου 67.

Κομμώσεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Γαλακτοκομεία

Ι. Χρυσάκης, ὁδὸς Φιλελλήνων 4.

Βιβλιοδετεία

Σ. Ἀμπατζόπουλος, ὁδὸς Κολοκοτρώνη 7.

Φαρμακεία

Π. Βασιλείου, ὁδὸς Σταδίου καὶ Αἰόλου.

Ἐδωδιμπολεία

Β. Ἀπότσου πρῶην **Γουλιέλμου**, ὁδὸς Σταδίου 9.

Π. Κ. Ἐξαρχόπουλος καὶ Ἀδελφός, Σταδίου 58.

Καφεῖνθεστιάτορεια

Πανελλήνιον, ὁδὸς Πανεπιστημίου-Προαστείου.

ΜΙΧΑΗΛ Β. ΜΑΝΟΥΣΟΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ

ΕΝ ΣΜΥΡΝῃ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΜΑΝΤΙΚΑ

ΕΝ ΑΜΙΣΩ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ THOMSON HOUSTON

ΕΔΡΑ: ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΜΕΤΟΧΑΣ: ΔΡΑΧΜ. 10.000.000. * ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ: ΦΡ. ΧΡ. 10.000.000

Κεντρικὸν Ἐργοστάσιον ἐν Νέῳ Φαλήρῳ. Σταθμοί: Ἐν Ἀθήναις, Πειραιεὶ, Νέῳ Φαλήρῳ καὶ Κηφισίᾳ. — Ἠλεκτρικὴ κίνησις τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ Σιδηροδρόμου καὶ τῶν Τροχιδοδρόμων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Περιχώρων. — Προνόμιον φωτισμοῦ δι' ἡλεκτρισμοῦ καὶ ἀερίου τῶν πόλεων Πειραιῶς, Πατρῶν, Σύρου, Καλαμῶν, Ἀργοστολίου καὶ Χαλκίδος. — Ἠλεκτρικὸς Τροχιδοδρόμος Πατρῶν.

Ἡ Ἐταιρία ἀναλαμβάνει ἐγκαταστάσεις φωτισμοῦ καὶ κινήσεως καὶ ἐν γένει πᾶσαν ἐργασίαν σχετιζομένην μετὰ τὸν ἡλεκτρισμὸν ὑπὸ πάσας αὐτοῦ τὰς μορφάς. — Προμηθεύει παντὸς εἶδους ὑλικά ἡλεκτρισμοῦ καὶ ἰδία ὄργανα καὶ μηχανὰς **THOMSON HOUSTON** τῶν ὁποίων εἶναι

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ